

**บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย
: กรณีศึกษาวิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี**

นายวิสุทธิ พรทวีวัฒน์

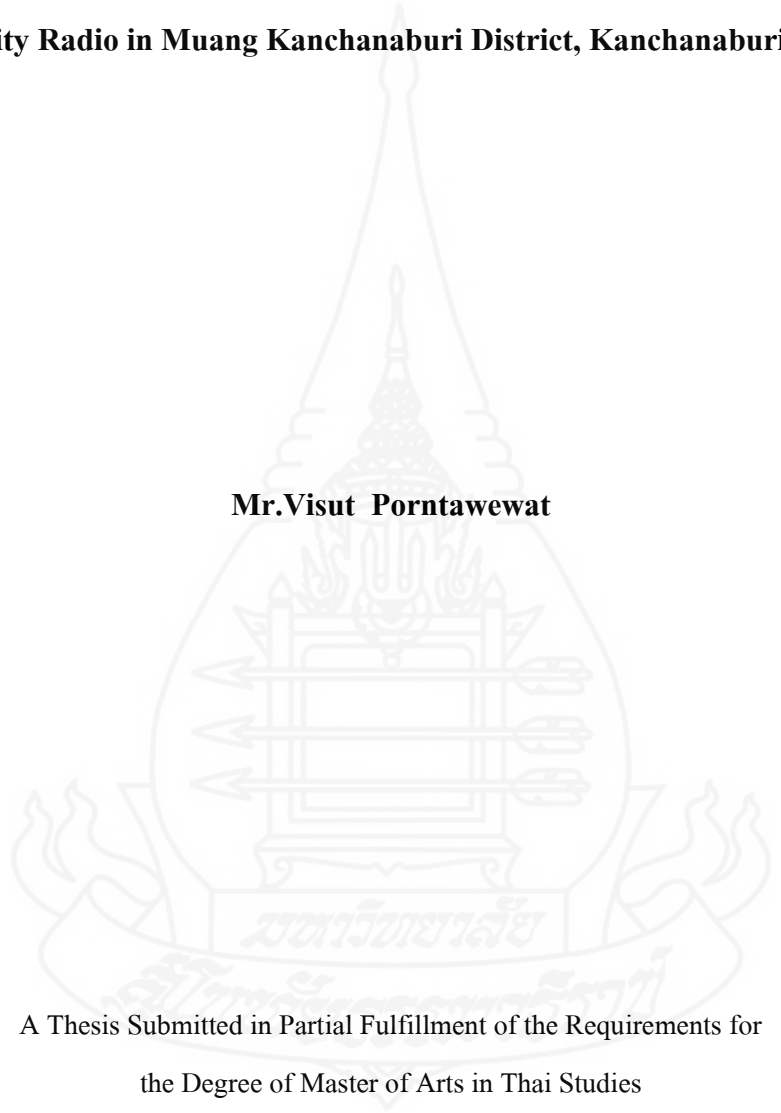

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ.2554

**The Role of community Radio and Thai Cultural inheritance: A Case Study of
Community Radio in Muang Kanchanaburi District, Kanchanaburi Province**

Mr. Visut Porntawewat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Arts in Thai Studies

School of Liberal Arts

Sukhothai Thammathirat Open University

2011

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย:
กรณีศึกษาวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

ชื่อและนามสกุล นายวิสุทธิ พรทวิวัฒน์

แขนงวิชา ไทยคดีศึกษา

สาขาวิชา ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. อาจารย์ ดร. สรายุทธ ยะหะกร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดจิต เจนนพกาญจน์
3. อาจารย์ นาวาโท ดร. อนุชา ม่วงใหญ่

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2554

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ มีกุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สรายุทธ ยะหะกร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดจิต เจนนพกาญจน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ นาวาโท ดร. อนุชา ม่วงใหญ่)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย: กรณีศึกษาวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้วิจัย นายวิสุทธิ พรทวิวัฒน์ รหัสนักศึกษา 2491001026 **ปริญญา** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(ไทยคดีศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) อาจารย์ ดร. สรายุทธ ยะหะกร (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สูดจิต เจนนพกาญจน์ (3) อาจารย์ นาวาโท ดร. อนุชา ม่วงใหญ่ **ปีการศึกษา** 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความเป็นมาของวิद्यุชุมชน (2) บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี (3) บทบาทพึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารวิद्यุชุมชน 5 คน นักจัดรายการวิद्यุชุมชน 10 คน ผู้นำชุมชน 5 คน รวม 20 คน และเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาการวิद्यุที่ออกอากาศโดยสถานีวิทยุชุมชนในเขตจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีกรอบเนื้อหาทางวัฒนธรรมทั้งหมด 5 ด้าน คือ ด้านการดำรงชีพ ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านศาสนาและจริยธรรม ด้านศิลปะและการละเล่น ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

ผลการวิจัยพบว่า (1) วิद्यุชุมชนได้ถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2491 โดยสถานี KPFA ในเมืองเบิร์กลีย์ รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนประเทศไทยวิद्यุชุมชนเป็นผลที่เกิดขึ้นตามมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 (2) บทบาทของวิद्यุชุมชน ในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ได้แก่ บทบาทในการให้ความรู้ รักษาวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ร่วมแก้ปัญหาของชุมชน และการมีส่วนร่วมในทางการเมือง (3) บทบาทพึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของวิद्यุชุมชน พบว่าส่วนใหญ่เป็นบทบาทที่พึงประสงค์ ส่วนบทบาทไม่พึงประสงค์มี 4 ด้าน คือ 1. ด้านภาษาและวรรณกรรม ที่มีการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง 2. ด้านศาสนาและจริยธรรม มีการรับคำตอบแทนจากการเปิดสปอตโฆษณา 3. ศิลปะและการละเล่น มีผู้สนับสนุนรายการที่เป็นเจ้าของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 4. ด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง มีการเสนอข่าวที่ทำให้เกิดการตีตราชนกับผู้ฟังโดยไม่ตรวจสอบให้ชัดเจน

คำสำคัญ บทบาท วิद्यุชุมชน ส่งเสริม สืบสาน วัฒนธรรมไทย

Thesis title: The Role of Community Radio and Thai Cultural Inheritance: A Case Study of
Community Radio in Muang Kanchanaburi District, Kanchanaburi Province

Researcher: Mr Visut Porntawewat; **ID:** 2491001026 ;

Degree : Master of Arts (Thai Studies);

Thesis advisor: (1) Dr. Sarayudth Yahakorn; (2) Dr. Sudjit Janenoppakanjana, Assistant Professor;
(3) Dr. Anucha Muangyai, Lt.Col.; **Academic year :** 2011

Abstract

The present research aimed to study (1) the history of community radio; (2) the role of community radio in the promotion and transmission of Thai culture in Muang Kanchanaburi district and (3) the role of community radio in Muang Kanchanaburi district in promoting and transmitting Thai culture. A qualitative research method was employed with a group of 25 participants comprised of 5 community radio administrators, 10 disk jockeys, and 10 community heads. The contents of radio programmes were analysed into five cultural frameworks, namely daily life; language and literature; religion and morality; activity and art; and society, economy and politics.

The research results showed that (1) community radio was first established in 2491 B.E. by KPFA station in Berkeley, California, the United States of America. In Thailand, it was set up in accordance with section 40 in the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E.2540. (2) The main role of community radio was to promote and transmit Thai culture with the aims of education, local community preservation, problem solving in the community, and political participation. (3) Regarding desirable and undesirable effects, it was found that on the whole the impact was desirable, but there were also undesirable effects: (1) in language and literature, language usage was sometimes incorrect; (2) in the religious and moral area, community radio stations received income from spot advertising; (3) in art and activity, community radio was supported by alcohol companies; and (4) in the economic, social and political area, unverified community radio news reports caused a panic among listeners.

Keywords: the Role of community radio, Thai cultural promotion and heritage

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากบุคคล
หลายๆ ท่านจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร. สรายุทธ ยะหะกร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้กำลังใจและคำปรึกษาแนะนำ ต่างๆ ของการวิจัยด้วยดี
ตลอดมา รวมทั้งคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ทุกท่าน อันได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล
ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกจิต เจนนพกาญจน์ อาจารย์ นาวาโท ดร. อนุชา
ม่วงใหญ่ กรรมการ ที่ช่วยกรุณาอ่านและแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึง ครู
อาจารย์ที่ได้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้วิจัยทุกท่าน

สุดท้ายนี้ ขอระลึกถึงพระคุณ คุณพ่อสมพร และ คุณแม่วิไล พรทวิวัฒน์ ที่ล่วงลับไป
แล้วขอขอบคุณ คุณนักรบ นาคสุวรรณ คุณสำราญ ผลดี คุณกาญจนา เพชรคำดี และผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องทุกท่านในการให้การช่วยเหลือวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนประสบผลสำเร็จได้

วิสุทธิ์ พรทวิวัฒน์

พฤศจิกายน 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
กรอบแนวคิด.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
ประเด็นปัญหาการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
ความหมายของวัฒนธรรมในรูปแบบของสังคมไทย.....	9
การใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม.....	13
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	33
ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
ตอนที่ 1 สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง.....	42

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
- ความเป็นมาของวิद्यชุมชน.....	47
- บทบาทของวิद्यชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีตามความคิดเห็นของ กลุ่มผู้บริหารและผู้ผลิตรายการหรือนักจัดรายการวิद्यชุมชน.....	64
- บทบาทของวิद्यชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีตามความคิดเห็นของ กลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี.....	83
- บทบาทของวิद्यชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ในการส่งเสริม และสืบสานวัฒนธรรม ไทยว่ามีลักษณะ พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์.....	93
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	100
สรุปผลการวิจัย.....	102
อภิปรายผล.....	110
ข้อเสนอแนะ.....	115
บรรณานุกรม.....	116
ภาคผนวก	124
ก มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสื่อในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และพ.ศ.2550.....	125
ข รายชื่อสถานีวิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี.....	130
ค รายชื่อผู้นำชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี.....	133
ง แบบสัมภาษณ์สัมภาษณ์และแบบสังเกต.....	137
จ ภาพผู้บริหารและนักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้นำชุมชนและ ภาพการลงพื้นที่.....	146
ประวัติผู้วิจัย.....	156

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1	แสดงการสังเคราะห์หีบหบาทของวิฑูชุมชน ในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยตามความคิดเห็น ของกลุ่มผู้บริหารและนักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี.....	82
ตารางที่ 4.2	แสดงการสังเคราะห์หีบหบาทของวิฑูชุมชน ในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี.....	92
ตารางที่ 4.3	แสดงการสังเคราะห์หีบหบาทของวิฑูชุมชน ในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย ว่ามีลักษณะพึงประสงค์ หรือไม่พึงประสงค์อย่างไร จากการสังเกตของผู้วิจัย.....	93

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
ภาพที่ 4.2 แสดงภาพโครงสร้างวิทยุชุมชน.....	53
ภาพที่ 4.3 แสดงภาพโครงสร้างรูปแบบเนื้อหาวิทยุชุมชน.....	59
ภาพที่ 4.4 แสดงภาพโครงสร้างการบริหารงานวิทยุชุมชน	63

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การนำสื่อมาใช้ในการเผยแพร่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมที่ถูกต้องให้แก่ สังคมหรือชุมชน นับเป็นวิถีทางที่สำคัญยิ่งวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นเตือนคนทุกระดับ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม เพราะสื่อเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด ภาษาประเพณี ทัศนคติ ความเชื่อถือ ค่านิยม ตลอดจนแนวความคิดต่างๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนรุ่น หนึ่ง หรือจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่งได้อย่างกว้างขวาง (สมยศ สิงห์คำ, 2534) สามารถทำการสื่อสารกันได้โดยไม่ถูกจำกัดในเรื่องจำนวนคน เวลาและระยะทางสื่อจึงมีความสำคัญอย่างกว้างขวางต่อชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงานต่อสังคมของเรา และชุมชนโลก (World Community) จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของสื่อ จะเห็นได้ว่า สื่อ สามารถทำให้เกิดแรงกระตุ้นทางวัฒนธรรม (An Impulse Culture) โดยสื่อเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม ทำหน้าที่เป็นพาหนะขนส่ง ถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือของวัฒนธรรม โดยทำหน้าที่ในการส่งเสริม ทัศนคติ จูงใจ และ ส่งเสริม รูปแบบของพฤติกรรมของคนในสังคม ตลอดจนก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม และเป็นเครื่องมือสำคัญทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงวัฒนธรรมได้ ตลอดจนสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของสังคมสิ่งที่ต้องระวังคือ การแทรกแซงทางวัฒนธรรมของต่างประเทศ ซึ่งเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งเป็นอันตรายต่อเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ(ปรมะ สตะเวทิน, 2539: 1-4)

ในประเทศที่กำลังพัฒนาสื่อมวลชนมีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็น ด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ สังคมรวมไปถึงทางด้านวัฒนธรรมด้วย โดยปกติวิทยุกระจายเสียงซึ่งถือว่าเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ

1. วิทยุสาธารณะ คือ มีรัฐเป็นเจ้าของและผู้ปฏิบัติงาน

2. วิทยุธุรกิจ คือ เอกชนไปเช่าสถานี เช่าเวลา จากภาครัฐมาดำเนินธุรกิจเพื่อเป้าหมายของการแสวงหากำไร

วิทยุทั้ง 2 ประเภทนี้ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะของท้องถิ่นได้

ซึ่งแตกต่างจากวิทยุชุมชนซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นวิทยุโดยประชาชน ของประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้น วิทยุชุมชน น่าจะมีบทบาทในการตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง และ ในช่วงที่กระแสของกระบวนการปฏิรูปการเมืองปี พ.ศ. 2539 – 2540 กำลังดำเนินไปคำว่า “ปฏิรูปสื่อ” เป็นคำที่ได้รับความนิยมกันอย่างกว้างขวาง ประกอบกับ เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2540 หรือฉบับประชาชน เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกรรมสิทธิ์ของสื่อวิทยุกระจายเสียง โดยให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการกระจายเสียงได้ ตามรัฐธรรมนูญในมาตรา 40 ที่ระบุว่า “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่ จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษาวัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม”

วิทยุชุมชนในประเทศไทยเกิดขึ้นภายใต้การรับรองของกฎหมาย 2 ฉบับ คือ

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีมาตราที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวิทยุชุมชน 3 มาตราด้วยกัน 39, 40, 41 และมีมาตราที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม คือ มาตรา 37, 58, 59, 60 ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ระบุไว้ในมาตรา 45, 45, 47 และ 48) มาตรา 40 ที่กำหนดให้คลื่นความถี่ของวิทยุ โทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ และ

2) พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 ซึ่งระบุให้ภาคประชาชนเข้าถึงและเข้าไปใช้คลื่นความถี่วิทยุโทรทัศน์ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20

โดยการดำเนินการดังกล่าวของภาคประชาชนต้องไปเป็นไปเพื่อการแสวงหากำไรในทางธุรกิจ และหากภาคประชาชนยังไม่พร้อม องค์กรอิสระต้องให้การสนับสนุนแม้ว่าวิทยุชุมชนจะได้รับการรับรองจากกฎหมายดังกล่าวข้างต้นแต่กว่าวิทยุชุมชนแห่งแรกจะก่อตั้งขึ้นมาได้นั้น ต้องใช้เวลาอีกกว่า 3 ปี หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นอกจากนี้ ในช่วงเวลาที่วิทยุชุมชนหลายแห่งดำเนินการอยู่ ก็มักประสบกับปัญหา /อุปสรรคทางด้านกฎหมายอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจาก ภาครัฐยังยึดติดกับแนวคิดที่ว่าวิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อของรัฐ และยังคงต้องการควบคุมโดยผ่านระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ ยังไม่เปลี่ยนแปลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ส่วนภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับวิทยุชุมชน ได้ยึด

หลักเรื่องสิทธิเสรีภาพในการพูดและแสดงความคิดเห็น อันเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ (Natural Rights) ที่ทุกคนมีติดตัวมาตั้งแต่เกิด และเป็นหลักการพื้นฐาน ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และในรัฐธรรมนูญภายใต้ระบบการเมืองแบบรัฐสภาของไทย ก่อนหน้านี้ด้วย (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, www.midnightuniv.org)

หลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ประกาศใช้องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการเหล่านี้ ได้ขยายความรู้ด้านสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และดำเนินการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินการวิทยุชุมชนให้แก่ชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง ภายใต้หลักการว่า “วิทยุชุมชนเป็นของชุมชน เพื่อชุมชนและ โดยชุมชน” นอกจากนี้ การดำเนินงานของวิทยุชุมชนยังใช้รูปแบบอาสาสมัคร ไม่แสวงหากำไรทางธุรกิจ และไม่ถูกแทรกแซง /ครอบงำจากรัฐ ทูต และนักการเมือง (ปีณพร ไพบูลย์วัฒนกิจ, 2549:23)

ต่อมา เมื่อรัฐบาลอนุญาตให้วิทยุชุมชนสามารถมีโฆษณาได้ในปี พ.ศ. 2547 ทำให้วิทยุชุมชนที่มีอยู่เดิมประมาณ 500 กว่าสถานี ได้เพิ่มจำนวนขึ้นเป็น 2,000 กว่าสถานี ภายในเวลา 3 เดือน

หลังจากประกาศอนุญาต (จำนวนสถานี “วิทยุชุมชน ” ที่เกิดขึ้นหลังอนุญาตให้มีโฆษณาได้ ส่วนมากมักจะอ้างว่ามีประมาณ 3,000 กว่าแห่ง แต่ข้อมูลจากกรมประชาสัมพันธ์ระบุว่า เมื่อเดือน มกราคม 2548 มีสถานีวิทยุชุมชนทั่วประเทศประมาณ 7,000 สถานี ซึ่งรวมทั้งที่จดทะเบียนและยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นกรมประชาสัมพันธ์ระบุว่า เมื่อเดือน มกราคม 2548 มีสถานีวิทยุชุมชนทั่วประเทศประมาณ 7,000 สถานี ซึ่งรวมทั้งที่จดทะเบียนและยังไม่ได้จดทะเบียนกับกรมประชาสัมพันธ์ โดย 1 ใน 3 ของสถานีวิทยุชุมชนทั้งหมดเป็น เครือข่ายของบริษัทค่ายเทป ค่ายหนังซีดี การขยายตัวดังกล่าว เกิดขึ้นอย่างไร้ระเบียบ ขาดกระบวนการเรียนรู้และทำความเข้าใจในหลักการของวิทยุชุมชน จึงทำให้เกิด “สงครามแย่งชิงคลื่นความถี่” ขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มการเมืองที่เกี่ยวข้องกับเพลง ได้เข้ามาจัดตั้ง “สถานีวิทยุชุมชน” ด้วย สิ่งเหล่านี้ทำให้หลักการวิทยุชุมชนถูกคุกคามและถูกรวบงำจากภาครัฐและภาคธุรกิจ (Bhatchara Aramsri, 2005:110, www.nationweekend.com)

บทเรียน ปัญหา /อุปสรรคและปัจจัยที่สนับสนุนให้วิทยุชุมชนเหล่านี้ยังคงดำรงอยู่ได้ ทั้งนี้เพื่อให้เครือข่ายองค์กรภาคประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชนที่ติดตามการปฏิรูปสื่อและผู้สนใจทั่วไป มีความเข้าใจต่อภาพรวมมาร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานีวิทยุชุมชน และเครือข่ายวิทยุชุมชนในอนาคต อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้ปรากฏขึ้นจริงในประเทศไทย

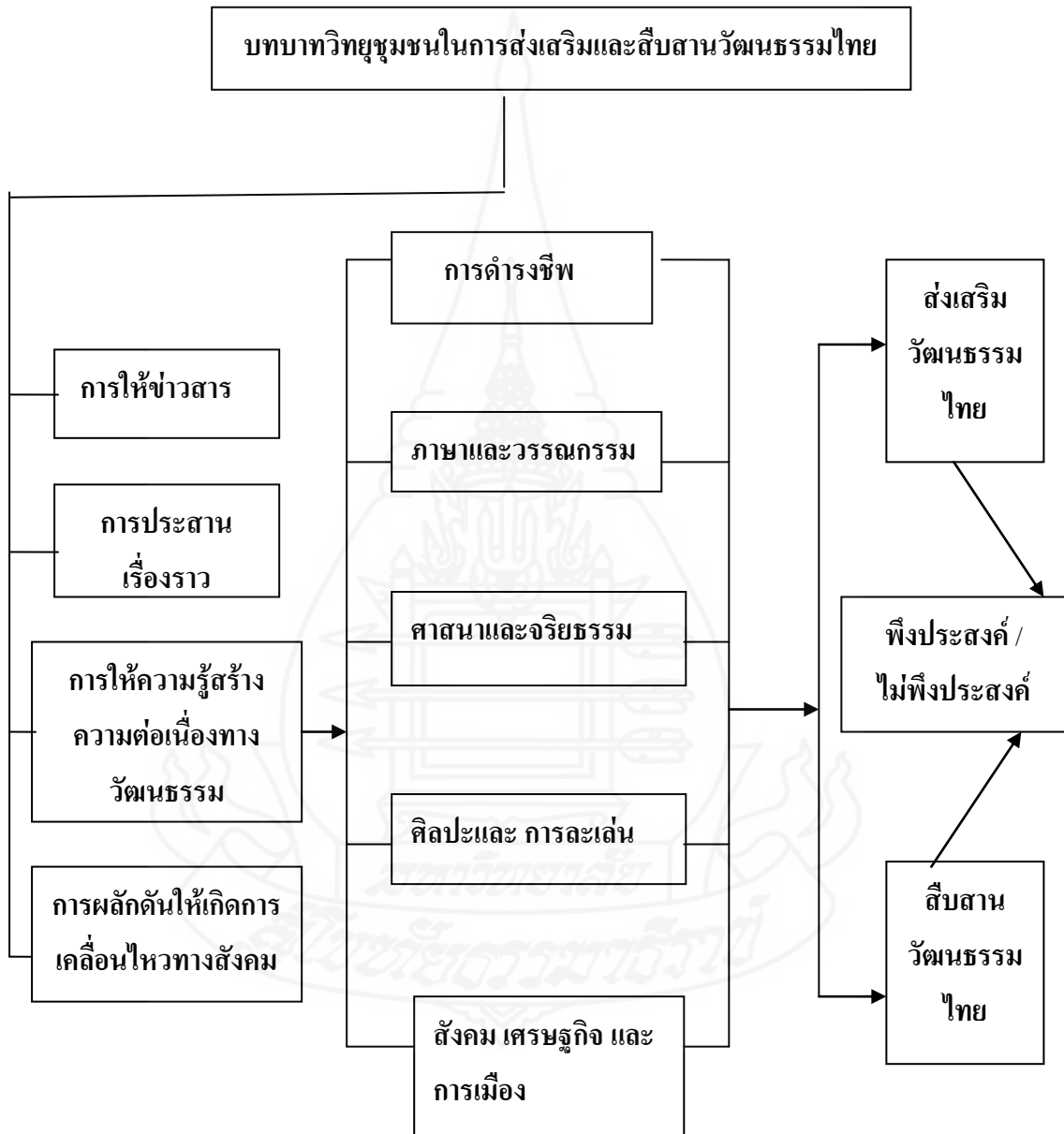
สำหรับวิถุชุมชนจังหวัดกาญจนบุรีนั้น ถูกระบุว่าเป็นวิถุชุมชนแห่งแรกที่ได้รับการทดลองออกอากาศเป็นครั้งแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ.2544 โดยมีแนวคิดริเริ่มจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงชุมชนจังหวัดกาญจนบุรีเกิดขึ้นจากกลุ่มปฏิรูปสื่อภาคประชาชนจังหวัดกาญจนบุรี ที่ก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2544 โดยจัดตั้งขึ้นด้วยจุดประสงค์เพื่อเป็นการฝึกฝนบุคลากรภาคประชาชนเพื่อรองรับสิทธิประชาชนในการจัดสรรคลื่นความถี่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 40 ออกอากาศด้วยความถี่ 100.75 เมกะเฮิร์ต โดยปัจจุบันนี้วิถุชุมชนมีการดำเนินงานมาประมาณ 8 ปี และมีสถานีวิทยุชุมชนเข้าร่วมเครือข่ายวิทยุชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักประชาสัมพันธ์เขต 8 (กาญจนบุรี) เฉพาะในเขตอำเภอเมืองมีทั้งหมด 18 สถานี (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ข รายชื่อสถานีวิทยุชุมชนที่เข้าร่วมเครือข่ายวิทยุชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักประชาสัมพันธ์เขต 8 (กาญจนบุรี) “เฉพาะในเขตอำเภอเมือง”) กอรปกับจังหวัดกาญจนบุรีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีประวัติมาช้านานแล้วตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ตามคำขวัญที่ว่า “แคว้นโบราณ ด่านเจดีย์ มณีเมืองกาญจน์ สะพานข้ามแม่น้ำแคว แหล่งแร่ น้ำตก” อีกทั้งมีชาวไทยหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ร่วมกันจึงมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของแต่ละชุมชนหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปโดยตามข้อมูลของเทศบาลจังหวัดกาญจนบุรีมีทั้งหมด 28 ชุมชน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ก ข้อมูลชุมชนเทศบาลเมืองกาญจนบุรี) และภายใต้หลักการที่ว่า “วิถุชุมชนเป็นของชุมชน เพื่อชุมชนและโดยชุมชน” วิถุชุมชนจึงนับได้ว่าเป็นอีกหนึ่งช่องทางสื่อสารหนึ่งที่สามารถ เป็นสื่อกลางในการสื่อสารต่อคนในชุมชนได้ดีที่สุดถือได้ว่าเป็น “สื่อชุมชน” คือมุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ส่งเสริม สืบสาน อนุรักษ์ และสร้างความรู้สึกร่วมของชุมชน ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาบทบาทของวิถุชุมชน ว่ามีบทบาทอย่างไรซึ่งวิถุชุมชนตามที่ได้กล่าวข้างต้น ก็ถือว่าเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง ซึ่งบทบาทด้านหนึ่งของวิถุชุมชนในฐานะสื่อมวลชน ก็คือ บทบาทในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยว่ามีลักษณะอย่างไรและบทบาทดังกล่าวเป็นไปในลักษณะที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์อย่างไร

โดยเลือกศึกษาวิถุชุมชนใน จังหวัด กาญจนบุรี เนื่องจากวิถุชุมชนในจังหวัดดังกล่าวเป็นวิถุชุมชนแห่งแรกที่ได้รับการออกอากาศเป็นครั้งแรกของประเทศไทยอีกทั้ง จังหวัดกาญจนบุรีมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ต่อเนื่องยาวนาน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และปรัชญาของวิถุชุมชนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีต่อไป

2. กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิด

3. วัตถุประสงค์

บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษาวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการศึกษา ดังนี้

3.1 เพื่อศึกษาความเป็นมาของวิद्यุชุมชน

3.2 เพื่อศึกษาบทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

3.3 เพื่อศึกษาบทบาทของวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ไทยว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์อย่างไร

4. ประเด็นปัญหาการวิจัย

บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษาวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีประเด็นปัญหาวางานวิจัย ดังนี้

4.1 ประวัติความเป็นมาของวิद्यุชุมชนมีความเป็นมาอย่างไร

4.2 วิद्यุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี มีบทบาทในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยอย่างไร

4.3 บทบาทพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ของวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยว่ามีลักษณะอย่างไร

5. ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

5.1.1 ผู้บริหารวิद्यุชุมชน 5 คน

5.1.2 นักจัดรายการ 10 คน

5.1.3 ผู้นำชุมชน 5 คน

รวม 20 คน

5.2 ขอบเขตด้านเวลา

โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่ เดือนมิถุนายน ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2552

5.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

5.3.1 ความเป็นมาของวิद्यุชุมชน

5.3.2 บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขต
อำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

5.3.3 บทบาทที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ของวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย

5.4 ขอบเขตด้านสถานที่

วิद्यุชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

6. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

6.1 **บทบาท วิद्यุชุมชน** หมายถึง บทบาทวิद्यุชุมชนใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีในการให้ข่าวสารและเสนอความคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์นั้นมุ่งเน้นให้ประชาชนและเยาวชนได้รับความรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมให้ร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทย

6.2 **การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย** หมายถึงวิद्यุชุมชนใน เขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีได้มีนโยบายให้ผลิตรายการเปิดเทปเสียงโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่มีเนื้อหาสาระของวัฒนธรรมไทย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำรงชีพ ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านศาสนาและจริยธรรม ด้านศิลปะและการละเล่น และด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมืองรวมทั้งการจัดสรรเวลาเพื่อแพร่เสียงออกอากาศและสนับสนุนงบประมาณเพื่อผลิตรายการ

6.3 **การสืบสาน วัฒนธรรมไทย** หมายถึงวิद्यุชุมชนใน เขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีได้มี การผลิตรายการและเปิดเทปเสียงโฆษณาประชาสัมพันธ์ซึ่งมีรูปแบบในการนำเสนอของวัฒนธรรมไทย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำรงชีพ ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านศาสนาและจริยธรรม ด้านศิลปะและการละเล่น และด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง

6.4 **บทบาทที่พึงประสงค์ (เชิงบวก)** หมายถึง วิद्यุชุมชนใน เขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการทำหน้าที่เตือนภัยให้ข่าวสาร, วิพากษ์วิจารณ์ อธิบาย, ให้ความรู้สร้างค่านิยม, และส่งเสริมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาซึ่งการทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นไปในแนวทางสร้างสรรค์ ผลจากการทำหน้าที่ดังกล่าวมีส่วนส่งเสริมให้ระบบสังคมวัฒนธรรมมีความราบรื่นและเสถียรภาพ

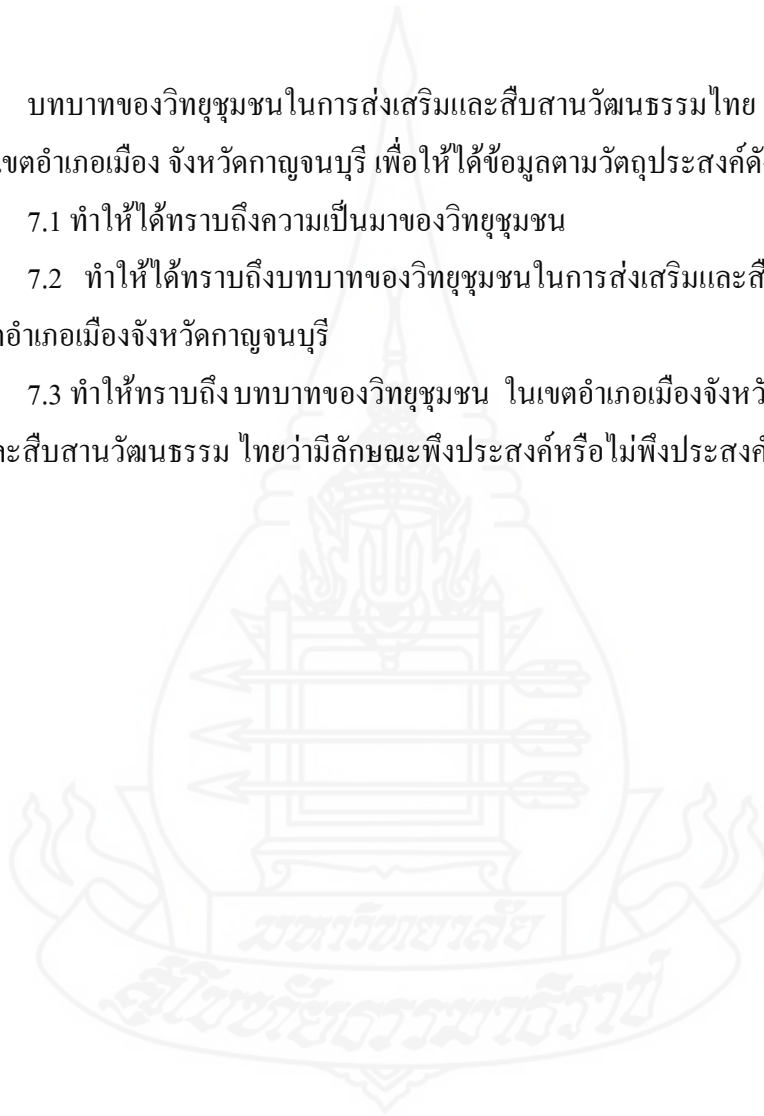
6.5 **บทบาทที่ไม่พึงประสงค์ (เชิงลบ)** หมายถึงวิद्यุชุมชนใน เขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ในการทำหน้าที่เตือนภัยให้ข่าวสาร, วิพากษ์วิจารณ์ อธิบายความหมาย, ให้ความรู้สร้าง

ค่านิยม, และส่งเสริมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาซึ่งการทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นไปในแนวทางที่ไม่ชัดเจน ไม่สร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสับสนและผลจากการทำหน้าที่ อาจทำให้ระบบสังคม วัฒนธรรมสับสนขาดเอกภาพและไร้ประสิทธิภาพ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษาวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 7.1 ทำให้ได้ทราบถึงความเป็นมาของวิद्यุชุมชน
- 7.2 ทำให้ได้ทราบถึงบทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี
- 7.3 ทำให้ทราบถึงบทบาทของวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ไทยว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์อย่างไร

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษาวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ศึกษาได้ศึกษาเนื้อหา หลักการทฤษฎี งานวิจัย ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ โดยมีเนื้อหาที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. ความหมายและวัฒนธรรมในรูปแบบของสังคมไทย
2. การใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายและวัฒนธรรมในรูปแบบของสังคมไทย

คำว่า “วัฒนธรรม” นั้น แต่เดิมเราเข้าใจว่าเป็นเพียงเรื่องของศิลปะการแสดง หรือ ขนบธรรมเนียมประเพณี การแต่งกาย หรือ สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ อาทิ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งคนรุ่นก่อนได้สร้างขึ้นเท่านั้น ซึ่งก็ถูกต้องแต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น อันที่จริงแล้ว วัฒนธรรมมีความหมายลึกซึ้งมาก นักวิชาการหลายสาขาวิชาได้พยายามกำหนดคำจำกัดความ ความหมายของ วัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ ไม่น้อยกว่า 300 ความหมาย (สำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ , 2540:4) ซึ่งสามารถสรุปแนวคิดที่แตกต่างกัน เป็น 2 แนวคิดด้วยกัน คือ

1.1 แนวคิดแบบ Prescriptive หรือ พวกอนุรักษนิยมหรือจารีตนิยม

เป็นแนวคิดที่ยึดถือว่า วัฒนธรรม เป็นแนว เป็นกรอบ เป็นบรรทัดฐานอันควรประพฤติปฏิบัติ แนวคิดนี้คำนึงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมและไม่ยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากตน โดยคิดว่าผู้มีวัฒนธรรมไม่เหมือนตนเป็นผู้ไม่มีวัฒนธรรมหรือด้อยคุณค่า และมีความคิดว่าผู้มีวัฒนธรรม คือ ผู้มีกิริยามารยาท ความประพฤติ และรสนิยมเป็นแบบอย่างของผู้ดีชั้นสูง วัฒนธรรมต้องเป็นสิ่งสวยงาม ประณีต ประคิประคอง ได้รับการขัดเกลา บีบบังคับให้ผิดไปจากธรรมชาติ ใช้เวลามาก และมีราคาแพง เช่น การปลูกไม้ตัด หรือเล่นบอนไซ เป็นกา รแสดงออกทางวัฒนธรรม แต่การที่ชาวนาปลูกข้าวไม่ใช้การแสดงออกทางวัฒนธรรม ความคิดทางวัฒนธรรมตามแนวนี้จึงมักแสดงออกเด่นชัดในรูปของศิลปะสถาน ศิลปวัตถุ และงานฝีมือเสียเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ แนวคิดแบบอนุรักษนิยมยังมีการบังคับให้เลียนแบบคือการกลืนทางวัฒนธรรม ซึ่งผู้ ถูก

กลืนก็จะเกิดการต่อต้าน อันนำไปสู่การขัดแย้งอย่างรุนแรง เช่น สงครามเลกทาสในอเมริกา หรือ สงครามนาซีในเยอรมันซึ่งนำไปสู่มูลเหตุแห่งสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 นั่นเอง ปัจจุบันความคิดในแนวนี้อาจไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร จะเหลือไว้แต่เพียงลักษณะมรดกทางวัฒนธรรม เท่านั้น (สุริยา รัตนกุล, 2531:2-5)

1.2 แนวคิดแบบ Descriptive หรือ พรรณานานิยม

เป็นแนวคิดที่ยอมรับถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมโดยเฉพาะ ยอมรับและเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการยอมรับว่า วัฒนธรรม เป็น วิธีการดำรงชีวิตของบุคคลแต่ละกลุ่ม และเป็นการสืบทอดค่านิยม ทศนคติ ความรู้ ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นหนึ่ง ด้วยการสั่งสอน อบรม ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีการศึกษาความเป็นมาของวัฒนธรรมเพื่อความเข้าใจ ไม่ใช่ความขัดแย้ง วิธีการศึกษาวัฒนธรรมตามแนวความคิดนี้จึงเป็นแบบพรรณนา เพราะการเรียนรู้วิธีการดำรงชีวิตของบุคคลแต่ละกลุ่มได้ จะต้องมีการสังเกตและพรรณนาบันทึกไว้อย่างเป็นระบบ และไม่ตีค่าว่าวัฒนธรรมของกลุ่มไหนดีกว่ากัน แนวคิดนี้เกิดขึ้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ประกอบด้วยบุคคลหลายเผ่า ต่างวัฒนธรรมกัน มีทั้งชนกลุ่มใหญ่ และชนกลุ่มน้อยซึ่งต่างก็มีความเข้าใจและยอมรับในวัฒนธรรมของกันและกัน แนวคิดแบบพรรณานานิยมนี้ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน (สุริยา รัตนกุล, 2531:5-6)

สำหรับประเทศไทย เรามีวัฒนธรรมเป็นของตนเองมาช้านานนับพันปี แต่เรารู้จักวัฒนธรรมในลักษณะเฉพาะ เช่น ในลักษณะของจารีตประเพณี ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งส่วนใหญ่มักจะได้รับอิทธิพลมาจากระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช และพระพุทธศาสนาอันถือได้ว่าอยู่ในกลุ่มแนวคิดแบบ Prescriptive และเริ่มจะใช้คำว่า “วัฒนธรรม” ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี คือรัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติพุทธศักราช 2483 ซึ่งถือว่าเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมฉบับแรกของไทย และต่อมาได้ตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า “ลักษณะที่แสดงความจริงใจองงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน” เป็นการให้ความหมายอย่างเป็นทางการ ซึ่งนักวิชาการสมัยใหม่ไม่ค่อยเห็นด้วยนัก

ด้วยยังมีลักษณะของจารีตนิยมอยู่ รัฐบาลในยุคนั้นได้ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง ได้จัดตั้งกระทรวงวัฒนธรรมขึ้น มีการออกระเบียบปฏิบัติต่างๆ มากมาย มีการลงโทษผู้ไม่ปฏิบัติตาม แต่กระทรวงวัฒนธรรมก็ต้องถูกยุบ และตั้งเป็นกระทรวงพัฒนาขึ้นแทน เมื่อปี พ.ศ.2501 ในสมัยรัฐบาลของ จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่ง

ไม่คำนึงถึงความสำคัญของเรื่องวัฒนธรรมของชาติเท่าที่ควร จนกระทั่งในปี พ.ศ.2524 รัฐบาลสมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2524 ขึ้นนับว่าเรื่องวัฒนธรรม ได้กลับมามีความสำคัญอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในยุคนี้เอง แนวคิดด้าน วัฒนธรรมของไทยได้ปรับเปลี่ยน เป็นแนวคิดแบบ Descriptive

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้สรุปและนำเสนอความหมายของวัฒนธรรม ในภาพรวมว่า วัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่แสดงความจริงใจของชาติไทยที่แสดงด้วยความคิดจิตใจ และการกระทำสืบต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน แสดงถึงจิตวิญญาณของความเป็นไทย เอกลักษณ์ ของคนไทยของชาติไทยโดยมีคนไทยทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของ วัฒนธรรมไทยเป็นวิถีชีวิตที่คน สังคมไทย เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินชีวิต เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ทั้งใน สุขและยามทุกข์ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,2537)

1.3 การกำหนดกรอบเนื้อหาของวัฒนธรรม

ในการวิจัย เรื่อง บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมนั้น เนื่องจากเนื้อหาเกี่ยวกับ วัฒนธรรม มีความหลากหลาย จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดกรอบเนื้อหาของ วัฒนธรรมให้ชัดเจนซึ่งในเรื่องนี้ คณะอนุกรรมการ การศาสนาและวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ (2539:94) ได้ กำหนดกรอบเนื้อหาทางวัฒนธรรมไว้ทั้งหมด 5 ประการ ได้ดังนี้

1.3.1 การดำรงชีพ ประกอบด้วย

- 1) การทำมาหากิน ได้แก่ การเพาะปลูก จับปลา ล่าสัตว์
- 2) อาหาร ได้แก่ อาหารหลักคาว-หวาน เครื่องดื่ม วัฒนธรรมการกิน
- 3) เสื้อผ้าการแต่งกาย ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม วิธีการผลิต
- 4) สุขภาพ พละนาามัย ได้แก่ ความเชื่อ ยารักษาโรค
- 5) ที่อยู่อาศัย ได้แก่ สภาพแวดล้อม ทำเลที่ตั้ง รูปแบบบ้านและองค์ประกอบ ความสัมพันธ์ของกลุ่มเครือญาติ

1.3.2 ภาษาวรรณกรรม ประกอบด้วย

- 1) การพูด ได้แก่ ลักษณะคำ สำเนียง ฐานันดรของภาษา
- 2) การเขียน ได้แก่ อักษร สระ วรรณยุกต์ การผสมคำ ตัวเลข
- 3) การอ่าน ได้แก่ วิธีการอ่าน วิธีออกเสียง ศัพท์และความหมาย
- 4) เอกลักษณ์ในการสื่อความหมาย ได้แก่ อากัปกริยา การทักทาย กิริยา มารยาท นิสัย และฐานันดร

1.3.3 ศาสนาและจริยธรรม ประกอบด้วย

- 1) ประวัติความเป็นมา ได้แก่ ศาสนสถาน ศาสนธรรม ศาสนพิธี ศาสนบุคคล

- 2) ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ วันสำคัญทางศาสนา ประเพณีที่จะต้องปฏิบัติ
- 3) ศาสนธรรมและหลักปฏิบัติ ได้แก่ การทำให้ชีวิตมีความสุข
- 4) การศึกษา การสืบทอดศาสนา การปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรม
- 5) ความเชื่อและพิธีกรรมอื่นๆ ได้แก่ เครื่องรางของขลัง พิธีกรรม-เครื่องสังเว

1.3.4. ศิลปะ การละเล่น ประกอบด้วย

1) ศิลปะ ได้แก่

- (1) บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ได้แก่ องค์กรประกอบ การก่อสร้าง การตกแต่ง
- (2) การเขียนภาพ ลวดลาย ช่างศิลป์
- (3) การร้อง ขับกล่อม ได้แก่ เครื่องดนตรี บทเพลงพื้นบ้าน
- (4) การรำ-นาฏศิลป์ ได้แก่ การสนุกสนานบันเทิง การรำ นาฏลีลา เครื่องแต่งกาย
- (5) ดนตรี-การบรรเลง

2) การละเล่นพื้นเมือง ได้แก่

- (1) การกีฬา นันทนาการ ได้แก่ กีฬาในร่ม กีฬากลางแจ้ง การละเล่นของเด็ก
- (2) กีฬา-การพนัน ได้แก่ ชนสัตว์ กัดปลา ตีไก่
- (3) กีฬาป้องกันตัวเอง ได้แก่ ต่อยมวย ฟันดาบ กระบี่กระบอง

3) รสนิยม ได้แก่

- (1) ศิลปะชั้นสูง
- (2) ศิลปะพื้นบ้าน

1.3.5 สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประกอบด้วย

1) สังคม ได้แก่

- (1) สถาบันครอบครัว ได้แก่ เครือญาติ เพื่อนบ้าน ชุมชน
- (2) สถาบันสังคม ได้แก่ โรงเรียน ศาสนสถาน
- (3) ค่านิยม-ชนชั้น ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมคิด ร่วมทำ รักใคร่ สามัคคี
- (4) ประเพณีชีวิต ได้แก่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย

2) เศรษฐกิจ ได้แก่

- (1) มรดกทางธรรมชาติ

- (2) ทรัพยากรท้องถิ่น
  - (3) อาชีพพื้นฐาน
  - (4) การอุตสาหกรรม
  - (5) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 3) การเมือง ได้แก่
- (1) หน้าที่และบทบาทในชุมชน
  - (2) การปกครองตนเอง
  - (3) ความสัมพันธ์กับรัฐ กฎหมาย-ระเบียบ
  - (4) ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ
  - (5) การแก้ไขความไม่เป็นธรรมในสังคม

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม ก็คือรูปแบบวิถีชีวิตของสังคมที่สมาชิกของสังคมร่วมกัน กำหนดขึ้น สอดคล้องกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และมีความสุข วัฒนธรรมจึงต้องมีการปรับ และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาวการณ์ของสังคม และสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมมีเอกลักษณ์หรือความหมายครอบคลุมปัจจัยสำคัญของคุณภาพชีวิต ของสังคม ได้แก่ รูปแบบการทำมาหากินหรืออาชีพพื้นฐาน รูปแบบอาหาร เสื้อผ้า สุขภาพ และที่อยู่อาศัยรูปแบบนิสัย กิริยา มารยาท รูปแบบภาษา สื่อการเรียน การสอน การถ่ายทอดความรู้ รูปแบบการแสดง ศิลปะ ดนตรี รูปแบบครอบครัว สังคม เครือญาติ ค่านิยม รูปแบบเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ตลอดจนรูปแบบการเมือง การปกครองและความยุติธรรมในสังคม วัฒนธรรมของสังคมขนาดใหญ่ เช่น วัฒนธรรมชาติ ยังแตกย่อยเป็นวัฒนธรรมเมือง วัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งมีความสำคัญทัดเทียมกันด้วยเป็นพื้นฐานของสังคม

2. การใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม

สื่อเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการเผยแพร่ และถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก การนำสื่อมาใช้ในการเผยแพร่ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด รวมทั้งค่านิยมที่เกี่ยวกับงานด้าน วัฒนธรรมนับเป็นวิธีทางหนึ่งที่จะช่วย กระตุ้น เตือน ให้คนทุกระดับ ได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรม ด้วยเหตุที่สื่อมีความสำคัญต่อการเผยแพร่วัฒนธรรม ซึ่งการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมนั้น ได้มีนักวิชาการอธิบายไว้ดังนี้

ปรมะ สตะเวทิน (2539 :1) ได้กล่าวว่า สื่อมีความสำคัญต่อการเผยแพร่วัฒนธรรม เนื่องจาก

1) สื่อเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด ภาษา ประเพณี ทัศนคติ ความเชื่อถือ ค่านิยม ตลอดจนแนวความคิดต่างๆ อันเป็นส่วนหนึ่ง ของวัฒนธรรม จากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนรุ่นหนึ่ง หรือ จากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมหนึ่ง ได้อย่างกว้างขวาง

2) สื่อ ทำให้เราสามารถทำการสื่อสารกันได้โดยไม่ถูกจำกัดในเรื่องจำนวนคน เวลา และระยะทาง สื่อมีความสำคัญอย่างกว้างขวางต่อชีวิตส่วนตัว และชีวิตการทำงานของเรา ต่อสังคมของเรา และต่อชุมชนโลก

3) สื่อเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม ทำหน้าที่เป็นพาหนะขนส่งถ่ายทอด วัฒนธรรม โดยทำหน้าที่ในการจูงใจและส่งเสริม ทัศนคติ รูปแบบของพฤติกรรมของคนในสังคม ตลอดจนก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม (ปรมะ สตะเวทิน, 2539:143)

4) สื่อ มีความสำคัญทั้งในการเป็นผู้ดำรงรักษาสังคม และในการเป็นผู้พัฒนา วัฒนธรรมโดยการขยายขอบเขตของการรับรู้ของบุคคล ปลุกจินตนาการและกระตุ้นความต้องการ ด้านสุนทรียภาพและการสร้างสรรค์ของ บุคคล สื่อทำให้เกิดความเสมอภาคของสังคม (กาญจนา แก้วเทพ,2539:61)

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2537:10) ได้กล่าวว่า สื่อทุกชนิดมีวัฒนธรรมอยู่ในตัวเอง ไม่ว่าจะแนวทางศิลปะ อักษรหรือภาษาที่ใช้ตลอดจนวิธีการเสนอข้อมูล

ส่วน ฌรงค์ สมพงษ์ (2534: 42) ได้กล่าวว่า สื่อทำหน้าที่ในการปลูกเร้าให้เกิดความสำนึก ความร่วมมือกัน สร้างความสัมพันธ์กันในการพัฒนา ชุมชนและประเทศชาติ สร้างความเข้าใจร่วมกันของบุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคม ร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การสร้างความร่วมมือในด้านต่างๆ จำเป็นต้องใช้สื่อเป็นตัวเร่ง

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวจะเห็นว่า สื่อ เป็นตัวกลางสำคัญในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริม พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรมหรือดำเนินกิจการใดๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มชน ให้คงอยู่และสืบทอดต่อๆ กันมา วัฒนธรรมต้องอาศัยสื่อทุกรูปแบบ ถ้าไม่มีการสื่อสาร การแสดงออกทางวัฒนธรรมจะทำไม่ได้ สื่อจึงช่วยให้รูปแบบทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ สามารถสืบทอดและเรียนรู้กันได้ สื่อจึงช่วยให้รูปแบบทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ สามารถสืบทอดและเรียนรู้กันได้สื่อที่มีความสำคัญมาก คือ รูปแบบการใช้ภาษาและการใช้ความคิด ซึ่งจะเป็นตัวช่วยให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคม (จรัล ทองเกษม, 2539:20)

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียง

วิทยุกระจายเสียง หมายถึง การส่งหรือการแพร่เสียงด้วยคลื่นความถี่ เพื่อให้บุคคลทั่วไปรับได้โดยตรง

วิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีบทบาทสูงในการให้ข่าวสารบันเทิง และสามารถรายงานสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไปสู่ผู้ฟังได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งสามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกเวลาและสถานที่ (สุภาวรรณ จรุงเมธา, 2537:1)

วิทยุกระจายเสียงเกิดขึ้นจากการประดิษฐ์คิดค้นของ เฮนริช เฮอร์ตซ์ (Henrich Hertz) นักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมัน ได้พิสูจน์การเดินทางของพลังคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า และพบว่าคลื่นวิทยุมีจริง เช่นเดียวกับคลื่นแสง คลื่นเสียง และพบว่าคลื่นวิทยุสามารถส่งไปได้ไกลโดยไม่ต้องใช้สายหรือเคเบิล ต่อมาวงการสื่อสารโทรคมนาคมได้นำเอาชื่อสกุลของนักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมันผู้นี้มาเรียกคลื่นความถี่วิทยุว่า “เฮอร์ตซ์” การใช้วิทยุกระจายเสียงในระยะแรก เป็นการติดต่อระหว่างสถานีชายฝั่งกับเรือเดินสมุทร เริ่มด้วยการส่งสัญญาณของความร่วมมือ ต่อมาสามารถแจ้งข่าวเป็นรหัส ราว พ.ศ. 2459 ได้มีการประดิษฐ์เครื่องส่งและเครื่องรับวิทยุให้มีการขยายเสียงและลำโพงสามารถส่งเสียงพูดจากสถานีส่งผ่านทางแปรรูปเป็นคลื่นวิทยุออกอากาศไปได้ และใช้เครื่องรับคลื่นวิทยุแปรรูปจากคลื่นวิทยุเป็นเสียงได้ (สุมน อยู่สิน และ ยงยุทธ รักษาศรี 2545:42-45)

ประเทศที่มีบทบาทในการพัฒนาวิทยุกระจายเสียงของโลกคือสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ตั้งสถานีวิทยุมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2452 และมีแนวคิดในการดำเนินงานแบบธุรกิจการค้า อันเป็นต้นแบบของกิจการวิทยุกระจายเสียงในประเทศอื่นๆ มาจนถึงปัจจุบัน นอกจากประเทศสหรัฐอเมริกาจะได้พัฒนาวิทยุกระจายเสียงแล้ว ประเทศอังกฤษเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้มีการพัฒนาวิทยุกระจายเสียง

สำหรับประเทศไทย ได้มีการนำวิทยุกระจายเสียงเข้ามาทดลองเมื่อ พ.ศ. 2470 โดยพลเอกพระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ และคมนาคม ทรงริเริ่มทดลองส่งวิทยุที่วังบ้านดอกไม้ พ.ศ.2471 ประเทศไทยได้ตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงเป็นครั้งแรกที่วังพญาไท ชื่อ “สถานีวิทยุกรุงเทพที่วังพญาไท” และมีการเปิดเป็นทางการ เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2473 ซึ่งทางราชการได้ถือเอาวันที่ 25 กุมภาพันธ์ เป็นวันวิทยุกระจายเสียงของไทย โดยได้เริ่มออกอากาศเป็นครั้งแรก เนื่องในวันฉัตรมงคล ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทำการถ่ายทอดพระราชดำรัสจากพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

วินิจฉัย ไปที่เครื่องส่งวังพญาไท มีใจความว่า “การทดลองวิทยุกระจายเสียงก็ด้วยความมุ่งหมายว่า จะส่งเสริมการศึกษาการค้าขาย และการบันเทิงแก่พ่อค้าประชาชน ” (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2548: 85) วิทยุกระจายเสียงได้มีการพัฒนาตลอดเวลาจนถึงปัจจุบัน

3.1.2 แนวคิดวิทยุชุมชน

วิทยุชุมชน หมายถึง การเป็นตัวกลางสำคัญในการสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมและความต้องการของชุมชน ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมรับประโยชน์ ตามอำนาจแห่งมาตราที่ 40 ว่าด้วยเรื่องของวิทยุชุมชน สื่อเพื่อการพัฒนาอย่างมีหลักแห่งประชาธิปไตยเป็นสำคัญ

วิทยุชุมชนเป็น “สื่อเพื่อประชาธิปไตย ” จึงต้องมีจิตวิญญาณแบบประชาธิปไตยที่แท้จริงดังนั้น ลักษณะที่สำคัญของวิทยุชุมชนจึง เป็นวิทยุโดยประชาชน ของประชาชน และเพื่อประชาชนซึ่งหมายความว่า เป็นวิทยุที่ดำเนินงานโดยชุมชน มีชุมชนเป็นเจ้าของ และมีเนื้อหารายการที่ทำเพื่อประโยชน์ของชุมชน(กาญจนา แก้วเทพ 2545:17)

วิทยุชุมชนถือว่าเป็นแนวคิดใหม่ซึ่งเดิมมีวิทยุอยู่ 2 ระบบ ในสังคมคือ “วิทยุสาธารณะ ” มีรัฐเป็นเจ้าของและผู้ปฏิบัติงาน วิทยุแบบนี้มักมีเป้าหมายที่จะทำประโยชน์ให้แก่สาธารณะ มุ่งที่จะกระจายเสียงให้กว้างขวางให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ที่อยู่จกกัน ในนาม “วิทยุแห่งชาติ” อีกประเภทหนึ่งคือ “วิทยุธุรกิจ” ซึ่งเป็นวิทยุที่เอกชนอาจไปเช่าสถานี เข้าเวลาจากภาครัฐมาดำเนินธุรกิจเพื่อเป้าหมายของการแสวงหากำไร และมุ่งส่งกระจายเสียงให้กว้างขวางเพื่อขยายตลาดเช่นเดียวกัน

วิทยุทั้งสองประเภทนี้ ล้วนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น เฉพาะท้องถิ่นหรือชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายกันไป เช่น เนื้อหารายการ, เกี่ยวกับปัญหา การจราจร ย่อมไม่มีประโยชน์กับคนในต่างจังหวัดเลย ส่วนวิทยุธุรกิจที่มีได้มีเป้าหมายหลักอยู่ที่ การตอบสนองความต้องการของชุมชนอยู่แล้ว ดังนั้น วิทยุชุมชนจึงเกิดขึ้นมาเพื่อเติมเต็มช่องว่างที่วิทยุเคยมีมาไม่สามารถจะแสดงบทบาทได้

3.1.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิคการวิจัยทางสื่อมวลชนที่ได้รับความนิยมสูง ในปัจจุบัน(พีระ จิตรโสภณ.2535 : 63) เนื่องจากการวิเคราะห์เนื้อหาถือว่าเป็นตัวบ่งชี้หรือสัญญาณที่สามารถแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดว่า สื่อมวลชนทำงานได้อย่างไรนั้น สามารถพิจารณาได้จาก “เนื้อหา” และ “ความหมาย” ที่ถูกถ่ายทอดและถูกเปิดรับผ่านสื่อประเภทต่างๆ นั้นเอง (กาญจนา แก้วเทพ.2541 : 319)

ความเป็นมาของการวิเคราะห์เนื้อหา

ความเป็นมาของการวิเคราะห์เนื้อหา นั้น มีการกล่าวถึงไว้หลายแนวทาง แนวทางหนึ่ง บอกว่า ความเป็นมาของการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหานี้ สามารถย้อนกลับไปได้ถึงในช่วงสงครามโลก ครั้งที่ 2 ซึ่งหน่วยสืบราชการลับของฝ่ายพันธมิตร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากสื่อมวลชนเพื่อยุโรป แล้วทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งเชิงปริมาณ(จำนวนเพลง) และคุณภาพ (ประเภทเพลง) ระหว่างสถานีวิทยุของเยอรมันเองและสถานีวิทยุของประเทศที่เยอรมันยึดครองจากการสำรวจวิเคราะห์ของฝ่ายพันธมิตรทำให้สามารถคาดคะเนได้ในระดับหนึ่งถึงการเปลี่ยนแปลงกำลังกองทัพเยอรมันตามจุดยุทธศาสตร์ต่างๆ ในภาคพื้นยุโรป สำหรับในภาคพื้นแปซิฟิกนั้น จากการวิเคราะห์ปริมาณการติดต่อสื่อสารที่เพิ่มขึ้นตามจุดต่างๆ เป็นสัญลักษณ์ของการเตรียมแผนปฏิบัติการรบในฐานทัพนั้นๆ

หลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ได้มีการวิจัยศึกษาหลายเรื่องเกี่ยวกับการโฆษณาชวนเชื่อในสื่อหนังสือพิมพ์และสื่อวิทยุ

เบอร์นาร์ด เบอเรลสัน (Berelson, 1952) ได้เขียนหนังสือชื่อ “การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิจัยการสื่อสาร (Content Analysis in Communication Research) พิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1952 ซึ่งเป็นเรื่องชี้ให้เห็นว่า เทคนิคการวิจัยแนวนี้ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการการสื่อสารว่า เป็นเครื่องมือการวิจัยที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อการวิจัยอย่างมาก เพราะหลังจากที่หนังสือได้ดีพิมพ์เผยแพร่ก็ได้มีนักวิจัยนำเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาไปปรับปรุงพัฒนาใช้ในการวิจัยทางสื่อมวลชนอย่างกว้างขวางมาจนปัจจุบัน (พีระ จิร โสภณ)

อีกแนวทางหนึ่งบอกว่า ตามหลักฐานที่แท้จริงแล้ว วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาได้มีการพัฒนามาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 เริ่มด้วยนักศึกษาทางด้านวารสารศาสตร์ใช้วิเคราะห์ความสำคัญของข่าวด้วยการนับบรรทัดของข่าวในหนังสือพิมพ์ เช่น ข่าวต่างประเทศหรือข่าวกีฬาแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข่าวเรื่องเดียวกันในหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ หรือวัดขนาดของหัวข้อข่าวในหนังสือพิมพ์ต่างๆ เพื่อมาเปรียบเทียบกับว่าในเรื่องเดียวกันนี้ ฉบับใดให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใด

ต่อมาราวปี 1938 ฮาโรลด์ ลาสเวล (Harold Lasswell) ได้นำเอาวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา มาศึกษาเรื่องประชามติ การโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งสหรัฐอเมริกา ให้ความสนใจมากในสงครามโลกครั้งที่ 2 การสื่อสารมวลชนสมัยนั้นได้รับการวิเคราะห์อย่างมีแบบแผนภายใต้หัวข้อว่า ใคร พูด อะไร กับใคร ว่าอย่างไร และได้ผลอย่างไร นับเป็นโครงการใหญ่โครงการหนึ่งในยุคนั้น

การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นที่นิยมในหมู่นักสื่อมวลชน เห็นได้ชัดจากการที่มีผู้พยายามให้คำอธิบายเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา ที่หลากหลาย ดังนี้

เบเรลสัน (Berelson, 1971:16-18) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่า เป็นวิธีการที่มุ่งบรรยายและอธิบายเนื้อหาของสื่อสามารถชนที่ง่าย ไม่มีเงื่อนไข มีความตรงไปตรงมา และมีระบบโดยใช้หลักการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

เคอริงเจอร์ (Kerlingers, 1972 : 525) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่า เป็นวิธีการศึกษาและการวิเคราะห์สื่อมวลชนอย่างมีระบบ มีความเป็นปรนัยและเป็นการวัดตัวแปรในเชิงปริมาณ ใช้ในการหาความสัมพันธ์หรือความถี่ของสิ่งที่ปรากฏในสื่อมวลชนต่างๆ

คริปเพนดอร์ฟ (Krippendoff, 1980 : 21) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่า เป็นเทคนิคการวิจัยอย่างหนึ่งในการทำให้เครื่องมือมีความ น่าเชื่อถือ และมีผลสรุปที่เที่ยงตรง จากข้อมูลไปสู่เนื้อหาของข้อมูล

วอลิเซอร์ และวินเนอร์ (Walizer and Wienir, 1978) ให้ความหมายว่า คือกระบวนการวิธีใดๆ ที่เป็นระบบระเบียบสร้างขึ้นมาเพื่อตรวจสอบเนื้อหาของสารสนเทศที่เก็บบันทึกไว้

จากคำนิยามต่างๆ ดังกล่าว พอจะสรุปลักษณะของการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ว่าประกอบด้วยส่วนสำคัญคือ

1. มีความเป็นกลางหรือตรงไปตรงมา (Objective) ไม่ว่าจะมีการวิจัยโดยวิธีการเดียวกันกี่ครั้งก็ตาม การวิจัยจะให้ผลเหมือนกันทุกครั้ง
2. เป็นระบบ(Systematic) ผู้วิจัยต้องมีวิธีการที่เป็นระบบ
3. สามารถอธิบายได้ในเชิงปริมาณ (Quantitative) หมายถึง การแสดงผลได้ด้วยตัวเลขทางสถิติ เช่น การกระจายความถี่ ตารางความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ หรือค่าร้อยละ
4. ชัดเจน (Manifest) เนื้อหาที่นำมาวิจัยต้องชัดเจนทดสอบได้ไม่มีเงื่อนไข

บทบาทหน้าที่ไม่พึงประสงค์ของสื่อมวลชน

บทบาทหน้าที่ไม่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนนั้นก็คือบทบาทที่ ล้มเหลวหรือบทบาทในเชิงลบซึ่ง Wright (<http://www.oknation.net/blog/rt201dpu>) ได้วิเคราะห์การทำหน้าที่ที่ไม่พึงประสงค์ (Dysfunctions) ของสื่อมวลชน ไว้ 4 ประการ โดยวิเคราะห์ตามบทบาทหน้าที่หลักของ 4 ประการของสื่อ ได้แก่

1. บทบาทหน้าที่ในการเฝ้าระวัง (Surveillance) นั้น อาจทำให้เกิดการตื่นตระหนกกับคนส่วนมาก และอาจเป็นการชี้โพรงให้กระรอกกับมิชชันนารี (เช่น การนำเสนอข่าวเตือนภัยมีหินขว้างกระจกรถ)

2. **บทบาทหน้าที่ในการสานสัมพันธ์ (Correlation)** นั้น อาจทำให้ ขาดความหลากหลาย ขัดขวางการเปลี่ยนแปลงสังคม และทำให้ปัจเจกชนไม่มีความคิดเห็น ในการวิพากษ์วิจารณ์และยอมรับสิ่งที่เป็นอยู่มากเกินไป แม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่เหมาะสมก็ตาม

3. **บทบาทหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)** นั้นอาจทำหน้าสังคมนี้อาจมีลักษณะ เป็นสังคมมวลชนมาก ขึ้น ฟังพาสื่อมากขึ้นแต่ ความสัมพันธ์ส่วนตัวลดลง ทำให้มีปฏิสัมพันธ์ส่วนตัวลดลง ลดความหลากหลายของวัฒนธรรมย่อย

4. **บทบาทหน้าที่ในการให้ความบันเทิง (Entertainment)** นั้นอาจทำให้สาธารณชนหมกมุ่นอยู่กับความบันเทิงจนไม่สนใจกิจกรรมเพื่อสาธารณะอื่นๆ ทำให้เกิดความเลื่อยชา ขาดความกระตือรือร้น สร้างรสนิยมให้ต่ำลง และเกิดพฤติกรรมหลีกเลี่ยงความเป็นจริง

3.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชนสำหรับชุมชน (Community Mass Media)

จุมพล รอดคำดี (2532: 25-26) ได้สรุปแนวคิดของการใช้สื่อมวลชนสำหรับแนวคิดใช้สื่อมวลชนสำหรับชุมชนนั้น ได้เสนอเป็นหลักการ ดังนี้

1) การใช้สื่อมวลชนสำหรับชุมชนนั้น จะต้องมีการที่จะเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนในชุมชน ขยายการลงทุนเพิ่มขึ้นได้ โดยมีหลักประกันที่จะไม่ให้สื่อมวลชนส่วนกลางขยายอิทธิพลในสภาพ เครือข่าย (Network) เข้าไปครอบงำสื่อมวลชนในชุมชนได้อย่างไรก็ดี ถ้ารัฐบาลมีมาตรการที่จะให้สื่อมวลชนมีเพียงไม่กี่บริษัทหรือหน่วยงานรัฐ ก็จะต้องมองถึงเครือข่ายหรือสาขาที่จะขยายออกไปนั้น น่าจะทำหน้าที่เครือข่ายเพียงบางช่วงเวลา หรือบางคอลัมน์ หรือบางหน้าของหนังสือพิมพ์เท่านั้น เวลาส่วนใหญ่หรือหน้าหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ควรจะเป็นของชุมชนที่เครือข่าย หรือสาขาไปตั้งอยู่มากกว่า

2) ในการดำเนินงานแก้ปัญหาตามข้อ 2 นั้นแล้ว การไหลของข่าวจากส่วนกลางก็จะมีน้อยลง แต่จะเกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารกันมากขึ้น ด้วยวิธีการดังกล่าวนั้นจะเป็นการสร้าง ความสมดุลของข่าวสารระหว่างเมืองหลวงกับชนบทได้ดี

3) การเสนอเนื้อหาข่าวสารของสื่อมวลชนนอกเหนือจากการปฏิบัติโดยทั่วไป น่าจะพิจารณาถึงสิ่งเหล่านี้ด้วยคือ

- มีข้อมูล ข้อเท็จจริงที่ลึกซึ้ง และชัดเจนมากที่สุด ณ ลักษณะข่าวเจาะลึก

(News in depth)

- มีลักษณะจูงใจให้มาก แต่ไม่ใช่เป็นการโฆษณาหาเสียงหรือเน้นความสำคัญตัวบุคคลจนขาดการเน้นความสำคัญที่งานพัฒนา

- ควรให้ความสำคัญในเรื่องการค้นคว้า วิจัย และข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ และประสบการณ์ที่มีค่าแก่การนำไปปฏิบัติเช่น บุคคล หรือผลงานของบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพใดด้านหนึ่งในท้องถิ่นนั้นเป็นต้น

- ข้อมูลตัวเลขบางอย่างย่อมน่าสนใจได้ดีกว่าการเอ่ยถึงโดยไม่มีหลักฐาน

- การเสนอข้อคิดเห็นใดๆ ก็ตาม ควรจะเสนอความเห็นทั้งสองด้าน ทั้งด้านบวก และด้านลบ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้รับสาร

สื่อมวลชนในชุมชน ควรจะเป็นผู้ที่เข้าใจแนวนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดี และควรประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่เสมอไม่ใช่นั่งคิดเองเขียนเอง โดยไม่ทราบข้อเท็จจริง

3.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดวาระ (Agenda-setting)

ทฤษฎีการกำหนดวาระ (Agenda -setting) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1922 โดยวอลเตอร์ ลิปพ์มันน์ (Lippmann, W., 1922) และเมื่อปี ค .ศ.1963 โคเฮน (Cohen, B.C.,1963) เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดในเรื่องนี้ นอกจากนี้เมื่อปี ค .ศ. 1972 มัลคอล์ม แม็คคอมส์ และโดนัล โชว์ (MCCombs, M.E. and Show D.L., 1972) เป็นผู้เสนอแนะเกี่ยวกับทฤษฎีการกำหนดวาระ (Agenda - setting)

ทฤษฎีการกำหนดวาระ (Agenda - setting) เป็นทฤษฎีที่เริ่มมีการศึกษาในวงการสื่อสารมวลชน กล่าวคือ แทนที่จะเน้นถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude) และความคิดเห็น (Opinion) ตามแนวความคิดสมัยเก่ากลับบ่ง บอกลงถึงการวิเคราะห์ วิวัฒนาการของความคิดในลักษณะของการสื่อสาร นั้นหมายถึงสื่อมวลชนควรทำหน้าที่ในการเสนอข้อเท็จจริง และข่าวสารที่จำเป็นและมีประโยชน์แก่ประชาชนมากกว่าที่จะมุ่งชักจูงหรือเปลี่ยนแปลงประชาชนดังที่เคยปฏิบัติมาแล้ว ความหมายของคำว่ากำหนดวาระ (Agenda-setting) สื่อมวลชนทั้งหลายเป็นผู้กำหนด (set) วาระการประชุม (Agenda) เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ประชาชนผู้รับข่าวสารทั่วไป เปรียบเหมือนผู้เข้าร่วมประชุม จึงย่อมจะรับทราบหรือตระหนักถึงปัญหาหรือประเด็นต่างๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในวาระนั้น ผลที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ ประชาชนจะคิดและปฏิบัติตาม วาระที่สื่อมวลชนกำหนดไว้ เช่นเดียวกับการประชุมทั่วไป

3.2.2 ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยมของสื่อมวลชน (Structuralism and Functionalism Theory)

ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยมของสื่อมวลชนเป็นแนวทางการศึกษาแนวหนึ่งที่ใช้ศึกษาสื่อมวลชน ทฤษฎีนี้จัดอยู่ในประเภททฤษฎีทางสังคมวิทยาซึ่งทฤษฎีนี้มองว่า

สื่อมวลชนมีหน้าที่ปฏิบัติตามภารกิจของตน เพื่อให้สังคมดำรงอยู่อย่างมีเสถียรภาพ กล่าวคือถ้าเราเปรียบสื่อมวลชนเหมือนร่างกายเราก็จะพบว่า ร่างกายของเรามีอวัยวะต่างๆ และอวัยวะทุกส่วนของร่างกายต้องรักษาหน้าที่ของตัวเอง สื่อมวลชนก็เป็นระบบๆ หนึ่ง ซึ่งมีภาระบทบาทหน้าที่ของตัวเอง และต้องปฏิบัติหน้าที่ไปตามภารกิจ เพื่อให้ระบบสังคมอยู่ได้ คือ ถ้าเมื่อไหร่สื่อมวลชนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ครบถ้วนเสถียรภาพในสังคมก็อาจหายไป

ซึ่งในประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน (Media Function) นั้น โรเบิร์ต เมอร์ตัน (Robert Merton : 1957) ได้อธิบายให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างผลสืบเนื่องที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมทางสังคม กับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ มาประกอบการวิเคราะห์ ซึ่งเมอร์ตัน (Merton) อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า ผลที่เกิดขึ้นจะเกิดขึ้นมี 2 ลักษณะ คือ ผลตรงตามวัตถุประสงค์สมความตั้งใจ เมอร์ตัน (Merton) เรียกว่า Manifest Function หรือหน้าที่ชัดแจ้งและผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมายมาก่อนเรียกว่า Latent Function หรือหน้าที่ซ่อนเร้น นอกจากนี้เมอร์ตัน (Merton) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ผลจากการปฏิบัติหน้าที่ (โดยเฉพาะสื่อ) ไม่จำเป็นที่จะให้ผลในทางบวก (Function) เสมอไป บางครั้งอาจจะให้ผลออกมาในทางลบ (Dys-Function) ได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม บทบาทหน้าที่ ของสื่อมวลชน โดยเฉพาะ รายการวิทยุและโทรทัศน์นั้น ก็เหมือนกับหน้าที่โดยทั่วไปของสื่อมวลชน อื่น ที่จะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการให้ข่าวสาร ให้การศึกษา ให้การแสดงความคิดเห็น และ ให้ความบันเทิง หรือ บทบาทอันพึงประสงค์ของสื่อมวลชนนั่นเอง ซึ่งสื่อแต่ละสื่ออาจมีการทำงานที่แตกต่างกัน แต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานในหน้าที่เหมือนกัน ดังที่ นักวิชาการหลายท่านได้อธิบาย ไว้ดังต่อไปนี้

แฮโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell 1948) นักรัฐศาสตร์ซึ่งบุกเบิกทำการวิจัยด้านการสื่อสารมวลชน ได้กล่าวถึงหน้าที่สำคัญ 3 ประการของสื่อมวลชนคือ

1) หน้าที่สอดส่องระวังเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Surveillance of the environment) ซึ่งหมายความถึงการแสวงหาและเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกสังคมหนึ่งๆ หน้าที่ในด้านนี้ก็คือการรายงานข่าว (News reporting) หรือการแจ้งข่าวสาร (informing) นั่นเอง

2) หน้าที่ในการประสานส่วนต่างๆ ในสังคมเพื่อแสดงปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งแวดล้อม (Correlation of the parts of society in responding to the environment) ซึ่งหมายความถึงการที่สื่อมวลชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดเป็นข่าวเป็นการวิเคราะห์และเสนอแนะว่าควรจะทำอย่างไรกับสิ่งนั้นๆ หน้าที่เรียกว่า หน้าที่ในการชักจูงใจ (persuasion) หรือบทบรรณาธิการ (editorial)

3) หน้าที่ถ่ายทอดมรดกทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นหลัง (Transmission of the social heritage from one generation to the next) ซึ่งหมายความถึงการเผยแพร่ความรู้ ค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคมแก่ สมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมเพื่อให้วิทยาการและวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ คงอยู่ต่อไป นี่คือนหน้าที่ด้านการให้การศึกษา (Educational Function) ของสื่อมวลชน

ส่วนสื่อหนังสือพิมพ์นั้น ชาร์ล ไรท์ (Charles R. Wright, 1964) กล่าวถึงหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ 4 ประการ คือ

1) หน้าที่ในการให้ข่าวสาร (To Inform) เป็นหน้าที่หลักที่หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องแจ้งให้ผู้อ่านได้รับรู้

2) หน้าที่ในการให้ข้อเสนอแนะ (To give opinion) หน้าที่นี้เป็นหน้าที่ที่หนังสือพิมพ์กระทำโดยการนำเสนอออกมาในรูปของบทความ บทวิจารณ์และบทบรรณาธิการ การแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ต้องไม่มีการลำเอียงและต้องถืออยู่กับความถูกต้องเหมาะสม

3) หน้าที่ในการให้ความบันเทิง (Entertainment) ซึ่งหมายความถึงการทำให้เกิดการผ่อนคลายแก่ผู้อ่าน โดยเผยแพร่การแสดงดนตรีและศิลปะเพื่อสร้างความจรรโลงใจแก่มวลชน อย่างไรก็ตามหน้าที่ประการสุดท้ายนี้ มิใช่มุ่งให้ความสนุกสนานเพียงด้านเดียวเท่านั้น

4) หน้าที่ในการเป็นสื่อโฆษณา (To advertise) หนังสือพิมพ์สามารถเป็นสื่อในการโฆษณาขายสินค้าและให้ข่าวสารเพื่อช่วยในการตัดสินใจแก่ผู้ซื้อได้ด้วย ทำให้เกิดอำนาจการซื้อ ซึ่งส่งผลให้มีการแข่งขันกันทางธุรกิจและเกิดการพัฒนาด้านธุรกิจ

ในปี ค.ศ. 1983 เดนิส แมคควอล (Dennis Mcquail) นักวิชาการด้านการสื่อสารได้วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ในหนังสือชื่อ “Mass Communication Theory: An Introduction” (สมควร กวียะ . 2539:33) โดยยกทฤษฎีโครงสร้างบทบาทหน้าที่ (Structural and Functional Theory) ของเมอร์ตัน (Merton) ขึ้นมาก่อน โดยทฤษฎีนี้มองว่า สังคม คือ ระบบย่อยอันหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องสนองความจำเป็นทางสังคมในด้านความต่อเนื่อง การรักษาระเบียบ กฎเกณฑ์ การรวมเอกภาพ การกระตุ้นเตือน การแนะแนวทางและปรับตัว เพื่อสังคมโดยรวมอยู่รอด

การนำทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชนมาใช้ในการศึกษานั้น เพื่อเป็นแนวทางชี้ให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนในกิจกรรมการสื่อสารทางสังคมอย่างหนึ่ง

ตามที่ Dennis McQuail ได้เสนอบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่พึงประสงค์ต่อส่วนร่วมไว้ ดังนี้ (Dennis Mcquail.1983:79-80)

- 1) การให้ข่าวสาร (Information) ได้แก่
  - การให้ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพการณ์ในสังคมและใน โลก
  - บอกให้ทราบถึงสัมพันธภาพแห่งอำนาจ
  - ช่วยส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม การปรับตัวและความก้าวหน้า
- 2) การประสานสัมพันธ์ (Correlation) ได้แก่
  - การอธิบาย แปลความ และวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์และ ข่าวสาร
- 3) การให้ความต่อเนื่อง (Continuity) ได้แก่
  - การแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมหลักและยอมรับวัฒนธรรม รวมทั้งพัฒนาการของ วัฒนธรรมใหม่
  - ก่อให้เกิดและธำรงไว้ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของคนทั่วไป
- 4) การให้ความบันเทิง (Entertainment) ได้แก่
  - ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และวิธีการพักผ่อนหย่อนใจ
  - ลดความตึงเครียดทางสังคม
- 5) การกระตุ้นเร้า หรือการระดมสรรพกำลัง (Mobilization) ได้แก่
  - การรณรงค์ด้านการเมือง สงคราม การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การทำงานและ บางครั้ง การศาสนา เพื่อวัตถุประสงค์ของส่วนรวม

แต่ในการศึกษาครั้งนี้ จะเน้นศึกษาบทบาทเพียง บทบาท ใน ส่งเสริมและสืบสาน วัฒนธรรมไทย

อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่ของสื่ออาจจะไม่เป็นผลในทางพึง ประสงค์ (Function) เสมอไป บางครั้งอาจจะให้ผลออกมาในทางที่ไม่พึงประสงค์หรือทำหน้าที่ที่ ล้มเหลว (Dys-Function) ได้เช่นกัน อาจจะกล่าวได้ว่า การสื่อ สารมีช่องโหว่ในแง่ที่ว่า อาจจะ ทำงานผิดพลาด กลายเป็นการสื่อสารที่ทำงานล้มเหลวเสียหายต่อระบบสังคม เช่นเดียวกับอวัยวะ ของมนุษย์ที่อาจจะล้มเหลวในการสูบฉีดเลือดหรือย่อยอาหารและก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบ ร่างกายมนุษย์

Charles R. Wright (1964) ยังได้เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ปกติ (Function) กับบทบาทหน้าที่ที่ล้มเหลว (Dys-Function) ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคมไว้ดังนี้

	บทบาทหน้าที่เชิงบวก (Function)	บทบาทหน้าที่เชิงลบ (Dys-Function)
เฝ้าสังเกตการณ์และรายงานสภาพแวดล้อม	เตือนภัยบอกข่าวการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ลงข่าวให้คน ระวังระวังตัว อยู่ในกรอบของศีลธรรม	ทำให้กลัวภัยบางอย่างโดยใช้เหตุ ทำให้รู้สึกว่าคุณชีวิตในสังคมไม่ค่อยมั่นคง ปลอดภัยลงข่าวให้คนหาซื้อต่อความชั่วเอาเสียอย่างและนำไปสู่สภาพไร้ศีลธรรม
ประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ในสังคมเข้าด้วยกัน	ช่วยระดมสรรพกำลัง ลดความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย ลดความแตกตื่น โกลาหล	เพิ่มความเหมือนกันในสังคม (Social Confirmism) ลดความเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change)
การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม	เพิ่มเอกภาพทางสังคม ลดความผิดปกติ เพิ่มการสังคมประภคิต	ทำให้สังคมมีลักษณะเป็นสังคมมวลชนและมีวัฒนธรรมมวลชนมากขึ้น
การบันเทิงนันทนาการ	เพิ่มโอกาสพักผ่อนหย่อนใจแก่มวลชน	ลดความสำนึกต่อส่วนรวม ทำให้หมกมอมเมา ลดปฏิบัติการหรือบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของวิทยุชุมชนการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยกรณีศึกษาวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเกี่ยวกับรูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชน จากเอกสาร ตำราที่มีผู้ศึกษาไว้ ดังนี้

ประยูทธ วรรณอุดม (2540) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทและการดำเนินกลยุทธ์ของสื่อมวลชนเพื่อการส่งเสริม “หมอลำ” ผลการวิจัยพบว่า สื่อมวลชนประเภทต่างๆ นั้นมีเกณฑ์การเลือกประเภทหมอลำเพื่อการส่งเสริมที่มีลักษณะร่วมกันคือ จะเลือกหมอลำที่สามารถขายได้ เป็นที่ต้องการของตลาดและเข้ากับกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่มากที่สุด หมอลำประยุกต์ หมอลำลูกผสมส่วนหมอลำประเภทดั้งเดิม เช่น ลำกลอน หมอลำพื้น จะไม่ได้รับการเลือกมาผลิตและเผยแพร่เท่าใดนัก หมอลำที่ได้รับการคัดเลือกมานั้น หากมีลักษณะบางอย่างที่ไม่เข้ากับวัฒนธรรมของสื่อมวลชน ก็จะต้องมี

การปรับเปลี่ยนทั้งรูปแบบและเนื้อหาด้วย หรือกล่าว โดยสรุปคือสื่อมวลชนปัจจุบันมีบทบาททั้งที่เป็นคุณและโทษต่อการส่งเสริมหมอลำ ในด้านที่เป็นคุณูปการคือการที่เป็นช่องทางในการเผยแพร่หมอลำออกไปสู่สังคมและการเป็นผู้ผลิตซ้ำทำให้หมอลำยังคงมีอยู่ ส่วนด้านที่เป็นผลเสียคือสื่อมวลชนมีส่วนทำให้หมอลำทุกวันนี้ต้องปรับเปลี่ยน ยนตัวเองไปอย่างมาก เพื่อสามารถเข้ากับวัฒนธรรมสื่อได้อย่างสนิท จนทำให้หมอลำบางประเภทต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบ และเนื้อหาการแสดงของตัวเอง ไปจนแทบจะหารากเหง้าเค้าเดิมของตัวเองไม่ได้

อรุณมาศ ธาระวานิช (2540) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปาง กับ การส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา พบว่า สถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปาง มีการนำเสนอรายการเพียง 3 รายการที่มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยดำเนินการตามนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ได้มุ่งเน้นเรื่องวิถีชีวิตและภูมิปัญญาแต่ประการใด เนื่องจากมีปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานคือ ปัจจัยภายในภายในด้านการจัดการและการบริหารองค์กรที่ต้องขึ้นอยู่กับกรมประชาสัมพันธ์ทำให้ขาดอิสระในการดำเนินงาน เทคโนโลยีที่ล้าหลัง และความเป็นมืออาชีพที่ขาดแคลนบุคคลกรที่ตรงกับสายงาน รวมทั้งปัจจัยภายนอกด้านแหล่งข้อมูลข่าวสารทางภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่ไม่มีการรวบรวมเป็นหลักฐานอ้างอิง และการเป็นสถานีของรัฐที่ไม่มีการแข่งขันทำให้ไม่ได้รับความสนใจจากภาคเอกชน จึงเป็นปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา มีเพียงปัจจัยภายในด้านนโยบาย และปัจจัยภายนอกด้านงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) การควบคุมด้านกฎระเบียบของกรมประชาสัมพันธ์ที่ระบุให้เสนอรายการที่ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นเท่านั้น ที่ถือเป็นปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ต่อการผลิตรายการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน

พิชญา รัตนพล (2540) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการสื่อสาร ความคาดหวังผลประโยชน์ และความน่าเชื่อถือของรายการวิทยุเพื่อสังคมและชุมชน ศึกษากรณีวิทยุชุมชน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ยกเว้นรายได้ มีผลต่อพฤติกรรมการสื่อสาร คือ เพศชายมีพฤติกรรมการสื่อสารมากกว่าเพศหญิง ผู้ที่มีอายุน้อยมีการเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสังคมมากกว่าเพศหญิง ผู้ที่มีอายุน้อยมีการเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสังคมได้มากกว่าผู้ที่มีอายุมาก การศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีพฤติกรรมการสื่อสารสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านความคาดหวังประโยชน์จากสื่อ พบว่าการคาดว่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการติดต่อสื่อสาร ส่วนความน่าเชื่อถือสถานีวิทยุชุมชนในสายตาของสมาชิกสถานีวิทยุชุมชนพบว่าความน่าเชื่อถือของแหล่งสารขึ้นอยู่กับความรู้สึกรับของผู้รับสารเป็นสำคัญ คือ ยอมรับในเนื้อหาว่า ที่นำเสนอ นั้นถูกต้องและยอมรับในความชำนาญของผู้ส่งสารด้วย

วุฒิสกดิ์ กะตะศิลา (2541) ได้วิจัยเรื่องบทบาทของหมอลำราตรีผู้บุกเบิกลำซิ่ง พบว่าหมอลำราตรี มีบทบาทด้านการแต่งกลอนลำเพื่อใช้ในงานทั่วไป สำหรับลำประกวดและใช้สำหรับลำรณรงค์เรื่องต่างๆ ที่หน่วยงานราชการ ราชอาณาจักร นอกจากนี้หมอลำราตรี ยังมีบทบาทด้านการสอนลำแก่ลูกศิษย์ที่อยู่ประจำและลูกศิษย์ที่เรียนทางไปรษณีย์ รวมทั้งการสนับสนุนให้ลูกศิษย์เข้าแข่งขันในการประกวดหมอลำ ด้านการประยุกต์พัฒนาศิลปะการแสดง โดยพัฒนาลำกลอนจนเกิดเป็นลำกลอนซิ่ง หรือลำซิ่ง รวมทั้ง การนำเอาเครื่องดนตรีลูกทุ่งมาใช้สำหรับบรรเลงประกอบลำซิ่ง แต่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเครื่องดนตรีอีสาน

ชวลิต โชติวิเชียร (2541) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพ ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานวัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพ: เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมในองค์กร เครือญาติทางวัฒนธรรมมีส่วนร่วมในการวางแผน คัดเลือกสื่อบุคคล โดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่เผยแพร่วัฒนธรรม คัดเลือกอาคารสถานที่ที่มีอยู่ในท้องถิ่น มีการใช้พระภิกษุสงฆ์และครูอาจารย์ในสถานศึกษา ใจวัดหรือศาสนสถานและสถานศึกษา ใช้การประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน และประเมินผลงานเผยแพร่โดยประชาชนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน

ผู้นำท้องถิ่นระดับตำบลและหมู่บ้านให้ผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่วัฒนธรรมของหน่วยงานในระดับอำเภอ และคณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการวางแผน คัดเลือกสื่อโดยใช้มติของที่ประชุม ความต้องการของประชาชน และผลการประเมิน ใช้ครูและพระภิกษุสงฆ์เป็นสื่อบุคคลใช้สถานศึกษาและวัดหรือศาสนสถาน ใช้การประชุมสัมมนาการแก้ปัญหาสังคม และการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ ประเมินผลงานเผยแพร่โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน

2. ความต้องการ : เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมต้องการสื่อบุคคลประเภทปราชญ์ท้องถิ่นและผู้นำทางประเพณี และต้องการสื่อกิจกรรมประเภทการฝึกอบรม

ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบล และหมู่บ้าน ต้องการสื่อบุคคลประเภทปราชญ์ท้องถิ่น และต้องการสื่อกิจกรรมประเภทการฝึกอบรม

3. ปัญหา: เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมระบุว่ามีปัญหาเกี่ยวกับชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการสำรวจสื่อบุคคล ไม่มีบุคลากรเพียงพอในการจัดสื่ออาคารสถานที่ให้พร้อมที่จะปฏิบัติการเผยแพร่วัฒนธรรม และไม่ได้นำผลบทสรุปการประเมินผลการใช้สื่อกิจกรรมของทุกฝ่ายมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน

ผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านระบุว่าไม่มีการฝึกอบรมให้สื่อมวลชนมีความรู้ในการถ่ายทอดเนื้อหาทางวัฒนธรรม อาคารสถานที่ที่มีอยู่ไม่เหมาะสมกับการจัดนิทรรศการเผยแพร่วัฒนธรรม และงบประมาณมีไม่เพียงพอกับการใช้สื่อกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรม

สุพัตรา สุภาพ (2542) กล่าวว่า เอกลักษณะอาจจะดูได้จาก ภาษา เครื่องแต่งกาย นิสัยใจคอ ความคิด ที่ทำให้สังคมนั้นแตกต่างจากสังคมอื่น สังคมไทยมีที่มาจากสังคมชนบทจากชุมชนแบบที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้คนไทยมีไมตรีต่อผู้อื่น แม้สังคมไทยปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปและได้รับความเจริญสมัยใหม่ แต่ลักษณะความเป็นกันเองแบบนี้ก็ยังหลงเหลืออยู่ เป็นเอกลักษณ์ที่เราได้รับจากบรรพบุรุษซึ่งตกทอดกันมา ทำให้เราแตกต่างจากชาติอื่น แม้จะไม่เหมือนเดิมทีเดียวแต่ก็ยังมีแนวเดิมให้ เห็นอยู่ไม่มากนักน้อย

จิระวรรณ ตันกูรานนท์ (2542) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมและบทบาทผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขาในการจัดการวิद्यุชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วม บทบาท รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการวิद्यุชุมชน จ.แม่ฮ่องสอน ของผู้นำชาวไทยภูเขา ผลการวิจัยพบ ว่าผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขามีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการจัดรายการวิद्यุชุมชนแม้จะยังไม่เข้าใจในรายละเอียดของการดำเนินการที่ชัดเจน โดยมีแนวคิดที่จะมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การส่งข่าวประชาสัมพันธ์ในรายการ การเป็นผู้ดำเนินรายการ การร่วมเป็นคณะกรรมการบริหาร การร่วมเป็นคณะกรรมการผลิตรายการจนถึงการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงของชุมชนเองจากการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขาในการจัดการวิद्यุชุมชน จ.แม่ฮ่องสอน พบว่า ผู้นำชุมชนทุกคนมีบทบาทอย่างมาก ทั้งในด้านการให้ความรู้และการระดมความคิดเห็นจากสมาชิกชุมชนรวมทั้งการวางแผนจัดการวิद्यุชุมชน

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวิद्यุชุมชนนั้น ผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขาแสดงความเห็นตรงกันว่า ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดการเป็นปัญหาอันดับหนึ่ง ตามด้วยปัญหากฎหมายปัญหาความมั่นคงปลอดภัย และปัญหาความรู้ความชำนาญ ซึ่งได้เสนอแนวทางแก้ไขว่า ในเรื่องค่าใช้จ่ายนั้นอาจต้องให้ส่วนราชการให้การสนับสนุน ส่วนปัญหากฎหมายนั้นเป็นเรื่องที่สามารถทำการศึกษาเพิ่มเติมได้ เช่นเดียวกับปัญหาความรู้ความชำนาญ ส่วนปัญหาความมั่นคงปลอดภัยนั้นเป็นปัญหาด้านชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน ดังนั้นในการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงชุมชนต้องพิจารณาพื้นที่ที่ไม่ห่างไกลมากเกินไป

ทิวพร แสนเมืองจิน (2543) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านรายการวิद्यุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและ โครงสร้างการดำเนินงาน โครงการวิद्यุชุมชน การเข้าถึงสื่อวิद्यุชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารจัดการด้วยตนเองของประชาชนในการ

ดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนของคนโคราช ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดของรายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมาเกิดจากนโยบาย กรมประชาสัมพันธ์ที่ให้สถานีวิทยุในท้องถิ่นดำเนินโครงการนำร่องรายการวิทยุชุมชน เพื่อตอบสนองนโยบายรัฐ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และนโยบายรัฐบาลในส่วนของโครงสร้างการดำเนินงาน มีคณะกรรมการวิทยุชุมชน 2 ชุด เป็นผู้รับผิดชอบ โดยการกระตุ้นและสนับสนุนของเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาพบว่า การมีคณะกรรมการ 2 ชุด มีปัญหาในการทำงานอย่างมาก การมีคณะกรรมการวิทยุชุมชนเพียงชุดเดียว น่าจะดีกว่า และมาจากการสรรหาของประชาชนโดยตรง เพื่อความมีอิสระและประชาชนยอมรับให้เป็นตัวแทนที่แท้จริง การดำเนินงานวิทยุชุมชนพบว่า การแจ้งข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นและร้องทุกข์ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตรายการและวางแผน ส่วนการบริหารจัดการด้วยตนเองของประชาชนในการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนยังไม่สามารถทำได้

สุรินทร์ แปลงประสพโชค (2543) ผู้อำนวยการศูนย์ประสานมวลชนสัมพันธ์กรมประชาสัมพันธ์ ได้สรุปผลงานในรอบปีของโครงการวิทยุชุมชนกับคน อปม . ว่าในปีงบประมาณ 2541 วิทยุชุมชน ในแต่ละจังหวัดมีรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งในเรื่องของการจัดตั้งคณะกรรมการ และเนื้อหาของรายการ แต่อย่างไรก็ตาม สิ่ง ที่ เหมือนกันและเป็นจุดเด่นของวิทยุชุมชนคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน มีการใช้สื่อวิทยุชุมชนในที่ประกอบด้วย อาสาสมัคร ประชาสัมพันธ์ริเริ่มได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แต่ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคในบางจังหวัด จะต้องมีการสัมมนากันเพื่อให้จังหวัดที่ดำเนินการแล้วได้ถ่ายทอด ประสบการณ์ให้แก่จังหวัดที่จะดำเนินการใหม่ รวมทั้งการปรับรูปแบบวิทยุชุมชนและโครงสร้างของคณะกรรมการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

อังคณา พรหมรักษา (2543) ได้ศึกษาศักยภาพของสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ กับบทบาทด้านการพัฒนาคนและสังคม ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบของการใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 3 สถานีมีการกระจายข้อมูลข่าวสารระหว่างแหล่งผู้ทำการสื่อสารจากส่วนกลางและผู้ทำการสื่อสารจากส่วนกลางและผู้ทำการสื่อสารระดับท้องถิ่นในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันคือสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดสรรเวลาแก่ส่วนกลาง ร้อยละ 47.22 ส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 52.78 สถานีวิทยุกระจายเสียง กองทัพอากาศที่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ส่วนกลางร้อยละ 33.72 ส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 66.28 และสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ส่วนกลางร้อยละ 26.32 ส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 73.68 รูปแบบของรายการประเภทรายการข่าวประจำวัน รายการสาระความรู้ รายการเพลงและโฆษณา โดยรวมของทั้ง 3 สถานีเป็นเนื้อหาที่มุ่งกลุ่มผู้ฟังระดับประเทศ สำหรับรูปแบบและเนื้อหาของรายการ

ที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟังในระดับประเทศ สำหรับรูปแบบและ เนื้อหารายการที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟังในระดับท้องถิ่น ได้แก่ ข่าวบริการประชาชน การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์องค์การเป็นส่วนใหญ่

การแสดงออกซึ่งศักยภาพของการเป็นสถานีวิทยุท้องถิ่นในแง่หลักการทั้ง 3 สถานีได้กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายไว้อย่างชัดเจน แต่ในแง่ปฏิบัติลักษณะโครงสร้างและวัฒนธรรมในการทำงานของแต่ละองค์กรยังไม่พร้อมที่จะกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปสู่ส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ประภาพร ดลกิจ (2544) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์การจัดรายการวิทยุชุมชน “สร้างสรรค์จันทบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างการดำเนินงาน กระบวนการทำงาน และปัจจัยที่นำไปสู่การยุติการดำเนินงานรายการสร้างสรรค์จันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า รายการสร้างสรรค์จันทบุรีเป็นรายการที่อยู่ภายใต้โครงสร้างของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี โครงสร้างการดำเนินงานของรายการสร้างสรรค์จันทบุรีจำแนกได้ 3 ระยะคือ ระยะทดลองดำเนินงานรายการ โดย 3 ส่วน คือ คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนที่เป็นตัวแทนชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้นำแบบทางการและผู้ดำเนินงานจริงช่วงแรกมีตัวแทนภาครัฐ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารฯ และคณะกรรมการที่ปรึกษา และการรายการของสถานีเข้าร่วมดำเนินงานรายการเพิ่มจากระยะทดลอง ส่วนระยะดำเนินงานจริงช่วงสุดท้ายนั้นดำเนินรายการโดยตัวแทนภาครัฐ 2 คนงานช่างเทคนิคของสถานีเท่านั้นปัจจัยที่นำไปสู่การยุติมี 3 ปัจจัย 1) ปัจจัยด้านนโยบายสถานี คือ การที่สถานีไม่ได้สนับสนุนการดำเนินงานอย่างแท้จริง 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ อันได้แก่ปัจจัยด้านบุคคล คือ การขาดความรู้สึกรักในการเป็นเจ้าของรายการ การขาดความรู้และทักษะด้านวิทยุกระจายเสียง และการขาดพี่เลี้ยง และปัจจัยด้านงบประมาณที่ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนและ 3) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม คือ การขาดการรวมกลุ่มของคณะกรรมการบริหารฯ และการไม่สนับสนุนและกระจายโอกาสให้ประชาชนกลุ่มอื่นๆ มีส่วนร่วม

สิริพร สงบธรรม (2544) บทบาทของรายการวิทยุเพื่อชุมชนกับประชาคมสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของรายการวิทยุเพื่อชุมชนกับประชาคมสงขลา รวมทั้งการวิเคราะห์การก่อเกิดประชาคมที่เป็นโครงสร้างรองรับการปฏิรูปสื่อตามมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ใช้ระเบียบวิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก , การสำรวจภาคสนาม และการใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า รายการวิทยุเพื่อชุมชน มีบทบาทเป็นเครื่องมือในการทำหน้าที่แจ้งข้อมูลข่าวสารเท่านั้น ไม่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแสดงออกของผู้รับฟังได้รายการวิทยุเพื่อชุมชนในจังหวัดสงขลา มีลักษณะตามแนวคิดของวิทยุชุมชน ด้านการเข้าถึงสื่อแต่ยังมิได้เข้าถึงแนวคิดการมีส่วนร่วมในระดับรายการ หรือระดับสถานีวิทยุกระจายเสียงเลย

ไคริกา ศิริประภาเคโซ (2545) ได้ศึกษาบทบาทสื่อโทรทัศน์ในการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสาน :กรณีศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ขอนแก่น ผลการวิจัยสรุปว่า บทบาทของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ขอนแก่นในการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสาน มี 6 ด้าน คือ 1 ด้านการจัดประกวดหมอลำชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย 2 ด้านรณรงค์นโยบายรัฐบาลด้วยสื่อพื้นบ้าน 3 ด้านอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่นคนตรีและนาฏศิลป์ 4 ด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี 5 ด้านพิธีกรรมและคติความเชื่อ 6 ด้านส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญา โดยดำเนินการในรูปแบบของการจัดประกวด รายการข่าวท้องถิ่น การถ่ายทอดสด สารคดีเชิงข่าว รายงานพิเศษ สปอตประชาสัมพันธ์ แต่ไม่มีรายการที่นำเสนอเรื่องราววัฒนธรรมอีสาน โดยเฉพาะ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาที่ได้รับจัดสรรจากส่วนกลางเพียงวันละ 1.30 ชั่วโมง นอกจากนี้ มีปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ยังล้าสมัยและการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพยังมีสัดส่วนที่น้อยมากไม่กระจายทั่วถึงทุกตำแหน่ง และงบประมาณในการผลิตรายการ รวมทั้งปัจจัยภายนอกด้านการแข่งขันที่อยู่ภายใต้ระบบราชการ ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความกระตือรือร้น ที่มีผลกระทบต่อการผลิตรายการเกี่ยวกับวัฒนธรรมอีสานมีเพียงปัจจัยภายนอกด้านกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับของกรมประชาสัมพันธ์ รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 40 ที่กำหนดให้เสนอรายการที่ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ปัจจัยด้านแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านวัฒนธรรมอีสาน ที่มีเครือข่ายสนับสนุนข้อมูลอยู่ใน 10 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เป็นปัจจัยที่เอื้อประโยชน์และเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยจรรโลงวัฒนธรรมอีสานให้คงอยู่คู่กับท้องถิ่นได้ตลอดมา

อนุตรา พรวิดี (2545) ศึกษาเรื่อง ความต้องการรายการวิทยุชุมชนของผู้ฟังในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความต้องการรายการวิทยุชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ความต้องการ เนื้อหารายการ รูปแบบรายการ เวลาในการออกอากาศ ความถี่และความยาวของรายการ รวมทั้งศึกษาถึงความต้องการคุณสมบัติของผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชนของผู้ฟังในเขตปริมณฑลของกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ฟังวิทยุ คือ 09.00-10.00 น. ส่วนช่วงเวลาในช่วงบ่ายที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับฟังวิทยุคือ 16.00-17.00 น. และช่วงเวลาในช่วงค่ำที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับฟังวิทยุคือ ตั้งแต่ 21.00 น. เป็นต้นไป โดยรายการที่ฟังเป็นรายการประเภทบันเทิงมาที่สุดในด้านความต้องการรายการวิทยุชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการ เนื้อหารายการเกี่ยวกับธุรกิจค้าขายและงานบริการ โดยสัดส่วนการนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่ต้องการเนื้อหาที่มาจากท้องถิ่น ส่วนประเภทของเนื้อหาการส่วนใหญ่ต้องการเนื้อหาประเภทข่าว และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและไม่ต้องการให้มีโฆษณาในรายการวิทยุชุมชน ด้านรูปแบบรายการนั้นส่วนใหญ่ต้องการให้รายการวิทยุชุมชนมีรูปแบบนิยายสารทางอากาศมีความยาว

1 ชั่วโมง โดยให้ออกอากาศในช่วงค่ำ (18.00 น. เป็นต้นไป) ของทุกวัน ในส่วนของผู้ดำเนินรายการกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ต้องการให้มีผู้ดำเนินรายการ 2 คน เป็นเพศชาย 1 คน และเพศหญิง 1 คน ส่วนความต้องการ คุณสมบัติของผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชน กลุ่มส่วนใหญ่ต้องการผู้ดำเนินรายการที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับคนในชุมชนตลอดจนเพื่อร่วมงาน และควรเป็นการอ่าน เล่าเรื่องหรือพูดคุย เพื่อให้สิ่งที่สื่อออกไปสื่อความหมายได้และน่าสนใจ

จิตติพร บุทธิจักร์ (2548) ได้ศึกษาบทบาทวิทยุชุมชนในการส่งเสริมงานการศึกษาออกโรงเรียน กรณีศึกษา: จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนบ้านเป่า อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษา พบว่า 1) จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนบ้านเป่าก่อตั้งโดยการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์ กลางการเรียนรู้ ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน มีการบริหารจัดการบุคลากรและวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการงานของจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน 2) ส่วนใหญ่เป็นรายการ เพลิดเพลินเนื้อหาสาระประเภทข้อเท็จจริง ส่วนรูปแบบรายการและเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับการส่งเสริมงานการศึกษาออกโรงเรียน ควรเป็นรายการเพื่อการศึกษาโดยตรงและมีเนื้อหาสาระประเภทข้อเท็จจริงเป็นหลัก 3) ด้านบทบาทในฐานะสื่อเพื่อส่งเสริมการศึกษาออกโรงเรียน พบว่าจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนบ้านเป่ามีบทบาทส่งเสริมงานการศึกษาพื้นฐานในหมวดวิชาพัฒนาและสังคมและชุมชน ภาษาไทย พัฒนาทักษะชีวิต 1 และ 2 ส่งเสริมงานการศึกษาสาขาอาชีพ คือส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยชี้ประเด็นในการเลือกประกอบอาชีพ ช่วยกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพต่างๆ และช่วยเสริมสร้างปัญญาให้สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ และการส่งเสริมงานการศึกษาตามอรรถยาศัยนั้น จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลความรู้ของทางราชการรวมทั้งการรายงานกิจกรรม เหตุการณ์ต่างๆ ของชุมชน

สมโชค บุญสวัสดิ์ (2548) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ฟังรายการของวิทยุชุมชนคนสะแกกรัง F.M. 104.25 MHz จังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่า (1) ผู้ฟังรายการของวิทยุชุมชนคนสะแกกรัง F.M. 104.25 MHz. มีความพึงพอใจในภาพรวมระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจรายการศูนย์ข่าวในระดับมากที่สุด (2) ผู้ฟังรายการประเภทข่าว มีความพึงพอใจในการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจต่อความรวดเร็วทันเหตุการณ์ในระดับมาก (3) ผู้ฟังรายการประเภทความรู้มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่น่าสนใจมาก (4) ผู้ฟังรายการประเภทบันเทิงมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับรายการมีความหลากหลายระดับมาก

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงแนวคิด และแนวทางในการทำวิจัยเรื่อง บทบาทของวิद्यชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย: กรณีศึกษาวิद्यชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อที่จะให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสื่อวิद्यชุมชนในท้องถิ่นต่างๆต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษา:วิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิจัยเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของวิद्यุชุมชน ประเทศไทย เพื่อศึกษา บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี รวมทั้งเพื่อศึกษาบทบาทของวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ไทยว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ โดยมีมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
3. สร้างเครื่องมือวิจัย
4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการรวบรวมข้อมูลสารคั่นคว่าจากเอกสาร ได้แก่

- เอกสาร ตำรา บทความ วารสาร หรือเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิद्यุชุมชน การส่งเสริมและการสืบสานวัฒนธรรมวัฒนธรรมไทย
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาจากวิทยานิพนธ์เรื่องที่เกี่ยวข้องกับ วิद्यุชุมชน การส่งเสริมและการสืบสานวัฒนธรรมวัฒนธรรมไทยเพื่อเป็นความรู้พื้นฐานที่จะช่วยกำหนดกรอบความคิดในการศึกษาและใช้ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์

1.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In –depth Interview) ผู้บริหารวิद्यุชุมชน นักจัดรายการวิद्यุชุมชน ผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้น 20 คน

การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์โดยผู้เก็บข้อมูล หรือผู้สัมภาษณ์ จะต้องพูดคุย ชักถาม หรือสนทนากับผู้ตอบหรือผู้ให้ข้อมูลตามข้อคำถามที่กำหนดไว้ใน การสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบที่มีโครงสร้าง (Structure Interview)

1.3 แบบสังเกต (Obseration) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลโดยผู้รวบรวมข้อมูลจะ สังเกตบทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยว่าพึงประสงค์หรือไม่พึง ประสงค์ด้วยการฟังรายการวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยบุคคลผู้ให้ข้อมูล สำคัญโดยการสัมภาษณ์ และรายการวิทยุที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผู้บริหารวิทยุชุมชน จำนวน 5 คน ได้แก่

1. นายมนตรี วรรณมาศ สถานีวิทยุกาญจนบุรีวิลล่า 93.75 MHz
2. นางสาวพัชรินทร์ พัฒนะพิชัย สถานีวิทยุสื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี 98.25 MHz
3. นายบุญส่ง จันทร์ส่องรัมย์ สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz
4. นางคันสนีย์ วิชชุกิจมงคล สถานีวิทยุเสียงปวงชนบ้านดินสอพอง 104.75 MHz
5. นายจำลอง แจ่มจรัส สถานีวิทยุชุมชนคนปากแพรก 107.50 MHz

2.2 นักจัดรายการ จำนวน 10 คน ได้แก่

1. นายสุรศักดิ์ สิตไทย สถานีวิทยุกาญจนบุรีวิลล่า 93.75 MHz
2. นายวีระ สระทองซัง สถานีวิทยุกาญจนบุรีวิลล่า 93.75 MHz
3. นายบรรทม จุสวาย สถานีวิทยุสื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี 98.25 MHz
4. นายชาญวิทย์ พัฒนะพิชัย สถานีวิทยุสื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี 98.25 MHz
5. นางพยุศรี นาวารัตน์ สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz
6. นายชัยชนะ ปิ่นน้อย สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz

7. นายปรกรณ์ พงษ์พนารัตน์	สถานีวิทยุเสียงปวงชนบ้านดินสอพอง 104.75 MHz
8. นายปีทมะ จันทรัฐ	สถานีวิทยุเสียงปวงชนบ้านดินสอพอง 104.75 MHz
9. นายเอกชัย งามยิ่ง	สถานีวิทยุชุมชนคนปากแพรก 107.50 MHz
10. นางสาวปรียาภา พูแก้ว	สถานีวิทยุชุมชนคนปากแพรก 107.50 MHz

2.3 ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน ได้แก่

1. นางอรุณญา จงพิพัฒน์วิวัฒน์	ชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง
2. นางโสภิญญา เจริญพร	ชุมชนหมู่บ้านสัมพันธ์นิเวศน์
3. นายบุญส่ง อินทรักษ์	ชุมชนบ้านใต้
4. นางสุนีย์ ธนนาทระชน	ชุมชนบ้านเหนือ 1
5. นางสิรินทร รสหวาน	ชุมชนบ้านเหนือ

ทั้งนี้ประเด็นการศึกษา คือ บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย ใน 5 ด้านดังต่อไปนี้ 1. ด้านการดำรงชีพ 2. ด้านภาษาและวรรณกรรม 3. ด้านศาสนาและจริยธรรม 4. ด้านศิลปะและการละเล่น 5. ด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง

2.4 รายการวิทยุ ซึ่งเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ โดยเป็นการวิเคราะห์เนื้อหารายการที่ออกอากาศ ตั้งแต่กุมภาพันธ์ถึงมีนาคม 2553 ได้แก่ รายการ

1. รายการ โชนเรดิโอ ผู้ดำเนินรายการ ดีเจ โจอี้ สถานีวิทยุชุมชนเสียงปวงชนบ้านดินสอพอง 104.75 MHz.
2. รายการ คนสร้างคน ผู้ดำเนินรายการ ธรรมรงค์ สถานีวิทยุชุมชนโอท็อป-สเคย์ชั้น 89.50 MHz.
3. รายการ วังไพร ผู้ดำเนินรายการ วังไพร สถานีวิทยุชุมชนกาญจนบุรีวิลล่า 93.75 MHz.
4. รายการ คนทำข่าว ผู้ดำเนินรายการ สิบตำรวจเอกสมชาย ศรีเย็น สถานีวิทยุชุมชนสื่อมวลชนกาญจนบุรี 98.25 MHz
5. รายการ แรงบันบาลใจ ผู้ดำเนินรายการ เกรียงไกร สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz.
6. รายการ เพลงเพราะลูกทุ่งกำลังใจ ผู้ดำเนินรายการ เพชรอดิศร สถานีวิทยุชุมชนคนปากแพรก 107.50 MHz

7. รายการ ลูกทุ่งเพลงเก่า ผู้ดำเนินรายการ ณวัฒน์ สถานีวิทยุชุมชนคนบ้านเหนือ .
105.25 MHz
8. รายการ โอท็อป สเตย์ชั่นผู้ดำเนินรายการ หนุ่ม สมเกียรติ สถานีวิทยุชุมชนโอท็อป- สเตย์ชั่น 89.50MHz
9. รายการ โชน เรดิโอผู้ดำเนินรายการดีเจ ศันสนีย์ สถานีวิทยุชุมชนเสียงปวงชน
บ้านดินสอพอง 104.75 MHz
10. รายการ เทศนาธรรม ผู้ดำเนินรายการ พระ มหาสิน สถานีวิทยุชุมชนคนบ้าน
เหนือ 105.25 MHz
11. รายการ รากแก้ว ผู้ดำเนินรายการ สุชาติ สถานีวิทยุชุมชนวัฒนธรรมและการ
ท่องเที่ยว 96.25 MHz.
12. รายการ ท่องเที่ยวทั่วไทย ผู้ดำเนินรายการ ดีเจ อู๋ย สถานีวิทยุชุมชนวัฒนธรรม
และการ ท่องเที่ยว 96.25 MHz.
13. รายการ เพลงลูกทุ่งบ้านเรา ผู้ดำเนินรายการ ดีเจ มิ่งขวัญ สถานีวิทยุชุมชนพล.ร.
9 101.25 MHz.
14. รายการ ลูกทุ่งทั่วทิศ ผู้ดำเนินรายการ ดีเจมรกต สถานีวิทยุชุมชนเสียงปวงชน
บ้านดินสอพอง 104.75 MHz.
15. รายการ เสียงธรรม ผู้ดำเนินรายการ นายอนุรักษ์ สถานีวิทยุชุมชนเสียงธรรมวัด
นาคปรก 107.70 MHz
16. รายการ เพลงพาเที่ยว ผู้ดำเนินรายการ ดีเจวารุณี สถานีวิทยุธุรกิจการท่องเที่ยว
กาญจนบุรี 96.25 MHz.
17. รายการ เพลงดังฟังสบาย ผู้ดำเนินรายการ ดีเจแฉ่ง ลอยลม สถานีวิทยุชุมชน
บ้านห้วยนา 105.25 MHz.
18. รายการ ธรรมะกับปัญญา ผู้ดำเนินรายการ นายปัญญา สถานีวิทยุชุมชนวัดพระ
ธาตุโป่งนก 102.25 MHz.
19. รายการ ลูกทุ่งร วมใจ ผู้ดำเนินรายการ กรองแก้ว สถานีวิทยุชุมชนคนเมือง
กาญจน์ 94.25 MHz.
20. รายการ เล่าขานกาญจนบุรี ผู้ดำเนินรายการ สุพัฒน์ สถานีวิทยุชุมชนบ้านดินสอ
พอง 104.75 MHz.
21. รายการ ก้าวไกลกับหอการค้า ผู้ดำเนินรายการ สิริรัตน์ สถานีวิทยุสื่อมวลชน
98.25 MHz.

22. รายการ ลูกทุ่งเมืองกาญจน์ ผู้ดำเนินรายการ ไพศาล สถานีวิทยุชุมชนบ้านเหนือ 105.25 MHz.
23. รายการ ใจรักเมืองกาญจน์ ผู้ดำเนินรายการ กิตติ สถานีวิทยุชุมชนบ้านห้วยนา 90.25 MHz.
24. รายการ ร่วมด้วยช่วยกาญจน์ ผู้ดำเนินรายการ ปองศักดิ์ สถานีวิทยุชุมชนร่วมด้วยช่วยกาญจน์ 96.75 MHz.
25. รายการ ลูกทุ่งสัมพันธ์ ผู้ดำเนินรายการ นกน้อย สถานีวิทยุชุมชนกาญจนบุรีวิลล่า 93.75 MHz.
26. รายการ สู่เมืองกาญจน์ ผู้ดำเนินรายการ ชูศักดิ์ สถานีวิทยุชุมชนภาคประชาชน 104.15 MHz.
27. รายการ มองเมืองกาญจน์ ผู้ดำเนินรายการ โสภณ สถานีวิทยุชุมชนบ้านใต้ 100.75 MHz.
28. รายการ สุขกันเถอะเรา ผู้ดำเนินรายการ จาริณี สถานีวิทยุชุมชนปากแพรก 107.50 MHz.
29. รายการ สารพันเสียงเพลง ผู้ดำเนินรายการ นิตยา สถานีวิทยุชุมชนนาวเรดิโอ 99.00 MHz.
30. รายการ เพลงรักจากสิ่งหลวง ผู้ดำเนินรายการ สิ่งหลวง สถานีวิทยุชุมชน พล .ร.9 101.25 MHz.
31. รายการ ลูกทุ่งวันวาน ผู้ดำเนินรายการ นิวัฒน์ สถานีวิทยุชุมชนคนปากแพรก 107.50 MHz.

ทั้งนี้ประเด็นการศึกษา คือ บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย ใน 5 ด้านดังต่อไปนี้ 1. ด้านการดำรงชีพ 2. ด้านภาษาและวรรณกรรม 3. ด้านศาสนาและจริยธรรม 4. ด้านศิลปะและการละเล่น 5. ด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง มีความพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษารoles บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย :
กรณีศึกษาวิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยจัดทำเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยโดยแบ่ง
กรอบเนื้อหาของการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านการดำรงชีพ ซึ่งทำการสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่อง

- การทำมาหากิน
- อาหาร
- เสื้อผ้าการแต่งกาย
- ที่อยู่อาศัย

ด้านภาษาและวรรณกรรม ซึ่งทำการสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่อง

- การพูด ได้แก่ ลักษณะคำ สำเนียง
- การอ่าน ได้แก่ วิธีการอ่าน วิธีออกเสียง ศัพท์และความหมาย

ด้านศาสนาและจริยธรรม ซึ่งทำการสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่อง

- ขนบธรรมเนียม ประเพณี ได้แก่ วันสำคัญทางศาสนา ประเพณีที่จะต้องปฏิบัติ
- ศาสนธรรมและหลักปฏิบัติ ได้แก่ การทำให้ชีวิตมีความสงบสุข

ด้านศิลปะและการละเล่น ซึ่งทำการสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่อง

- บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย
- การร้อง ขับกล่อม ได้แก่ เครื่องดนตรี บทเพลง
- การรำ-นาฏศิลป์
- การกีฬานันทนาการ

ด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งทำการสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่อง สังคม

- สถาบันครอบครัว ได้แก่ ญาติ เพื่อนบ้าน ชุมชน
- สถาบันสังคม ได้แก่ โรงเรียน ศาสนสถาน
- ค่านิยม – ชนชั้น ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมทำ รักใคร่ สามัคคี
- ประเพณีชีวิต ได้แก่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย

เศรษฐกิจ

- มรดกทางธรรมชาติ
- ทรัพยากรท้องถิ่น
- อาชีพพื้นฐาน
- การอุตสาหกรรม
- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การเมือง

- หน้าที่และบทบาทในชุมชน
- การปกครองตนเอง
- ความสัมพันธ์กับรัฐ กฎหมาย – ระเบียบ

3.1 แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มผู้บริหาร/ผู้ผลิตรายการหรือนักจัดรายการวิทยุ สถานีชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญในเรื่องบทบาทของการส่งเสริมสืบสานวัฒนธรรมไทย

3.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญในเรื่องความคาดหวังที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยของสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

3.3 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากรายการวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมสืบสานวัฒนธรรมไทยว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์อย่างไร

3.4 แถบบันทึกเสียง เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยนำมาบันทึกในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ นอกเหนือการ บันทึกในแบบสัมภาษณ์ โดยเฉพาะการสัมภาษณ์บุคคลที่ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูล

3.5 กล้องถ่ายรูป ใช้เพื่อการบันทึกภาพผู้ให้ข้อมูลรวมไปถึงสถานีวิทยุชุมชนและป้ายที่ทำการชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (documentary research) ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ บทความและเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางและพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้

4.2 การสัมภาษณ์ (interview) ผู้วิจัยใช้รูปแบบในการสัมภาษณ์ในแบบมีโครงสร้าง โดยใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม สำหรับกลุ่มผู้บริหาร /ผู้ผลิตรายการหรือนักจัดรายการวิทยุ สถานีชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี โดยคำ ถามเปิด โอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้พูดถึงนโยบาย รูปแบบรายการการนำเสนอและแหล่งข้อมูลในการส่งเสริมสืบสานวัฒนธรรมไทย สำหรับกลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีโดยคำ ถามเปิด โอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์

ได้พูดถึง ความคิดเห็น การมีส่วนร่วมและความคาดหวัง ที่มีต่อวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมสืบสานวัฒนธรรมไทย โดยการสัมภาษณ์ของทั้ง 2 กลุ่ม จะลักษณะ ยืดหยุ่นไม่จำกัดคำตอบแต่จะเป็นการถามที่ให้ผู้เข้าสู่จุดประสงค์การวิจัยและให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์ที่สุด

4.3 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตัวเอง ในการเก็บข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการฟังรายการจากวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์เนื้อหาจากรายการวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ว่ามีการส่งเสริมสืบสานวัฒนธรรมไทยว่ามีลักษณะฟังประสงค์หรือไม่ฟังประสงค์อย่างไร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ก่อนจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยจะตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งหมดมาอย่างถูกต้องครบถ้วน หลากหลาย และเพียงพอสำหรับเรื่องที่วิจัย และนำไปวิเคราะห์ต่อไป

5.2 พิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูล เช่น พิจารณาความสม่ำเสมอของข้อมูลที่ได้มาใช้ใน เวลาต่างกัน แต่เรื่องเดียวกัน ซึ่งจะมีแหล่งข้อมูลสำคัญดังนี้ ผู้บริหารวิทยุชุมชน นักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้นำชุมชน และแหล่งรวบรวมข้อมูลอื่นๆ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลที่สำคัญๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์

5.3 ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล โดยการตรวจสอบการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเวลาเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยในครั้งนี้ แยกข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน วิเคราะห์ข้อมูล จารตำราเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และ วิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหารายการวิทยุ การเสนอผลงานวิจัยจะนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ตาม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการสังเกตการณ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษา วิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของวิद्यุชุมชนและบทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของวิद्यุชุมชน
2. เพื่อศึกษาบทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาบทบาทของวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ไทยว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์อย่างไร โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารวิद्यุชุมชน นักจัดรายการวิทยุ ผู้นำชุมชน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

- 2.1 ความเป็นมาของวิद्यุชุมชน
- 2.2 บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัด กาญจนบุรี ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารและผู้ผลิตรายการหรือนักจัดรายการวิทยุ
- 2.3 บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี
- 2.4 บทบาทของวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ไทยว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารวิทยุชุมชน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทของวิทยุชุมชนในการ ส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยทั้ง 5 ด้านจำนวน 5 คน ได้แก่ นายมนตรี วรรณมาศ , นางสาวพัชรินทร์ พัฒนะพิชัย , นายบุญส่ง จันทร์ส่องรัมย์ , นางศันสนีย์ วิชชุกิจมงคล , นายจำลอง แจ่มจรัส

โดยมีรายละเอียดของผู้บริหารวิทยุชุมชน ดังนี้

1.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 19 มิถุนายน 2552

นายมนตรี วรรณมาศ อายุ 37 ปี

เพศ ชาย

การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6

ตำแหน่ง ผู้บริหาร

สถานีวิทยุ กาญจนบุรีวิถ์ 93.75 MHz

1.2 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 15 มิถุนายน 2552

นางสาวพัชรินทร์ พัฒนะพิชัย อายุ 45 ปี

เพศ หญิง

การศึกษา ปริญญาตรี

ตำแหน่ง ผู้บริหาร

สถานีวิทยุ สมาคมสื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี 98.25 MHz.

1.3 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 6 มิถุนายน 2552

นายบุญส่ง จันทร์ส่องรัมย์ อายุ 66 ปี

เพศ ชาย

การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4

ตำแหน่ง ผู้บริหาร

สถานีวิทยุ สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz.

1.4 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 15 มิถุนายน 2552

นางศันสนีย์ วิชชุกิจมงคล อายุ 47 ปี

เพศ หญิง

การศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ตำแหน่ง ผู้บริหาร

สถานีวิทยุ เสียงปวงชนบ้านดินสอพอง 104.75 MHz

1.5 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 19 มิถุนายน 2552

นายจำลอง แจ่มจรัส อายุ 51 ปี
 เพศ ชาย
 การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6
 ตำแหน่ง ผู้บริหาร
 สถานีวิทยุ ชุมชนคนปากแพรก 107.50 MHz

2. นักจัดรายการวิทยุชุมชน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยทั้ง 5 ด้านจำนวน 10 คน ได้แก่ นายสุรศักดิ์ สิตไทย , นายวีระ สระทองซัง , นายบรรทม จุสวอย , นายชาญวิทย์ พัฒนะพิชัย , นางพยุศรี นาวารัตน์ , นายชัยชนะ ปิ่นน้อย , นายปกรณ์ พงษ์พนารัตน์ , นายปัทมะ จันทร์จู , นายเอกชัย งามยิ่ง , นางสาวปรียาภา พูแก้ว โดยมีรายละเอียดของนักจัดรายการวิทยุชุมชน ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 22 มิถุนายน 2552

นายสุรศักดิ์ สิตไทย อายุ 61 ปี
 เพศ ชาย
 การศึกษา ปริญญาตรี
 ตำแหน่ง นักจัดรายการ
 สถานีวิทยุ กาญจนบุรีวิไล 93.75 MHz

2.2 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 10 สิงหาคม 2552

นายวีระ สระทองซัง อายุ 29 ปี
 เพศ ชาย
 การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3
 ตำแหน่ง นักจัดรายการ
 สถานีวิทยุ กาญจนบุรีวิไล 93.75 MHz

2.3 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 16 มิถุนายน 2552

นายบรรทม จุสวอย อายุ 63 ปี
 เพศ ชาย
 การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4
 ตำแหน่ง นักจัดรายการ
 สถานีวิทยุ สื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี 98.25 MHz

- 2.4 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2552
นายชาญวิทย์ พัฒนะพิชัย อายุ 39 ปี
เพศชาย
การศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น
ตำแหน่ง นักจัดรายการ
สถานีวิทยุ สื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี 98.25 MHz
- 2.5 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 9 มิถุนายน 2552
นางพวงศรี นาวารัตน์ อายุ 66 ปี
เพศ หญิง
การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3
ตำแหน่ง นักจัดรายการ
สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz
- 2.6 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 9 มิถุนายน 2552
นายชัยชนะ ปิ่นน้อย อายุ 62 ปี
เพศ ชาย
การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3
ตำแหน่ง นักจัดรายการ
สถานีวิทยุ ชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz
- 2.7 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2552
นายปกรณ์ พงษ์พนารัตน์ อายุ 40 ปี
เพศ ชาย
การศึกษา ปริญญาตรี
ตำแหน่ง นักจัดรายการ
สถานีวิทยุ เสียงปวงชนบ้านดินสอพอง 104.75 MHz
- 2.8 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 14 กรกฎาคม 2552
นายปัทมะ จันทร์จู่ อายุ 22 ปี
เพศ ชาย
การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6
ตำแหน่ง นักจัดรายการ
สถานีวิทยุ เสียงปวงชนบ้านดินสอพอง 104.75 MHz

2.9 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 17 กรกฎาคม 2552

นายเอกชัย งามยิ่ง อายุ 25 ปี

เพศ ชาย

การศึกษา ปริญญาตรี

ตำแหน่ง นักจัดรายการ

สถานีวิทยุชุมชนคนปากแพรก 107.50 MHz

2.10 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 11 กรกฎาคม 2552

นางสาวปริยาภา พูแก้ว อายุ 22 ปี

เพศ หญิง

การศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ตำแหน่ง นักจัดรายการ

สถานีวิทยุ ชุมชนคนปากแพรก 107.50 MHz.

3 ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยทั้ง 5 ด้านจำนวน 5 คน ได้แก่ นางอรัญญา จงพิพัฒน์นวัณชัย, นางโสภิญ เจริญพร, นายบุญส่ง อินทร์ชัย, นางสุนีย์ ชนนาทธนะชน, นางสิรินธร รสหวาน โดยมีรายละเอียดของผู้นำชุมชน ดังนี้

3.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2552

นางอรัญญา จงพิพัฒน์นวัณชัย อายุ 47 ปี

เพศ หญิง

การศึกษา ปริญญาตรี

ตำแหน่ง ผู้นำชุมชน

ชุมชน ซอยโรงน้ำแข็ง

3.2 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 28 สิงหาคม 2552

นางโสภิญ เจริญพร อายุ 41 ปี

เพศ หญิง

การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3

ตำแหน่ง ผู้นำชุมชน

ชุมชน หมู่บ้านสัมพันธนิเวศน์

3.3 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 12 กันยายน 2552

นายบุญส่ง อินทร์ชัย อายุ 73 ปี

เพศ ชาย

การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4

ตำแหน่ง ผู้นำชุมชน

ชุมชน บ้านไต้

3.4 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 7 กันยายน 2552

นางสุนีย์ ธนนาทนะชน อายุ 53 ปี

เพศ หญิง

การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6

ตำแหน่ง ผู้นำชุมชน

ชุมชน บ้านเหนือ 1

3.5 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 2 กันยายน 2552

นางสิรินธร รสหวาน อายุ 53 ปี

เพศ หญิง

การศึกษา ปริญญาตรี

ตำแหน่ง ผู้นำชุมชน

ชุมชน บ้านเหนือ 3

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ความเป็นมาของวิถุชุมชน

2.2 บทบาทของวิถุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารและผู้ผลิตรายการหรือนักจัดรายการวิถุ

2.3 บทบาทของวิถุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

2.4 บทบาทของวิถุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

2.1 ประวัติความเป็นมาของวิทยุชุมชน

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ได้มีผู้ศึกษาประวัติความเป็นมาของวิทยุชุมชนในประเทศไทยไว้ดังนี้

จุมพล รอดคำดี (2542) กล่าวว่าวิทยุชุมชนได้ถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกโดยสถานี KPFA ในกรุงเบิร์กลีย์ รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2491 โดยมีกลุ่มผู้ดำเนินงานเป็นกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า ผู้แสวงสันติและรักอิสระ ลักษณะสำคัญของวิทยุท้องถิ่นนี้แตกต่างจากวิทยุ 2 รูปแบบที่มีอยู่คือ วิทยุสาธารณะ (Public radio) และวิทยุธุรกิจ (Commercial radio) ในหลายลักษณะ เช่น ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งต่ำ (ประมาณ 1 กิโลวัตต์) ครอบคลุมในพื้นที่จำกัดประมาณ 6-10 กิโลเมตร ซึ่งทำให้แตกต่างจากวิทยุสาธารณะระดับชาติ และดำเนินงานโดยไม่แสวงหากำไร (Non-commercial) ซึ่งทำให้แตกต่างไปจากวิทยุธุรกิจ เงินที่ใช้ดำเนินการส่วนใหญ่ได้มาจากสมาชิกในชุมชน หรือมาจากการบริจาคของมูลนิธิ องค์กรการกุศล และการระดมทุนของกลุ่มผู้ดำเนินงาน นอกเหนือจากเรื่องกำลังส่ง /พื้นที่ครอบคลุม/และการไม่แสวงหากำไรแล้ว ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสถานีวิทยุท้องถิ่น KPFA ก็คือ ยึดหลักว่ากรรมสิทธิ์และการควบคุมวิทยุเป็นของประชาชน รวมทั้งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการบริหาร จัดการและการดำเนินการ KPFA จะทำงานโดยใช้อาสาสมัครที่เป็นตัวแทนของชุมชนเป็นหลัก โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำสัปดาห์เป็นผู้ช่วยเหลือด้านเทคนิค และจากสถานีวิทยุชุมชนแห่งแรกในอเมริกา ปัจจุบันนี้ แนวคิดและการดำเนินงานวิทยุชุมชนได้แผ่ขยายออกไปทั่วโลก ทั้งในทวีปยุโรป เช่น อังกฤษ เยอรมัน สวีเดน ในทวีปลาตินอเมริกา แอฟริกา รวมทั้งทวีปเอเชียของเราเอง เนื่องจากวิทยุชุมชนได้พิสูจน์ตนเองแล้วว่า เป็นระบบการสื่อสารที่สามารถตอบสนองความสนใจและความต้องการของชุมชนได้อย่างตรงจุด และได้เข้ามาแพร่ในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2470 โดยเริ่มต้นจากการเป็นวิทยุของรัฐที่ส่งกระจายเสียงในพื้นที่แคบๆ ก่อน เนื่องจากเทคโนโลยีของ เครื่องส่งยังไม่ก้าวหน้า แต่ระยะต่อมา ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ก้าวหน้าขึ้น จึงมีการดำเนินการในลักษณะของวิทยุส่วนกลาง คือพยายามจะส่งกระจายเสียงให้ครอบคลุมพื้นที่ให้กว้างไกลที่สุดแต่ยังมีปัญหาเรื่องรัศมีการส่งและการรับฟัง จึงได้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุในท้องถิ่นขึ้นในที่ต่างๆแต่ก็ยังคงเป็นการถ่ายทอดรายการจากส่วนกลางพร้อมทั้งเริ่มมีการทำรายการจากท้องถิ่นเข้ามาผสมบ้าง ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งของวิทยุชุมชนหรือวิทยุท้องถิ่น ในระยะแรกคือ “วิทยุประจำถิ่น”(วปถ)ของกรมการทหารสื่อสาร กองทัพบก และ “สถานีวิทยุ ปชส ” (เปลี่ยนเป็น สวท.ในเวลาต่อมา) ของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีกำลังส่งคลื่นครอบคลุมเฉพาะภูมิภาค หรือเฉพาะพื้นที่ไม่กี่จังหวัด ต่อมาได้เกิดวิทยุภาคธุรกิจ ที่มีเป้าหมายหลักในการดำเนินงานในทางธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรเป็นหลัก

จากรูปแบบวิทยุของรัฐและวิทยุธุรกิจ ในปี พ.ศ.2534 ในกรุงเทพมหานคร ได้มีวิทยุอีกแบบหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะคล้ายจะเป็นชุมชนรูปแบบหนึ่ง คือ สถานีวิทยุ จส .100 และสถานีวิทยุสวพ.91 (ปี พ.ศ.2537) ทั้ง 2 สถานีนี้จะจัดรายการโดยมีประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนเป็นผู้รายงานสถานการณ์การจราจรให้ทราบ ซึ่งเท่ากับว่าประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมจัด ร่วมเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ ถือได้ว่าเข้าถึงสื่อและมีส่วนร่วมในการจัดรายการด้วย แต่กลุ่มคนที่เข้าถึงสื่อนั้นก็เพียงคนกลุ่มหนึ่งและในการคัดเลือกเนื้อหารายการและคลื่นกรองออกอากาศยังเป็นกองทัพบกและกรมตำรวจมิใช่ชุมชน

ในปี พ.ศ.2534 นายสุรินทร์ แปลงประสพโชค ข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาโทอยู่ในขณะนั้น ได้ทดลองจัดทำรายการวิทยุชุมชนที่มีรูปแบบใกล้เคียงกับหลักการวิทยุชุมชนมากที่สุด ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยระบบ FM จังหวัดจันทบุรี หลักการวิทยุชุมชนที่นำมาใช้คือ “การเป็นสื่อแบบประชาธิปไตย” และ”การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม” คือให้ประชาชนเข้าถึงสื่อได้ง่าย ให้ประชาชนช่วยกันคิด วางแผน กำหนดเนื้อหาการผลิต รายการร่วมกันและให้ประชาชนเป็นเจ้าของหรือมีอำนาจในการตัดสินใจในการบริหารรายการด้วยตนเอง โดยมีนายสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี เป็นที่ปรึกษา ต่อมาในปี พ.ศ.2540 ประเทศไทยได้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งข้อความในมาตรา 40 ที่ระบุไว้ว่า

“คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะให้ มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การดำเนินการตามวรรคสอง ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษาด้านวัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม”

เนื้อหาของมาตรา 40 ข้างต้นชัดเจนในตัวอยู่แล้ว ว่าคลื่นความถี่เป็นทรัพยากรของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ หากจะมองลึกในรายละเอียดไปกว่านั้น ก็อาจ กล่าวได้ว่าการนำคลื่นความถี่นี้ไปให้แก่บุคคลใดหรือหน่วยงานใดจัดการเอาตามใจตนเองนั้น ทำไม่ได้ ยกเว้นแต่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ความสำคัญยิ่งอีกประการของมาตรานี้เขียนอยู่ในวรรคสอง ที่บอกไว้ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ มาทำการจัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคแรก ข้อบัญญัตินี้เป็นภาระบุสิทธิหน้าที่ในการจัดการว่าเป็นขององค์กรอิสระ ดังนั้นจึงเป็นการตัดอำนาจของรัฐบาลออกไปจากการจัดการในส่วนนี้ ถือว่าเป็นการปฏิรูปสื่อวิทยุโทรทัศน์อย่าง พลิกหน้ามือเป็นหลังมือทีเดียว และหากลงในรายละเอียดมากกว่านั้นก็คือสิทธิในการกำหนดว่าจะอะไรเป็นสาธารณะประโยชน์ตาม

กฎหมาย เป็นอำนาจโดยตรงขององค์กรอิสระนั้น ได้เป็นการเปิดทางให้วิทยุชุมชนที่แท้จริงมี โอกาสกำเนิดขึ้นในสังคมไทย

ความหมายและกำเนิดวิทยุชุมชน

ความหมายของวิทยุชุมชน

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ได้มีผู้ศึกษาความหมายของวิทยุชุมชนไว้ดังนี้

“วิทยุชุมชน” หมายความว่า เป็นเครื่องส่งวิทยุที่มีกำลังส่งต่ำ (low power transmitter) สามารถรับฟังได้ในขอบเขตพื้นที่ของชุมชนนั้นๆ ซึ่งอาจจะไปถึงชุมชน ในสภาพการอยู่ร่วมกันในท้องถิ่นเดียวกัน ก่อให้เกิดความเป็น “ชุมชน” หรือจะเรียกว่า “ประชาคม” ได้ รูปแบบของวิทยุชุมชนขึ้นกับกลุ่มที่ร่วมกันก่อตั้ง เช่น วิทยุชุมชนของมหาวิทยาลัย , วิทยุชุมชนของชาวนา , วิทยุชุมชนของกลุ่มศาสนา, วิทยุชุมชนของกลุ่มชนเผ่า (ซึ่งมีมากในประเทศแคนาดา, ออสเตรเลีย), วิทยุชุมชนของกลุ่มสหภาพแรงงาน หรือวิทยุของกลุ่มคนพิการ ของ เด็ก-เยาวชน และสตรี เป็นต้น หรืออาจมีวิทยุชุมชนของกลุ่มด้อยโอกาสคนจนเมืองหรือกลุ่มที่มีความสนใจพิเศษ เช่น ชุมชนดนตรีแนวทางเลือก หรือแนวพื้นบ้าน เป็นต้น วิทยุชุมชนจึงอาจจะอยู่ในเมืองหรือในชนบทก็ได้ ออกอากาศด้วยระบบ เอ.เอ็ม. หรือ เอฟ.เอ็ม. ก็ได้ (หรือคลื่นสั้นก็มี) ในแต่ละประเทศจึงเกิดรูปแบบของวิทยุชุมชนที่ไม่เหมือนกัน หากแต่ต่างก็อยู่ภายใต้หลักการเดียวกันของระบอบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชน (ประสิทธิ์ ทิฆพุดิ, 2549:14)

Hudson (1977) กล่าวว่า “สถานีวิทยุชุมชน” เป็นองค์กรสื่อที่ทำการกระจายเสียงโดยไม่หวังผลกำไร เนื้อหาที่นำเสนอในรายการวิทยุชุมชนต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนในชุมชนจะได้รับเป็นสำคัญ

องค์กร World Association of Community Radio Broadcasters กล่าวถึง “วิทยุชุมชน” ว่าเป็นสื่อกระจายเสียงที่เผยแพร่เนื้อหาที่สนองต่อความต้องการและเป็นประโยชน์ต่อผู้อาศัยในชุมชน ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาสังคม ในทิศทางที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดเอง วิทยุชุมชนมีรูปแบบการสื่อสารเป็นประชาธิปไตย โดยการให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสาร

Deloreme (1990 อ้างถึงใน David, M.J.R. 1993) กล่าวว่า วิทยุชุมชนเป็นสื่อที่ใช้เพื่อการแสดงออกของประชาชน มิใช่เพื่อการแสดงออกของศูนย์กลางความเจริญ หรืออำนาจทางการเมือง เครื่องมืออุปกรณ์สื่อสารต่างๆ ถูกนำมาใช้เพื่อการแสดงออกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชน จึงไม่นับอุปกรณ์ราคาแพงที่ขอกต่อการใช้งาน และไม่เน้นความเป็นมืออาชีพ

เพื่อให้ประชาชนทุกระดับสามารถเข้ามีส่วนร่วมได้

จุมพล รอดคำดี (2542) ได้สรุปแนวคิดของวิทยุชุมชน ดังนี้

1. ต้องเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน โดยถือหลักว่าคนส่วนใหญ่แสดงความคิด ความต้องการร่วมกัน
  2. วิทยุชุมชนต้องได้รับการยอมรับของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน
  3. วิทยุชุมชนย่อมไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมของคนในชุมชน
  4. วิทยุชุมชนต้องยึดถือแนวทางการเสนอรายการและข่าวสารของชุมชนเป็นหลัก ภายใต้นโยบาย ความเชื่อ วัฒนธรรมท้องถิ่น กฎมณเฑียรบาลท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ในท้องถิ่นเป็นหัวใจของการนำเสนอข่าวสารและรายการ
  5. วิทยุชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมจัดรายการ และสามารถเข้าไปบริหาร จัดการหรือเป็นผู้ปฏิบัติในสถานีได้ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงใดๆ ในสื่อวิทยุให้เป็นไปตามแนวคิดและความต้องการของประชาชนในชุมชน โดยยึดหลักกระบวนการทางประชาธิปไตย
  6. วิทยุชุมชนเป็นสถานีวิทยุที่มีรัศมีการออกอากาศครอบคลุมเฉพาะพื้นที่เท่านั้น (มีลักษณะเป็น narrowcasting ไม่ใช่ broadcasting) กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์
  7. วิทยุชุมชนเป็นสื่อมวลชนตามแนวคิดประชาธิปไตย (Democratic Media) เพื่อประชาชน โดยประชาชน ของประชาชน
- วิทยุชุมชน แตกต่างจากวิทยุที่มีอยู่ในสังคมไทย เนื่องจากผู้ฟังวิทยุ ได้มาเป็นผู้ผลิตรายการ ดำเนินรายการ และกำกับรายการ อีกทั้งยังเป็นผู้จัดการสถานีและผู้ประเมินสถานี ตลอดจนเป็นเจ้าของสถานีด้วยตนเอง ด้วยเหตุที่เป็นวิทยุที่เกิดจากสปิริตของการอาสาเข้ามาของทุกคน การดำรงอยู่ของสถานีวิทยุชุมชนจึงต้องได้รับการ โอบอุ้มจากชุมชนแวดล้อมและก่อเกิดวิทยุชุมชนนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการผลิตรายการ ก็จะมีอาสาสมัครเข้ามาช่วยในการผลิต (โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน) หรือจะเป็นการบริหารสถานีก็เช่นกัน การลงทุนในเรื่องห้องส่งและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ก็เกิดจากทุนของชุมชนและเงินบริจาคของชุมชน ไปจนถึงงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินการก็มาจากชุมชนเช่นเดียวกัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้ววิทยุชุมชนในหลายประเทศสามารถพึ่งตนเองได้จากเงินค่าสมาชิกรายเดือนไม่น้อยกว่า 40-60 % ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด และส่วนที่เหลือได้จากการรับบริจาค โฆษณารายย่อย หรือรณรงค์รูปแบบต่างๆ
- ดังนั้น กลุ่มวิทยุชุมชน จึงเป็นกลุ่มที่ต้องการแสวงหาเอกลักษณ์หรือพื้นที่ของกลุ่ม โดยการแสดงทางวิถีวัฒนธรรม และจุดยืน ทางการเมือง ด้วยวิธีการอาสาเข้ามาใช้สิทธิในการ

สื่อสารแบบทางตรง สำหรับประชาชนที่มีความตื่นตัวเข้ามาดำเนินการวิถุชุมชนอยู่ในขณะนี้ อยู่ในสถานะที่กำลังริเริ่มทดลองและประกอบด้วยกลุ่มหรือองค์กรชุมชนหลายรูปแบบเข้ามามีส่วนร่วม มีอาสาสมัครที่หลากหลายเข้ามาฝึกฝนเรียนรู้การทำงานและสร้างสรรค์คือวิถุชุมชน นี่คือการความโดดเด่น ของวิถุชุมชนที่ส่องแสงเรืองรองในกระแสการเมืองภาคประชาชน

วิถุชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) ลักษณะสำคัญของวิถุชุมชน จึงอยู่ที่การเป็นสื่อของระบอบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชน (participatory democracy) วิถุชุมชนเกิดขึ้นจากการละเลยและมองข้ามสิทธิการสื่อสารของประชาชน ในเรื่องของชุมชน ซึ่งมองไม่เห็นว่าการมีรายการเพื่อการศึกษา รายการเพื่อสื่อสารกับผู้ฟังในชุมชน ในเรื่องของชุมชนจะเป็นประโยชน์ จึงเป็นที่มาของวิถุชุมชนที่เข้ามาเติมช่องว่างในระบบสื่อวิทยุกระแสหลัก วิถุชุมชนที่มุ่งเสนอสาระของคนในชุมชน และจากคนในชุมชนจึงประสบความสำเร็จ เพราะได้ตอบสนองต่อสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนโดยตรง

วิถุชุมชน เป็นการสื่อสารภายในชุมชนเล็กๆ มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ในกลุ่มให้ทุกคนมีส่วนร่วม จัดทำกิจกรรมต่างๆ โดยมีคณะกรรมการที่เลือกสรรมาจากชุมชนของตนเอง ซึ่งสมัครใจที่จะทำกิจกรรมให้กับชุมชน โดยอาศัยเพียงเครื่องส่งที่มีกำลังส่งต่ำไม่เกิน 30 วัตต์ เป็นเครื่องมือ และอุปกรณ์เสริมที่หาได้ง่ายภายในท้องถิ่นจัดทำรายการให้คนในท้องถิ่นได้รับรู้ข่าวสารและตรวจสอบกันเอง เนื้อหาของรายการมาจากวิถีชีวิตของชุมชนนั้นๆ ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ตลอดจนภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อที่จะได้เผยแพร่ให้ชุมชนรับทราบโดยทั่วกันอย่างรวดเร็ว

ดังนั้น หัวใจของวิถุชุมชนก็คือ

1. คนในชุมชนเป็นทั้งผู้ดำเนินงาน บริหาร จัดการ กำหนดทิศทาง นโยบายและเป็นผู้ฟัง
2. ต้นทุนต่ำ อาศัยเครื่องมือที่ไม่ซับซ้อน
3. เป็นสมบัติสาธารณะของท้องถิ่น ใช้ระบบอาสาสมัครเข้ามาช่วย และไม่แสวงหา กำไร(ประสิทธิ์ ที่มพุฒิ,2549:10-11)

โดยสรุป “วิถุชุมชน” คือ เครื่องมือที่แสดงถึงสิทธิของชุมชน และการกระจายอำนาจสู่บุคคล เป็นสื่อทางเลือกที่ให้โอกาสแก่ทุกคนในชุมชนได้มีสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกันในการสื่อสารตามความต้องการของชุมชนผ่านสื่อวิทยุ เป็นการดำเนินการด้วยใจอาสาสมัคร ไม่แสวงหาผลประโยชน์หรือกำไร โดยมุ่งหวังที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดความดีงามแก่ชุมชน ปลูกจิตสำนึกชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน และพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชน รวมทั้งหล่อหลอมชุมชนให้ เกิด

ความสมานฉันท์ อันเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

กำเนิดวิทยุชุมชน

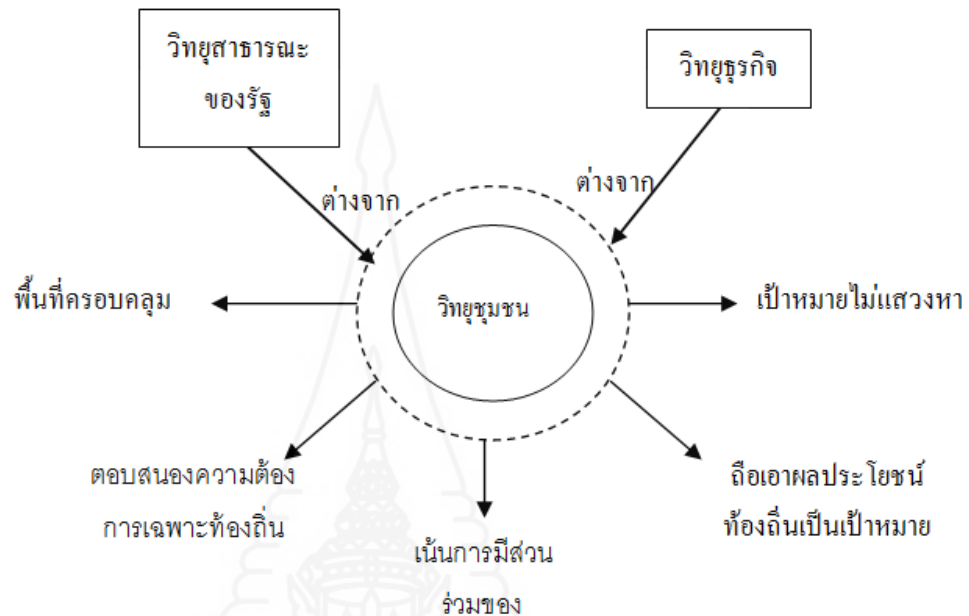
จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ได้มีผู้ศึกษาการกำเนิดของวิทยุชุมชนในประเทศไทยไว้ดังนี้

วิทยุกระจายเสียงของไทยเริ่มเปิดประวัติศาสตร์หน้าแรกเมื่อปี พ.ศ. 2470 (75 ปีมาแล้ว) โดยเริ่มต้นจากการเป็นวิทยุของรัฐที่ส่งกระจายเสียงในพื้นที่แคบๆ ก่อน เนื่องจากเทคโนโลยีของเครื่องส่งยังไม่ก้าวหน้า แต่ในระยะต่อมา ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ก้าวหน้าขึ้น จึงมีการดำเนินการในลักษณะของวิทยุส่วนกลาง คือพยายามจะส่งกระจายเสียงให้ครอบคลุมพื้นที่ให้กว้างไกลที่สุด แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องรัศมีการส่งและการรับฟัง จึงได้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุในท้องถิ่นขึ้นใน ที่ต่าง ๆ แต่ก็ยังคงเป็นการถ่ายทอดรายการจากส่วนกลาง พร้อมทั้งเริ่มมีการทำรายการจากท้องถิ่นเข้ามาผสมบ้าง

อีกรูปแบบหนึ่งของ “วิทยุท้องถิ่น” ในระยะเริ่มแรกของไทยคือ “วิทยุประจำถิ่น” (วปล) ของกรมการทหารสื่อสาร กองทัพบกและ “สถานีวิทยุขส.” (เปลี่ยนเป็น สวท.ในเวลาต่อมา) ของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีกำลังส่งคลื่นครอบคลุมเฉพาะภูมิภาค หรือเฉพาะพื้นที่ไม่กี่จังหวัด แต่ทุกสถานีก็ยังมีหน่วยงานราชการเป็นเจ้าของและดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ถึงแม้จะพยายามให้บริการข่าวสารหรือจัดรายการ “เพื่อ” ประชาชนในท้องถิ่นก็ตาม แต่ก็ยังไม่ถือว่าเป็นวิทยุชุมชนตามหลักสากล เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกเนื้อหาและความเป็นเจ้าของยังไม่ได้เกิดจากความคิดริเริ่มและการบริหารจัดการของประชาชนในชุมชนโดยตรง จากรูปแบบวิทยุของรัฐที่เรียกได้ว่าเป็น “วิทยุสาธารณะ” ในระยะต่อมาก็ได้เกิดมีวิทยุของภาคธุรกิจที่มีเป้าหมายหลักในการดำเนินงานทางวิทยุเพื่อแสวงหากำไรเป็นหลัก เช่น สถานีวิทยุขนาดเล็กในท้องถิ่นที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นหลังปี พ.ศ. 2492 นั้น ส่วนใหญ่มีบริษัทธุรกิจด้านบันเทิงหรือโฆษณาเข้ามาดำเนินการกิจการตั้งแต่การลงทุนปลูก สร้างอาคาร จัดหาเครื่องส่งอุปกรณ์ บำรุงรักษาอุปกรณ์ ขยายเวลาหาโฆษณา และจัดทำรายการ หรือซื้อเวลาจากสถานีของรัฐแล้วมาขายเวลาต่อในลักษณะของโบรกเกอร์คนกลางตามระยะเวลาที่กำหนดเอาไว้ จากรูปแบบวิทยุของรัฐและวิทยุธุรกิจทั้งสองแบบที่กล่าวมา ในปี พ.ศ. 2534 (เมื่อ 10 ปีที่แล้ว) คนในกรุงเทพฯ ก็เริ่มได้รู้จักกับโฉมหน้าใหม่ของวิทยุอีกแบบหนึ่ง ซึ่งคล้ายคลึงคลลว่า จะเป็น “วิทยุชุมชน” รูปแบบหนึ่ง คือ สถานีวิทยุ จส.100 และ สถานีวิทยุ สวท.91 (ปี พ.ศ. 2537) ทั้ง 2 สถานีนี้จะจัดรายการโดยมีประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนเป็นผู้รายงานสถานการณ์การจราจรให้ทราบ ซึ่งเท่ากับว่าประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมจัด ร่วมเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ ถือว่าได้เข้าถึงสื่อและมีส่วนร่วมในการจัดรายการด้วย อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนที่เข้าถึงสื่อนี้ก็เพียงคนกลุ่มหนึ่ง และในการคัดเลือกเนื้อหารายการ และกลั่นกรองออกอากาศ

ยังเป็นอำนาจของผู้จัดรายการ และพนักงานของบริษัท หรือเจ้าหน้าที่สถานี ส่วนเจ้าของสถานีนั้นก็ยังเป็นกองทัพกบและกรมตำรวจ มิใช่ชุมชน

ภาพที่ 4.2 โครงสร้างวิทยุชุมชน ที่มา: กาญจนา แก้วเทพ (2546)

ช่วงระยะเวลาของการมีวิทยุชุมชนในประเทศไทยอาจแบ่งได้เป็น 2 ช่วงใหญ่ๆ คือ “ช่วงทดลอง” และ “ช่วงของจริง”

ช่วงทดลอง ในปี พ.ศ. 2534 ได้มีการทดลองจัดทำรายการวิทยุชุมชนที่มีรูปแบบใกล้เคียงกับหลักการที่กล่าวมาข้างต้นให้มากที่สุดขึ้นที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยระบบ FM ที่จังหวัดจันทบุรี โดยนายสุรินทร์ แปลงประสพโชค ข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ที่กำลังเรียนปริญญาโทอยู่ในขณะนั้น หลักการวิทยุชุมชนที่นำมาใช้คือ “การเป็นสื่อแบบประชาธิปไตย” (democratic media) และ “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม” (participatory communication) คือให้ประชาชนเข้าถึงสื่อได้ง่าย (accessibility) ให้ประชาชนช่วยกันคิด วางแผน กำหนดเนื้อหาการผลิต รายการร่วมกัน (participation) และให้ประชาชนเป็นเจ้าของหรือมีอำนาจการตัดสินใจในการบริหารรายการด้วยตนเอง (self-management) โดยมีนายสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.จันทบุรี และคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นที่ปรึกษา (ดูรายละเอียดในกรณีศึกษาวิทยุชุมชน จ.จันทบุรี)

เป้าหมายของการทดลองจัดวิทยุชุมชนผ่านรายการชื่อว่า “รายการสร้างสรรค์จันทร์” นั้น เพื่อตอบคำถามหลัก ๆ 4 ข้อ คือ

1. จะเป็นไปได้ไหมที่จะมีวิทยุชุมชนในสังคมไทย
2. จะต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการวิทยุชุมชนในแบบใด
3. จะต้องมีวิธีการผลิตเนื้อหารายการของวิทยุชุมชนอย่างไร
4. ผู้ฟังจะสนใจรับฟังวิทยุชุมชนมากขึ้นหรือไม่ เพราะมูลเหตุจูงใจอันใด

หลังจากทำการทดลองส่งกระจายเสียงไปได้ 2 เดือน ผู้วิจัยก็ได้คำตอบ 4 ข้อ ดังนี้

1. มีความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีวิทยุชุมชนในประเทศไทย
2. การบริหารจัดการนั้นจะต้องดำเนินการในรูปของคณะกรรมการที่มีตัวแทนของชุมชน เช่น ผู้นำชุมชนและอาสาสมัครชุมชนเป็นกรรมการ ใช้รูปแบบการทำงานร่วมกันด้วยการประชุมปรึกษาหารือและแบ่งความรับผิดชอบกัน
3. การผลิตเนื้อหาให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนนั้น จะต้องมีการสำรวจความต้องการของประชาชนก่อน และต้องมีการติดตามประเมินผลหลังจากทำรายการแล้ว
4. หากมีเนื้อหาที่ตอบสนองและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่น จำนวนผู้ฟังวิทยุชุมชนจะเพิ่มมากขึ้น

ช่วงของจริง ในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีลักษณะปฏิรูปทางการเมือง และส่งเสริมประชาธิปไตยแก่ประชาชนอย่างมาก ในส่วนที่เกี่ยวกับสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อประเภทที่ใช้คลื่นความถี่แม่เหล็กไฟฟ้าเช่นวิทยุ นั้น สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญได้เล็งเห็นความจำเป็นที่จะให้มีการจัดสรรคลื่นความถี่อย่างเป็นธรรม ให้แก่หน่วยงานทั้งของรัฐ องค์กรเอกชน ไปจนถึงประชาชนในตำบลหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลออกไปในทุกที่ของประเทศไทย โดยมีความหวังว่า คลื่นความถี่เหล่านี้จะไม่เพียงถูกใช้เพื่อส่งข่าวสารจากรัฐไปสู่ประชาชนทางเดียวเช่นที่เคยเป็นมา แต่จะถูกนำมาใช้เพื่อให้ประชาชนส่งข่าวสารกลับมายังรัฐ และให้ประชาชนได้ส่งข่าวสารถึงกันเองในแนวระนาบ เพื่อให้ข่าวสารที่แพร่กระจายหลากหลายนี้มีบทบาทในการช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

หัวใจสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 นี้ คือ ข้อความในมาตรา 40 ที่ระบุเอาไว้ว่า “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติ เพื่อประโยชน์สาธารณะ” (กล่าวคือเป็นของชาติ ไม่ใช่ของรัฐ หรือรัฐบาลอีกต่อไปแล้ว)

ข้อความในมาตราดังกล่าวเท่ากับเป็นการกรุยทางให้วิทยุชุมชนในความหมายที่แท้จริง มีโอกาสที่จะถือกำเนิดได้ในสังคมไทย และรัฐบาลในขณะนั้นได้ขานรับเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญด้วยการมอบนโยบายให้กรมประชาสัมพันธ์และองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อสมท.) จัดทำโครงการวิทยุชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ในส่วนของกรมประชาสัมพันธ์ได้รับลูก ต่อจากนโยบายของรัฐด้วยการริเริ่มโครงการนำร่อง 2 โครงการประสานกันคือโครงการนำร่องวิทยุ ชุมชนในจังหวัดทดลอง 19 จังหวัดและโครงการคน อปม. (การอบรมอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ ประจำหมู่บ้าน) โดยหวังให้อาสาสมัครดังกล่าวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียง ในรูปแบบของวิทยุชุมชน

ปรัชญา แนวคิด รูปแบบ เนื้อหารายการ และหลักการของวิทยุชุมชน

ปรัชญา แนวคิดวิทยุชุมชน

การ วิจัยเรื่อง บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษาวิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวม ปรัชญา แนวคิด ที่มีผู้ศึกษามีปรัชญาแนวคิดไว้ดังนี้

จุมพล รอดคำดี (2542) จากการศึกษาวิทยุชุมชนเป็นสื่อประชาธิปไตยปรัชญาของวิทยุ ชุมชน ก็คือการเป็นวิทยุ “โดยประชาชน เป็นผู้ดำเนินงาน เป็นเจ้าของและมีรายการเพื่อ ผลประโยชน์ของชุมชน” ซึ่งวิทยุชุมชนเป็นรูปแบบการบริการวิทยุ ท้องถิ่นให้เป็นศูนย์กลางข้อมูล ข่าวสารที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นที่แท้จริง มีหลักการที่แตกต่างไปจากวิทยุกระจายเสียง ทั่วไปอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ แทนที่จะต้องการวิทยุกำลังส่งสูงหรือผู้เป็นเครือข่ายเพื่อให้สามารถ ครอบคลุมพื้นที่รับฟังได้กว้างขวาง แต่วิทยุ ชุมชนต้องการวิทยุกำลังส่งต่ำเพื่อมุ่งกลุ่มเป้าหมายที่ แคบและเฉพาะเจาะจง เพื่อสามารถจัดเนื้อหารายการให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของ ผู้ฟังในชุมชนเป้าหมาย เช่น วิทยุชุมชนในมหาวิทยาลัยใหญ่ๆ จนถึงวิทยุชุมชนจังหวัดที่มีขนาด กำลังส่งประมาณ 1 กิโลวัตต์

องค์การยูเนสโก (อ้างใน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา , 2544) ได้สรุปว่า การใช้สื่อ วิทยุชุมชนถือเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) การสื่อสารในแนวนี้เน้นหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การเข้าถึงสื่อ (Access) หมายถึงการเข้าถึงสื่อที่ ให้บริการแก่ชุมชน สื่อย่อมเปิด โอกาสให้ประชาชนเลือกรายการหรือเข้าไปจัดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตัวเองได้ทราบเท่าที่ไม่ขัด กับกฎหมาย นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางที่จะทำให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อ รายการหรือแสดงความต้องการการเปลี่ยนแปลงรายการ รวมทั้งการเสนอ ให้อำนาจการปรับเปลี่ยนได้

แม้แต่คณะผู้ผลิตรายการ หรือผู้ควบคุมการทำงานของสื่อนั้นก็สามารถเปลี่ยนได้

2. การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึงการมีส่วนร่วมในทุกระดับในระบบการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการวางแผนการสื่อสารภายในชุมชน ตั้งแต่เริ่มคิดไปจนกระทั่งการผลิตการจัดการ การใช้สื่อในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมหรือมีโอกาสเข้าร่วมได้ทุกขั้นตอน

3. การจัดการด้วยตนเอง (Self-management) การมีส่วนร่วมที่สำคัญยิ่งกว่าสิ่งใดก็คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยตนเองตามวิถีทางกระบวนการประชาธิปไตยและการตัดสินใจนั้นประชากรในชุมชนมีอำนาจตัดสินใจตั้งแต่เริ่มคิด วางแผน ไปจนกระทั่งการกำหนดนโยบาย การบริการและการลงมือผลิตสื่อด้วยตนเอง จะต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ส่วนการเข้าถึงสื่อและการมีส่วนร่วมในการสื่อสาร มีความเป็นไปได้มากและสามารถทำได้ง่ายกว่า

การศึกษาการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมได้ยึดถือแนวคิดการสร้างความสำเร็จการยอมรับความมีเกียรติมีศักดิ์ศรีของประชาชน การยอมรับอยู่บนพื้นฐานของความหลากหลาย (Diversity) ความไม่เป็นเพียงหนึ่งหรือความมีมากกว่าหนึ่ง (Plurality) ซึ่งหมายความว่ามนุษย์ย่อมมีความแตกต่างกันในด้านความเชื่อสิ่งต่างๆ การยอมรับความหลากหลายทางความคิด การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละบุคคลย่อมไม่เหมือนกัน การยอมรับว่าทุกคนบนโลกมีหลายเผ่าพันธุ์ หลายเชื้อชาติไม่จำเป็นต้องให้มีเพียงเผ่าพันธุ์เดียว เชื้อชาติเดียว หรือมีประเพณีวัฒนธรรมเดียวเท่านั้น เพราะฉะนั้นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมย่อมต้องอยู่บนพื้นฐานยอมรับในสิ่งเหล่านี้

วิธีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมมุ่งเน้นที่สภาวะแวดล้อมผู้รับสารมากกว่าตัวผู้ส่งสารหรือการแสดงผลการสื่อสาร สิ่งสำคัญคือการเน้นให้เห็นถึงการแสวงหาวิธีที่เหมาะสมกับผู้รับสารมากกว่าวิธีการสื่อสารเพียงเพื่อถ่ายทอดข่าวสารเท่านั้น สรุปแนวคิดของวิทยุชุมชนจะมีหลักการดังนี้

1) ต้องเกิดจากความต้องการของชุมชน โดยถือหลักว่าคนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นความต้องการร่วมกัน

2) วิทยุชุมชนต้องได้รับการยอมรับของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

3) วิทยุชุมชนย่อมไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมของคนในชุมชน

4) วิทยุชุมชนต้องยึดถือแนวทางการนำเสนอรายการและข่าวสารของชุมชนเป็นหลัก ภายใต้แนวคิด ความเชื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ในท้องถิ่นเป็นหัวใจของการนำเสนอข่าวสารและรายการ

5) วิทยุชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมคิดร่วมจัดรายการและสามารถเข้าไปบริหาร จัดการ หรือเป็นผู้ปฏิบัติในสถานีได้ ยูเนสโกได้เน้นว่า

“Participatory radio means a radio station that self – managed by those participating in it.”
นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงใดๆ ในสื่อวิทยุชุมชนให้เป็นที่ไปตามแนวคิดและความต้องการของ
ประชาชนในชุมชน โดยยึดกระบวนการทางประชาธิปไตย

- 6) วิทยุชุมชนเป็นสถานที่ที่มีรัศมีออกอากาศครอบคลุมเฉพาะพื้นที่เท่านั้น
- 7) วิทยุชุมชนเป็นสื่อมวลชนตามแนวคิดประชาธิปไตย (Democratic Media)

โดยประชาชน ของประชาชน

รูปแบบการจัดวิทยุชุมชน

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ได้มีผู้ศึกษาการรูปแบบการจัดวิทยุ
ชุมชนในประเทศไทยไว้ดังนี้

จุมพล รอดคำดี (2542)วิทยุกระจายเสียงชุมชนที่ได้รับเริ่มและทดลองขึ้นใน
ประเทศต่างๆ นั้นแม้ว่าจะมีหลักการที่ตรงกันว่าเป็นการดำเนินการตามหลักการวิทยุชุมชน ในแต่
ละประเทศจะแตกต่างกันออกไปโดยไม่มีรูปแบบที่เป็นสากลชัดเจน ในหลักการของ
วิทยุกระจายเสียงชุมชนของประเทศอังกฤษนั้น ใน พ.ศ. 2522 กลุ่มสื่อสารมวลชน ได้ยกร่างกฎ
ของการกระจายเสียงชุมชนขึ้น โดยมีสาระการกระจายเสียงชุมชนรวม 10 ข้อ ดังนี้ ท้องถิ่นและ /
หรือความสนใจของชุมชนเป็นหลัก

- 1) ท้องถิ่น/หรือความสนใจของชุมชนเป็นหลัก
- 2) เป็นรูปแบบของการไม่แสวงหากำไร
- 3) มีการบริหาร และนโยบายรายการที่จัดทำขึ้น โดยคณะกรรมการบริหารซึ่งเป็น
ตัวแทนจากกลุ่มสนใจ ต่างๆ ในชุมชนร่วมกับพนักงานการกระจายเสียง ซึ่งเป็นลูกจ้างหรือ
อาสาสมัคร
- 4) ให้บริการข่าวสาร การศึกษา และความบันเทิง รวมทั้งทำให้เกิดการสื่อสาร 2 ทาง
สำหรับความคิดเห็น ที่ขัดแย้ง
- 5) ได้รับการสนับสนุน งบประมาณ จากแหล่งต่างๆ ซึ่งรวมทั้งเงินยืมจากท้องถิ่นจาก
สปอต ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในช่วงที่จำกัด และเงินกองทุนทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น
- 6) ยอมรับให้พนักงานกระจายเสียงที่จ้างไว้ร่วมในสภาพ มีความคล่องตัวในการ
ทำงานและอนุญาตให้ใช้อาสาสมัครในที่ที่เหมาะสม
- 7) พยายามกระทำให้เกิดความเสมอภาค ในโอกาสการจ้างงานสำหรับผู้หญิงและกลุ่ม
เชื้อชาติ หรือ ชนกลุ่มน้อยในสังคม
- 8) ต้องเตรียมให้ประชาชน ได้รับรู้ถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรมในการ
ผลิตและการส่งเผยแพร่ข่าวสาร

9) เนื้อหารายการ ที่ส่งกระจายเสียงต้องเป็นเนื้อหาหลักจากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น

10) มีนโยบายรายการที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย ต่อต้านปัญหาชาตินิยม เพศนิยม และทัศนคติที่แตกแยกอื่นๆ

กรมประชาสัมพันธ์ (2543) กล่าวถึงรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนว่า รูปแบบของรายการวิทยุชุมชนที่กรมประชาสัมพันธ์ กำหนดเป็นแนวทางให้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย 19 จังหวัดดำเนินรายการนั้น เป็นรูปแบบไม่ตาย ตัวขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้ฟังในท้องถิ่นเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจผลิตรายการ แต่จะมีลักษณะเป็นรายการนิตยสารทางอากาศเสนอข่าวสารท้องถิ่นที่หลากหลาย รวมทั้งเพลงและศิลปะพื้นเมือง ส่วนรูปแบบของรายการจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน หรืออาสาสมัครเข้าร่วมรายการหรือมีส่วนในการผลิตข้อมูลต่างๆ โดยรูปแบบประกอบด้วย

1) ข่าวเป็นข่าวสำคัญในวันนั้น และให้ความสำคัญกับข่าวท้องถิ่นในจังหวัดและชุมชนเป้าหมายรวมถึงข่าวบริการชาวบ้าน

2) ความรู้ ด้านเกษตร สุขภาพอนามัย ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่ใช่เรื่องราวทั่วไป

3) ความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่นและข้อเสนอแนะในการแก้ไข อาจจะสะท้อนปัญหาจากชาวบ้านสู่ส่วนราชการ โดยให้รายการเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาให้ชาวบ้าน รวมทั้งการชี้แจงทำความเข้าใจด้วย

4) เพลง เป็นเพลงพื้นเมือง เพลงลูกทุ่งเก่าๆ หรือเพลงในอดีต ควรบอกที่มาที่ไปของเพลง เน้นกลุ่มเป้าหมาย วัยผู้ใหญ่เป็นหลัก

5) สปอตและละครเชื่อมโยงรายการ ใช้ภาษาพื้นเมืองเพื่อเมืองใกล้ชิดกับผู้ฟัง กำหนดแนวทางการนำเสนอรายการวิทยุชุมชนแบ่งเป็น 3 รูปแบบ โดยทั้ง 3 รูปแบบตามโครงการนำร่องวิทยุชุมชน เน้นการนำเสนอรายการเกี่ยวกับภาษาเน้นใช้ภาษาถิ่นเป็นหลัก เพื่อสร้างความใกล้ชิดกับชุมชน ดังนี้

5.1) นำเสนอโดยผู้ดำเนินรายการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีเป็นผู้จัดรายการแต่จะให้ผู้เกี่ยวข้องกับรายการหรือสามารถสมัครติดต่อทางโทรศัพท์เข้ามาร่วมออกอากาศในรายการ หรือบันทึกเทปการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลที่ต้องการนำมาออกอากาศในรายการ

5.2) นำเสนอรายการ โดยผู้ดำเนินรายการเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานี ร่วมกับอาสาสมัครวิทยุชุมชน ซึ่งมีทั้งข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในสาขาอาชีพ ด้าน สื่อสารมวลชนในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้ดำเนินรายการที่จะนำเสนอแต่ละวัน

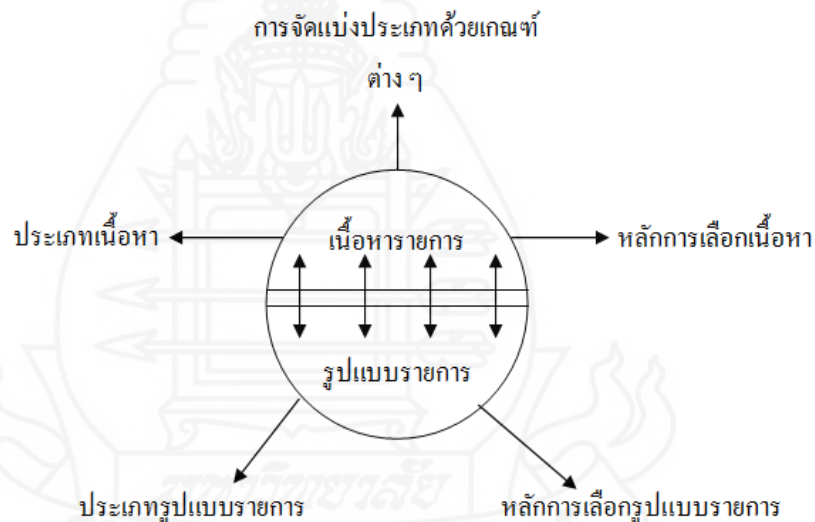

5.3) การนำเสนอรายการในลักษณะที่ให้อาสาสมัครวิทยุชุมชนเป็นผู้จัดและนำเสนอรายการทั้งหมดซึ่งรวมถึงการกำหนดเนื้อหา การติดต่อประสานงานผู้เข้าร่วมรายการในแต่ละวัน

เนื้อหารายการ

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ได้มีผู้ศึกษาเนื้อหารายการวิทยุชุมชนในประเทศไทยไว้ดังนี้

ผลงานที่เป็นรูปธรรมที่สุดของวิทยุชุมชนก็คือ ตัวเนื้อหาและรูปแบบรายการวิทยุชุมชน ซึ่งสามารถจะสะท้อนย้อนกลับไปให้เห็นถึงองค์ประกอบทุกอย่างของวิทยุชุมชน ไม่ว่าจะเป็น ะเป็นคณะกรรมการ เป้าหมาย /นโยบาย/แผนงาน/ฯลฯ และก็ยังต้องมองไปข้างหน้าให้เห็นถึงค่านิยมในการเปิดรับฟังของชาวบ้าน ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน การแสดงบทบาทหน้าที่ของวิทยุชุมชนตามที่คาดหวังไว้

ภาพที่ 4.3 โครงสร้างรูปแบบเนื้อหาวิทยุชุมชน ที่มา: กาญจนา แก้วเทพ(2546)

สำหรับเนื้อหาควรมีเนื้อหาประเภทต่างๆ ดังนี้

- เนื้อหาที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน เช่น การเกษตร แรงงาน เศรษฐกิจ
- เนื้อหาด้านการปกครอง เช่น กฎหมาย การเมือง
- เนื้อหาด้านสังคม – วัฒนธรรม – ศาสนา เช่น ปัญหาสังคม
- เนื้อหาด้านการศึกษา เช่น ความรู้ต่างๆ วิทยาการทันโลก

- เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย
- เนื้อหาด้านศิลปะ/ความบันเทิง
- เนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อม
- เนื้อหาด้านการท่องเที่ยว
- เนื้อหาอื่น ๆ เช่น พยากรณ์อากาศ

การแบ่งประเภทของเนื้อหา

จากประเภทเนื้อหาที่ระบุมาข้างต้นนั้น ในทางปฏิบัติ อาจจะนำมาจัดแบ่งประเภทโดยใช้เกณฑ์หลาย ๆ แบบเป็นตัวแบ่ง เช่น

- ใช้เกณฑ์เรื่องสาระ/บันเทิงเป็นตัวแบ่ง ซึ่งจะแบ่งเนื้อหาทั้งหมดออกได้เป็น 2 ประเภทคือ
  - 1) เนื้อหาประเภทที่มุ่งให้สาระ ได้แก่เนื้อหาที่เป็นข้อมูลข่าวสาร เป็นเรื่องราวที่เป็นจริง เป็นเนื้อหาที่ให้ความรู้แบบต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น รายกา รข่าว รายการสารคดี ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

- 2) เนื้อหาประเภทให้ความบันเทิง ได้แก่เนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องราวที่สนุกสนาน รื่นเริง สร้างความรู้สึกผ่อนคลายหรือเร้าอารมณ์ความรู้สึก เช่น เนื้อหาที่เป็นเพลง กีฬา เป็นต้น

- ใช้เกณฑ์เรื่องเนื้อหาภายใน/ภายนอกชุมชน ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า วิद्यุชุมชนนั้นแตกต่างจากวิद्यุสาธารณะตรงที่มีเนื้อหาเรื่องราวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเป็นหลัก ดังนั้น เราจึงอาจจัดแบ่งเนื้อหาออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1) เนื้อหาภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นรายการท้องถิ่น ความรู้ดี ๆ นการทำมาหากินในท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ฯลฯ

- 2) เนื้อหาภายนอกชุมชน ก็เป็นเนื้อหาจากโลกภายนอก

สำหรับเป้าหมายของการแบ่งประเภทของเนื้อหาออกตามเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้ มิใช่เป็น “การแบ่งก็เพื่อแบ่งให้รู้เท่านั้น ” แต่การแบ่งประเภทของเนื้อหานั้น กระทำไปเพื่อใช้ติดตามตรวจสอบสัดส่วนของเนื้อหาประเภทต่าง ๆ เพื่อคุณสมบัติระหว่างเนื้อหาประเภทต่าง ๆ และเพื่อตรวจสอบว่า วิद्यุชุมชนได้แสดงบทบาทตรงกับเป้าหมายที่คาดเอาไว้หรือไม่ เช่น หากปริมาณของเนื้อหาภายนอกชุมชนมีสูงจนไม่ได้สัดส่วนกับเนื้อหาภายในชุมชน ก็หมายความว่า วิद्यุชุมชนนั้นไม่ได้ “เป็นของ” ชุมชนเสียแล้ว เป็นต้น

กระบวนการและหลักเกณฑ์การคัดเลือกเนื้อหาเพื่อผลิตรายการ

ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า เนื้อหารายการนั้นก็คือตัวบ่งชี้ที่เป็นรูปธรรมว่า วิद्यุชุมชนได้ดำเนินการบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือการตอบสนองความต้องการของชุมชนและการเป็นเครื่องมือพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง และเพื่อให้ได้มาซึ่งเนื้อหารายการที่พึงประสงค์นั้น จะมีกลไกและ

กระบวนการ 2 อย่างที่ต้องใช้ควบคู่กัน คือ กระบวนการได้มาซึ่งเนื้อหา และเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหา

(1) กระบวนการได้มาซึ่งเนื้อหา สำหรับกระบวนการได้มาซึ่งเนื้อหานั้น มี 2 ขั้นตอนที่สำคัญ ขั้นตอนแรกเป็นหลักสามัญสำนึกอย่างง่าย ๆ ว่า หากเราต้องการที่จะ “เกา” ให้ถูกที่คัน” เรา ก็ต้องไปสำรวจดูเสียก่อนว่า “ที่คัน” นั้นอยู่ที่ตรงไหน ดังนั้น ในการจัดทำเนื้อหารายการของวิทยุชุมชนนั้น จึงต้องมีการสำรวจความต้องการของผู้ฟังเสียก่อนว่า ต้องการจะฟังเรื่องอะไร

สำหรับขั้นตอนที่สอง ก็ยังคงเป็นสามัญสำนึก (แต่มักจะไม่ค่อยได้ทำในทางปฏิบัติ) คือ หลังจากที่เรารู้ได้ว่า “เกา” ไปแล้ว เราก็ต้องไปติดตามประเมินผลว่า “แล้วหายคันหรือเปล่า” ดังนั้น การประเมินผลรายการหลังจากที่ออกอากาศไปแล้วจึงเป็นงานที่จำเป็นต้องทำ เพื่อจะนำมาประกอบการตัดสินใจในอนาคตว่า จะเก็บรักษาเนื้อหาอะไรเอาไว้ จะเพิ่มเติมหรือลดทอน หรือตัดออกเนื้อหาอะไร

(2) เกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหา เกณฑ์ต่อไปนี้ก็เกิดมาจากปรัชญา /ธรรมชาติ/ลักษณะสำคัญของวิทยุชุมชนนั่นเอง กล่าวคือ

- ควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดตัวท้องถิ่นเป็นหลัก เกณฑ์ข้อนี้ซึ่งทำให้วิทยุชุมชนแตกต่างจากวิทยุสาธารณะ ซึ่งจะรายงานข่าวสารหรือมีเรื่องราวจากส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ แต่วิทยุชุมชนจะเป็นข่าวสารในท้องถิ่น ความรู้ที่อยู่ใกล้ตัว ศิลปะ /วัฒนธรรมที่ขึ้นชอบตามรสนิยมของชุมชน ซึ่งการจัดทำเนื้อหาให้บรรลุหลักเกณฑ์ข้อนี้ได้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกชุมชนอย่างกว้างขวาง เช่น การเป็นอาสาสมัครรายงานข่าวในท้องถิ่น การเป็นแหล่งข้อมูลด้านความรู้ในท้องถิ่น แต่ถึงแม้จะกำหนด คัดส่วนให้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดตัวท้องถิ่นเป็นหลักก็มิได้หมายความว่า วิทยุชุมชนจะปิดตัวจากโลกภายนอก ในทางตรงกันข้าม วิทยุชุมชนยังต้องแสดงบทบาทเป็นช่องทางหนึ่งในการพัฒนาเอาข่าวสารและความรู้จากโลกภายนอกเข้ามาในชุมชนเพื่อให้ก้าวไปให้ทันกับโลก

- วิทยุชุมชนควรมีเนื้อหารวมทั้งผู้จัดรายการที่หลากหลาย ประสบการณ์จากวิทยุชุมชนที่เมือง Freiburg ประเทศเยอรมัน เคยพบว่า เมื่อทั้งคนฟังและคนจัดรายการวิทยุชุมชนเป็น คนกลุ่มเดียวกันที่ผลัดบทบาทเล่นไปมา ก็เกิดความต้องการที่ขัดแย้งกัน กล่าวคือเวลาเป็นคนฟังก็อยากจะทำให้มีรายการที่ชัดเจนเฉพาะเจาะจงไปเลย แต่เวลาเป็นคนจัดก็อยากจะทำให้มีคนหลาย ๆ กลุ่ม มาฟัง ถ้ามีเพียงรายการเดียว ก็ต้องจัดให้เป็นแบบกว้าง ๆ เอาใจคนฟังทุกกลุ่ม ทางแก้ปัญหาคือสำหรับ ความขัดแย้งนี้ก็คือ การจัดให้มีหลาย ๆ รายการ แต่ละรายการมุ่งเฉพาะสำหรับกลุ่มผู้ฟังแต่ละกลุ่ม และต้องมีการตรวจสอบติดตามให้แน่ใจว่า วิทยุชุมชนนั้นมีรายการสำหรับคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ

- จัดสรรช่วงเวลาให้เหมาะกับวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย จากตัวอย่างรายการวิทยุชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ที่ยกมาแสดงให้เห็น จะชี้ให้เห็นว่า การจัดสรรช่วงเวลานั้นเหมาะสมกับ วิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มเป้าหมาย กล่าวคือ รายการข่าวจะเป็นช่วงเวลาเช้า ก่อนที่กลุ่มผู้ใหญ่จะออกจากบ้านไปทำงาน ในส่วนที่เกี่ยวกับช่วงเวลาออกอากาศนี้ ยังมีข้อควรพิจารณาอีก 2 ประการคือ การจัดช่วงเวลาโดยคู่ต่อสู้คู่แข่งอื่น ๆ เช่น ผลการวิจัยผู้รับฟังกลุ่มวิทยุชุมชนจังหวัดระยองเสนอว่า รายการที่ดี ๆ ของวิทยุชุมชนไม่ควรไปอยู่ชนกับเวลาของละครโทรทัศน์ เป็นต้น นอกจากนี้ เนื้อหารายการจะเป็นที่น่าสนใจเมื่อมีลักษณะสอดคล้องกับกาลเวลาหรือฤดูกาล เช่น เมื่อถึงฤดูร้อน รายการความรู้เพื่อสุขภาพก็ควรเป็น โรคที่มักเป็นในฤดูร้อน เป็นต้น

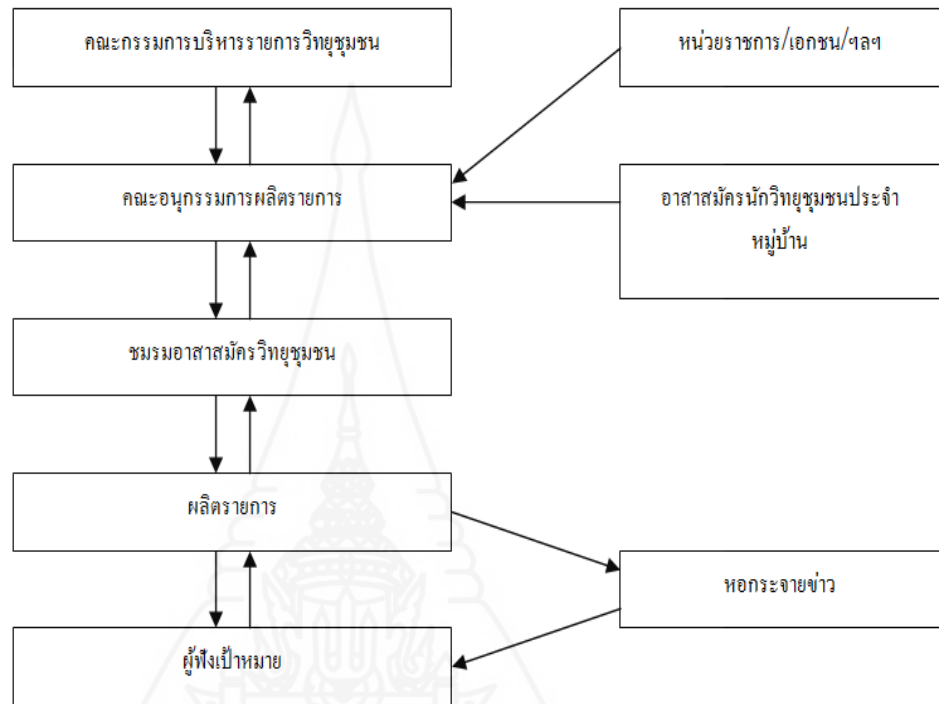
การคัดเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับช่วงเวลานั้น จำเป็นต้องมีการสำรวจวิถีชีวิตของคนแต่ละกลุ่มในชุมชน รวมทั้งสอบถามความต้องการของผู้ฟังในเรื่องช่วงเวลาออกอากาศประกอบไปด้วย

- ควรคัดเลือกเนื้อหาให้สอดคล้องหรือแสดงออกซึ่งความเชื่อ / ภูมิปัญญา/วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ประเด็นที่เป็นปัญหามากที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ข้อนี้ก็คือ ควรใช้ภาษากลางหรือภาษาท้องถิ่นในนำเสนอเนื้อหา รายงานการวิจัยบางชิ้นระบุว่า ผู้ฟังมีความเห็นว่า น่าจะมีการใช้ภาษาท้องถิ่น เพราะจะทำให้ฟังง่าย รู้สึกใกล้ชิด และไม่เป็นการมากเกินไป อย่างไรก็ตาม ก็ยังไม่มีข้อสรุปที่แน่นอนตายตัว และคงต้องสำรวจความชื่นชอบในแต่ละท้องถิ่น ในแต่ละประเภทรายการ สำหรับเนื้อหาที่แสดงออกซึ่งภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นนั้น จะทำให้วิทยุชุมชนในแต่ละแห่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ในทางภาคใต้ ก็คงมีรายการ มโนราห์ในขณะที่ทางภาคเหนือก็คงจะมีรายการ คำขอ หลักเกณฑ์ข้อนี้จะเอื้ออำนวยให้วิทยุชุมชนเป็นช่องทางในการแสดงออกซึ่งตัวตนของแต่ละท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี

- หลักเรื่อง “ความสมดุล” ดูเหมือนจะเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหา กล่าวคือ ไม่ควรให้มีแต่ เนื้อหาที่ “ สะท้อนปัญหา ” แต่ควรมีเนื้อหาที่มีวิธีการ “ แก้ไขปัญหา ” ด้วย อย่าให้มีแต่เนื้อหาที่ “ จับผิดหน่วยงานราชการต่าง ๆ ” แต่ควรมีเนื้อหาที่ “ ชมเชยและสร้างสรรค์ ” อย่าให้มีแต่เนื้อหาเรื่อง “ การเมือง ” เท่านั้น แต่ควรมีเรื่องผ่อนคลายเช่น ศิลปวัฒนธรรมและศีลธรรมศาสนาด้วย เป็นต้น

หลักการของวิद्यุชุมชน

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ได้มีผู้ศึกษาหลักการของวิद्यุชุมชนในประเทศไทยไว้ดังนี้

ภาพที่ 4.4 โครงสร้างการบริหารงานวิद्यุชุมชน ที่มา: 1 กรมประชาสัมพันธ์ (2543)

กรมประชาสัมพันธ์ (2543) อธิบายถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารวิद्यุชุมชนว่าตามหลักการแล้วคณะกรรมการบริหารวิद्यุชุมชนจะมีเพียงชุดเดียว แต่จากการประชุมคณะกรรมการดำเนินการและการประชุมเตรียมการทุกสำนักประชาสัมพันธ์เขต ได้สรุปให้มีคณะกรรมการขึ้น 2 คณะ คือคณะกรรมการบริหารวิद्यุชุมชนจังหวัด ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่คณะกรรมการผลิตรายการวิद्यุชุมชน ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารรายการวิद्यุชุมชน

คณะกรรมการการบริหารวิद्यุชุมชนจังหวัด มีจำนวน 8-15 คน ได้รับการแต่งตั้งขึ้นโดย ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์เขต ทำหน้าที่บริหารวิद्यุชุมชนแต่ละจังหวัด โดยมีผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดเป็นประธาน ประชาสัมพันธ์จังหวัด ผู้แทนหน่วยงาน ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์จังหวัด ผู้แทนหน่วยงานภาคราชการและเอกชนที่มีผลงานมวลชนผู้แทนอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน (อปม.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นกรรมการ มีผู้จัดรายการและผู้ช่วยประชาสัมพันธ์จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

สนับสนุนในการผลิตรายการและขยายเครือข่าย รวมทั้งสรรหากรรมการชุดผลิตรายการ

คณะกรรมการผลิตรายการวิทยุชุมชน จำนวน 15-20 คนได้รับการแต่งตั้งขึ้น โดยผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัด ประกอบด้วยผู้แทนอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน (อปม). อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.)องค์กรเอกชน และอาสาสมัครอื่นๆ ที่สนใจจะช่วยเหลือในการจัดรายการในพื้นที่ ป้าหมาย โดยทีมผู้จัดรายการเป็นกรรมการและเลขานุการ และอาจมีฝ่ายข่าวหรือเจ้าหน้าที่เป้าหมาย โดยทีมผู้จัดรายการเป็นกรรมการและเลขานุการ และอาจมีฝ่ายข่าวหรือเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่ประชาสัมพันธ์จังหวัดรวมอยู่กับคณะนี้ด้วย คณะกรรมการชุดนี้มีความสำคัญที่สุดต่อการบริหารจัดการ วิทยุชุมชนโดยตรง ในการกำหนดรูปแบบรายการเพื่อให้รายการวิทยุชุมชน เป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

คณะกรรมการทั้ง 2 ชุดกำหนดให้มีวาระไม่เกิน 2 ปี และอาจเชิญเป็นที่ปรึกษาได้ในการดำเนินงานวิทยุชุมชนต่อไป กำหนดให้คณะกรรมการบริหารวิทยุชุมชนมีการประชุมเป็นประจำเพื่อการวางแผนในเบื้องต้น เพื่อประเมินและให้ข้อเสนอแนะการจัดรายการรวมทั้งการแก้ปัญหาต่างๆ จนคณะกรรมการผลิตรายการวิทยุชุมชนต้องจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้งเพื่อกำหนดรูปแบบ เนื้อหารายการ การสะท้อนความรู้สึกรักนึกคิดของชาวบ้านและการให้ข้อคิดและเสนอแนะต่างๆ รวมทั้งปรับปรุงรายการให้นำสนใจยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า วิทยุชุมชนเป็นการสื่อสารประเภทหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญ การดำเนินงานของสื่อมวลชนมีส่วนกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและสังคมโดยรวม บทบาทนี้เพิ่มความสำคัญมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร

2.2 บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารและผู้ผลิตรายการหรือนักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

วิทยุชุมชนเกิดขึ้น เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 40 (ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 46) และเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ส่งเสริมแนวคิคุณธรรมการพึ่งตนเองของชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจาก สมาคมวิทยุสื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรีซึ่ง ตั้งอยู่ที่ เขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีและมีคณะกรรมการสถานีจากองค์กรชุมชนจังหวัดกาญจนบุรี ได้รับความสนใจจากคนในชุมชนจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง และหลากหลายมีจดหมายและการโทรศัพท์มายังสถานี

“วิทยุชุมชนเกิดขึ้นจากความต้องการของคนในชุมชนเป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็น

สถานีวิทยุชุมชนที่ไม่มีรายการโฆษณา (จากการให้การสนับสนุนเชิงธุรกิจ) และเสนอเนื้อหาสาระแก่ผู้ฟังซึ่งในชุมชนพร้อมทั้ง การอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นดำรงไว้ ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ที่สำคัญคือ ให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยแบ่งเป็น รายการธรรมะ รายการอาชีพ รายการวัฒนธรรมและ ประเพณี มีวัตถุประสงค์ ในการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน เพื่อถ่ายทอดวิชาการและข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน วิทยุชุมชน นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการถ่ายทอดอุดมการณ์ที่เป็นการเมือง กบประชาชน การพึ่งตนเองให้แก่คนในท้องถิ่น รวมทั้ง ได้สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตื่นตัวและเป็นสื่อทางเลือกในการขยายแนวคิด สื่อวิทยุชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขยายความคิดการรับรู้สู่สาธารณะทำให้ประเด็นปัญหาท้องถิ่นถูกยกระดับขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และมีการตอบโต้ได้ทันที ขณะเดียวกันสื่อวิทยุชุมชนก็ได้ช่วยให้การเคลื่อนไหวขบวนการชาวบ้าน และประชาสังคมเริ่มเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐ ที่สำคัญ คือการใช้สื่อเป็นช่องทางเข้าถึงชาวบ้านที่หลากหลายทุกระดับและสร้างการมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี สถานีวิทยุชุมชนใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ ธรรมะด้านเกษตรอินทรีย์ การแพทย์ทางเลือก ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เครือข่ายสมาชิกแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเป็นการประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายได้ประสิทธิผล” (นางสาวพัชรินทร์ พัฒนะพิชัย, สัมภาษณ์ โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2552)

สถานีวิทยุชุมชน มีบทบาทในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ร่วมกันจัดการดำเนินการและถ่ายทอดแนวคิดการพึ่งตนเอง และการฟื้นฟูวิถีการทำเกษตรแบบบรรพบุรุษมาประยุกต์ใช้กับความทันสมัยของสังคม เห็นได้จากการมีผู้เข้าร่วมจัดรายการวิทยุทั้งพระ สงฆ์และชาวบ้าน แต่การเข้าร่วมจัด เนื่องจากเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการเล่าเรื่องที่คู่กันฟัง รายการกระจายเสียงมีทั้งสาระความรู้ที่ใกล้ชิดตัว และความบันเทิงเชิงสร้างสรรค์ (การเปิดเพลงที่ไม่ล่อแหลมก่อให้เกิดความแตกแยกในครอบครัว ชุมชน และสังคม) เช่น รายการลูกทุ่งทั่วทิศ การให้สาระความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเน้นการทำเกษตรทำนาทำสวนเป็นหลัก เช่น รายการ เล่าขานกาญจนบุรี เป็นต้น บทบาทที่ส่งเสริมให้สังคมได้รับรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง และรู้จักติดตามวิเคราะห์การเมือง “เราได้จัดเวลาให้ข่าวสารชาวบ้านที่เป็นการให้ชาวบ้านได้รับรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อกระจายเสียงให้กับพี่น้องชาวบ้านได้รับทราบเหตุบ้านการเมืองตลอดจนพฤติกรรมนักรบการเมือง” (นายปรกรณ์ พงษ์พนารัตน์, สัมภาษณ์ โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2552)

ดังนั้นในการผลิตรายการและนำเสนอรายการที่เป็นการส่งเสริมและสืบสาน วัฒนธรรมไทยทุกสถานีนั่นได้มีการดำเนินการเรื่องนี้มาโดยตลอด โดยได้สอดแทรกเรื่องราว 3 เกี่ยวกับการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในรายการต่างๆ ของทางสถานีในหลายรูปแบบ อัตราส่วนในการแพร่ ออกอากาศในแต่ละวันถือว่าอยู่ในอัตราส่วนที่บ่อยครั้งโดยเฉลี่ยอยู่ที่ ชั่วโมง/วัน โดยวิเคราะห์จากทั้งรูปแบบรายการและการเปิดสปอตโฆษณาณรงค์ทุกต้นชั่วโมง และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตรายการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยของสถานีวิทยุ ชุมชนในเขตอำเภอเมืองจ ังหวัดกาญจนบุรี คือปัจจัยทางด้านบุคลากรเพราะบุคลากรจะเป็น อาสาสมัคร โดยไม่มีรายได้ค่าตอบแทนจากทางสถานีฯ จึงทำให้มีการขาดแคลนบุคลากร

ส่วนการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย ภายใต้กรอบ 5 ด้านนั้น ทุกสถานีจะมีการ นำเสนอรูปแบบรายการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในภาพรวมเหมือนกัน โดยมีข้อมูล ตาม ด้านดังต่อไปนี้

1) ด้านการดำรงชีพ

มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามภูมิปัญญาของชุมชนเช่น การทำไร่อ้อย การ เลี้ยงปลาในพลอย การทำขนมทองม้วน และเสนอแนะอาชีพใหม่ให้แก่ชุมชนเช่นการให้ข้อมูลกองทุน หมู่บ้าน สหกรณ์ ข้อมูลความรู้วิธีการป้องกันเกี่ยวกับโรคต่างๆ ส่งเสริมการดูแลสุขภาพและ พละนาามัย การกิน การอยู่อย่างถูกสุขลักษณะจากหน่วยงานต่างๆ อาทิเช่น สาธารณสุขจังหวัด เป็น ต้นดัง คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น

“สถานีของเราเน้นที่สำคัญคือ การส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ และสร้างจิตสำนึก ส่งเสริมเกษตรชีวภาพ และการใช้ปุ๋ยชีวภาพ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ส่งเสริมการปลูกผักปลอด สารพิษ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างถูกต้องส่งเสริมให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ เพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้ของชุมชนส่งเสริมให้มีตลาดชุมชน จำหน่ายอาหารที่ปลอดสารพิษ ที่มี การตรวจรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างความเชื่อถือให้แก่สังคมในชุมชนส่งเสริมและ จัดระบบให้เกิดอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับคนในชุมชน และพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ให้สามารถ สร้างรายได้ที่ต่อเนื่องแก่กลุ่มอาชีพในชุมชนสร้างระบบเงินทุนระบบการตลาด เพื่อรองรับการผลิต และจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ในชุมชน และผลักดันการสร้างตราสินค้าในชุมชน ส่งเสริมปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในชุมชน ” (บุญส่ง จันทรส่องรัมย์ , สัมภาษณ์ โดย วิสุทธิ์ พร ทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2552)

“เมืองกาญจน์มีปัญหาเรื่องที่ดินทำกินมาก ซึ่งเรื้อรังมาโดยตลอด สถานีวิทยุชุมชนมัก มีประชาชนมาร้องเรียนเพื่อหวังให้เราเป็นกระบอกเสียงให้กับเขาในเรื่อง การจัดสรรที่ดินให้ เหมาะสมและชัดเจนอีกปัญหาคือ ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ เช่น อ้อยที่เป็นพืชเศรษฐกิจ

เมืองกาญจน์มีศักยภาพสูง ทรัพยากรพร้อม ที่ผลักดันส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ ่องเที่ยว เพราะสร้างรายได้ให้จังหวัดและประเทศมหาศาลอย่างแน่นอน ขณะเดียวกันทุกชุมชนก็ต้องการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย สร้างความเข้าใจและให้ความรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ว่ามีผลกระทบต่อชีวิต สังคมจนถึงระดับชาติ ถ้าถามผมเรื่องการเมืองผมว่ามันสำคัญนะ เราเป็นสื่อสารประเภท หนึ่งที่อาจตกเป็นเครื่องมือให้กับกลุ่มทางการเมืองกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ ซึ่งเราระวังเรื่องนี้มาโดยตลอด เพราะถ้าการเมืองดี เศรษฐกิจก็จะดี สังคมก็จะดีตามไปด้วย ” (บุญส่ง จันทรส์องรัมย์, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2552)

ในส่วนของอาชีพส่วนใหญ่ชาวบ้านในชุมชนจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ไถ่ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ ซึ่งวิฑูชุมชนได้ให้การส่งเสริมโดยให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในการใช้เกษตรชีวภาพ และการใช้ปุ๋ยชีวภาพ ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งปุ๋ยชีวภาพก็ได้จากผลผลิตที่เหลือใช้ในการทำการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ เป็นการลดต้นทุนการผลิต ยังผลให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และยังเป็นการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมด้วย ช่วงว่างจากการทำไร่นา ยังมีกิจกรรมรงค์ให้ชาวบ้านในชุมชนทำอาชีพเสริมโดยใช้ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น เช่นการทำเครื่องเรือนจากหวาย ซึ่งหาได้ในป่าท้องถิ่น การทำเครื่องประดับจากพลอย เป็นต้น ทำให้สามารถสร้างรายได้ที่ต่อเนื่อง และยังผลักดันการสร้างตราสินค้าในชุมชน

“เมืองกาญจน์บุรี มีเขตแดนติดกับพม่า มีชนกลุ่มน้อยอยู่มาก เลยเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวในเรื่อง วัฒนธรรมการกิน จึงทำให้เกิดความหลากหลายของประเภทอาหาร ซึ่งตรงนั้นเราได้มีการณรงค์ หรือส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ โดยการจัดทำเป็นสินค้า OTOP ของชุมชน เช่น ขนนทองม้วนกรอบที่ขึ้นชื่อ หมี่กรอบสมุนไพร ของกลุ่มเกษตรกรรมมะขามทอง ท่ามะกะ า ขาใบหม่อน หรือขาเขียวใบหม่อน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองเต็งก้าวหน้า บ่อพลอย ไข่เค็มไอโอดีน เป็นต้น เวลาทีมงาน OTOP ที่ไหนเราก็จะประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้รู้และเตรียมตัวไปร่วมงาน เพื่อให้สินค้าของเราเป็นที่รู้จักนะค่ะ ” (นางสาวปรียาภา พูแก้ว, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2552)

ในด้านวัฒนธรรมการกินจากที่ภูมิประเทศของกาญจน์บุรี เป็นแนวเขาค่อนข้างเยอะ และมีชนกลุ่มน้อยอยู่มาก ทำให้วัฒนธรรมในการกินมีความแตกต่างกัน แต่สามารถนำมาปรุงหรือประยุกต์ให้ทันสมัยและมีรสชาติที่เข้ากับยุคสมัยทำให้สามารถนำมาจำหน่ายเป็นรายได้เสริมอีกทาง ซึ่งทางวิฑูชุมชนก็ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการประชาสัมพันธ์สินค้าให้กับชาวบ้านในชุมชน อีกทั้งยังมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เกี่ยวกับการอบร มการถนอมอาหารของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในชุมชนอีกด้วย

“วิถุชุมชนที่รวมกลุ่มรวมเครือข่ายกันอยู่ในตอนนี้ก็พยายามช่วยกันสร้าง สืบสานต่อให้มีกิจกรรมด้านนี้อยู่เรื่อยๆ เช่นที่สภาวัฒนธรรม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือที่สำนักงานวัฒนธรรม นะคะ หรือที่ทำกันอยู่เป็นประจำ ที่มีงานจัดการแสดงทางวัฒนธรรม เช่น ที่ลานเจดีย์พุทธคยา ลานวัฒนธรรม วัดบ้านใหม่พัฒนา ที่วัดศรีสุวรรณ ศูนย์วัฒนธรรมไทย วัดท่ามะกา ห้องเกียรติยศที่หอสมุดแห่งชาติ รัชมังกลาภิเษก อาคารจัดแสดงโบราณวัตถุ หอศิลป์ร่วมสมัย ห้องแสดงศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น มันมีผลงาน ที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นของท้องถิ่นบ้านเรา ประเภทเครื่องปั้นดินเผา พวกผ้าไหม กลุ่มทำงานประเภทผ้าบาติก ผ้าพื้นเมืองพื้นบ้าน พวกจักสานผักตบชวาหรือแม่แต่การนวดแผนโบราณ ฦก็มีมากนะ ของพวกนี้ต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์กันมากๆ อย่าลืมนะเมืองเราเป็นเมืองท่ องเที่ยว เวลาเขาขับรถเปิดวิทยุฟัง จะได้ยินเรื่องราวเหล่านี้ แค่นี้ก็เห็นได้ชัดในประโยชน์ของวิถุชุมชนแล้ว อยากรู้ให้ทุกฝ่ายสนับสนุนอย่างจริงจังเพราะเป็นประโยชน์กับท้องถิ่นจริงๆ เหมือนเป็นกระบอกเสียงของชาวบ้าน ” (ศันสนีย์ วิชชุกิจมงคล, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2552)

“การส่งเสริม สนับสนุน รณรงค์ และสร้างจิตสำนึก ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดของบ้านเมือง เพื่อทำให้เป็นเมืองน่าอยู่ เพราะที่นี้เป็นเมืองท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของสุขภาพชุมชน และ ในการสร้างทัศนคติแก่ประชาชนในทุกชุมชน เสริมสร้างระบบสุขภาพชุมชน และการสาธารณสุข เพื่อให้ประชาชน ได้รับความรู้ ข่าวสารเรื่องสุขภาพอนามัย ในการบริโภค เพื่อลดสาเหตุของโรคต่าง ๆ โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการ เช่น จากราชภัฏ กาญจนบุรี มาให้ความรู้ การประชาสัมพันธ์ เพื่อ ส่งเสริมสนับสนุนมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงพิษภัย และห่างไกลยาเสพติด มีการรวมตัวของกลุ่มเยาวชนในอำเภอ สอนให้เยาวชนซึมซับการทำงานเพื่อสังคม และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การแข่งขัน เปตอง การแข่งขันฟุตบอลวอลเลย์บอล ทำน้ำดื่มชุมชนและจัดรายการวิทยุชื่อรายการ “ใจรักเมืองกาญจน์” จัดในช่วงวันเสาร์ -อาทิตย์ เป็นการพูดคุยเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่ม การประพาดตัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ” (บุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2552)

“อีกเรื่องที่เราเน้นและอยากให้เกิดขึ้นคือ ให้ประชาชนมีส่วนร่วม รณรงค์ให้ประชาชนภาคเอกชน ส่วนราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมส่งเสริมและปลูกฝังให้ประชาชน เด็ก เยาวชน รักการปลูกต้นไม้ ไม้ดอก ปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสาธารณะ สระน้ำสาธารณะ ตลอดจนทางเดินเท้า ตรอก ซอก ซอย ต่าง ๆ ให้มีความสะอาดร่มรื่น สวยงาม เพื่อให้ผู้สัญจรผ่านไปมา ให้เกิดความประทับใจเพื่อเป้าหมายของการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย เราพยายาม สื่อสารเพื่อให้คนมากันมากๆ อำเภ อของเรามี

สถานที่ท่องเที่ยวทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เยอะ ผู้คนเยอะมาก ชุมชนก็มีเศรษฐกิจความ เป็นอยู่ที่ดี อะไรก็จะดีตามมาจากนั้นแหละครับ” (บุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ พร ทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2552)

“ที่สถานีนี้ให้ความสำคัญกับการสร้างและสนับสนุน วัฒนธรรมในเรื่องวัฒนธรรมไทย เพื่อผลักดันให้เกิดชุมชน สังคมไทยที่ และมีเอกลักษณ์ร่วมกับเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยืนยาว และที่สำคัญการผลักดันให้เกิดการรักษามรดกวัฒนธรรมไทยที่คือนั้น ก็เป็นพื้นฐานในการสร้างสังคมที่ดี เพื่อรองรับลูกหลานของพวกเราที่กำลังจะก้าวมาเป็นสมาชิกของสังคมไทยในอนาคต และการที่ สร้างภาพลักษณ์ของเมืองที่ดีได้แล้วทุกอย่างจะตามมาภายหลังเองครับ หน้าที่เราคือเผยแพร่ ข่าวสารต่างๆ ที่ดีเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ” (นายบรรทม จุสวย, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2552)

จากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ว่า วิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้การสนับสนุน การดำรงชีพของคนในชุมชน วัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการกิน การแต่งกาย การใช้ ฝ้ายพื้นเมือง นอกจากนี้ยังส่งเสริมและรณรงค์ ให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อท้องถิ่นหรือชุมชน นั้นๆ เช่น มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมส่งเสริมและปลูกฝังให้ ประชาชน เด็ก เยาวชน รักการปลูกต้นไม้ ไม้ดอก ปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสาธารณะ สระน้ำ สาธารณะ ตลอดจนทางเดินเท้า ตรอก ซอก ซอย ต่าง ๆ ให้มีความสะอาดร่มรื่น สวยงาม ทั้งยัง ปลูกฝังทัศนคติให้เด็กรุ่นใหม่ เข้าใจถึงพิษภัย และห่างไกลยาเสพติด จะเห็นได้ว่า หน้าที่ของวิทยุ ชุมชน มิใช่เพียงแค่เสนอข่าวสาร และเพลง แต่ยังให้ความสำคัญกับการดำรงชีพของคนในชุมชน ด้วย

2) ด้านภาษาและวรรณกรรม

วิทยุชุมชนจึง นับเป็นช่องทางหนึ่งที่คนในชนบท มีโอกาสใช้สื่อสารเรื่องราว ภายในชุมชน ตลอดจนเผยแพร่ความต้องการและปัญหาของตนเองให้สังคมได้รับทราบ ซึ่งรัฐที่ เป็นเสรีประชาธิปไตยควรจะสนับสนุนและส่งเสริมให้วิทยุชุมชนเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ตาม หลักการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น”

การให้ความรู้ข่าวสารและปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่น นั่นก็คือ วิทยุชุมชนได้ส่งเสริมให้เกิดการใช้ภาษาที่ถูกต้อง โดยเสนอข่าวสารและชี้แนะให้ มีความภูมิใจใน ภาษาและวรรณกรรม ซึ่งการนำเสนอข่าวสารที่มีทั้งคนต่างถิ่นที่เป็นคนไทยหรือจะเป็นชนกลุ่ม น้อยพวกมอญ กระเหรี่ยง ไทยดำ ลาวโซ่ง ไทยโซ่ง ภาษาที่ใช้ก็มีเยอะทั้งภาษามอญ ภาษากระเหรี ยง มีการจัดรายการประชาสัมพันธ์ด้วยภาษาต่างๆ และ มีการนำเสนอบทกลอนจากผู้ฟังรายการรวม

ไปถึงการใช้สำเนียงท้องถิ่นของผู้ดำเนินรายการดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต่อไปนี้

“ในการดำเนินรายการของผู้จัดรายการควรใช้ภาษาง่ายๆ พูดด้วยภาษาที่สุภาพ ไม่ใช่คำสแลง คำหยาบ คำพวน เพราะเป็นการไม่ให้เกียรติผู้ฟัง น้ำเสียง สำเนียง และถ้อยคำ ต้องแสดงออกถึงความเป็นกันเอง มีอารมณ์แจ่มใสใช้ภาษาที่สร้างภาพพจน์ ให้ผู้ฟังจินตนาการได้ทันที ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ มีมารยาทในการพูดใช้ภาษาพูดในลักษณะสื่อถึงตัวต่อตัว ไม่ใช่การปราศรัยหรือกระซิบกระซาบ ” (นายบรรทม จุสวาย, สัมภาษณ์ โดยวิสุทธิ์ พรทวิวัฒน์, เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2552)

“เราเลือกนักจัดรายการที่จะมาทำงานในวิทยุชุมชน เบื้องต้น ต้องมีคุณสมบัติในเรื่องของการใช้ภาษามีเสียงดี ออกเสียงสระ พยัญชนะและวรรณยุกต์ได้ชัดเจน เชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เสียงที่เปล่งออกมามั่นคงหนักแน่นสนใน ผู้ฟัง ทั้งเวลาปฏิบัติหน้าที่และนอกเวลาตรงต่อเวลา มีอารมณ์เย็น ไม่ตื่นเต้นตกใจง่าย สามารถควบคุมอารมณ์และแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดี มีอารมณ์ขัน แจ่มใส ร่าเริงใฝ่รู้ ขยันอ่านหนังสือ ศึกษาค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา ” (นายบุญส่ง จันทร ส่องรัมย์, สัมภาษณ์โดยวิสุทธิ์ พรทวิวัฒน์, เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2552)

“ชาวบ้านหลายคนที่อาสาสมัครเข้ามาเป็นผู้ดำเนินรายการ มีความภาคภูมิใจ และมีความมั่นใจ สามารถพูดได้อย่างฉะฉาน แม้ว่าพวกเขาเหล่านี้จะไม่เคยพูดต่อหน้าสาธารณชนผ่านทางไมโครโฟนมาก่อนเลยก็ตาม ใครสนใจอยากจัดรายการก็สามารถมาได้ ดี เนื่องจากวิทยุแห่งนี้เป็นสมบัติของสาธารณะ แต่ต้องเป็นรายการที่สร้างสรรค์ ไม่ทำให้ผู้ใดได้รับความเสียหาย ตามข้อตกลงที่ร่วมกันกำหนดกติกาไว้ กระบวนการวิทยุชุมชนที่นี่ นอกจากจะเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ของชาวบ้านแล้ว วิทยุชุมชนยังเป็นเครื่องมือกลั่นกรองคนในสังคมทำให้รู้ว่าผู้ใดบ้างที่มีอุดมการณ์ มีความเสียสละ ทำงานเพื่อประโยชน์กับสังคม โดยที่ไม่มุ่งหวังผลตอบแทน ” (จำลอง แจ่มจรัส, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวิวัฒน์, เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2552)

“ผมมีอาชีพเป็นช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า เคยใฝ่ฝันอยากเป็นนักจัดรายการวิทยุมาตั้งแต่สมัยเรียนอิเล็กทรอนิกส์ แต่ผมค่อนข้างพูดติดอ่างจึงไม่มีโอกาส ตอนนั้นความฝันเป็นจริง ได้จัดรายการแล้วทำให้หายติดอ่างไปเลย คนต่างก็ขำกันมากว่าเป็นไปได้ยังไง ผมจัดรายการเพลงลูกทุ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ชอบและถนัด แต่ละวันมีคนโทร.เข้ามาขอเพลงมากจริงๆ” (วิระ สระทองซัง, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวิวัฒน์, เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2552)

“วิทยุชุมชนทุกที่ที่ต้องทำเป็นงานหลักเลยครับ การเชื่อมต่อคนในชุมชนต่างๆหรือภายในชุมชนให้เข้ากัน ที่นี้มีทั้งคนต่างถิ่นที่เป็นคนไทยหรือจะเป็นชนกลุ่มน้อยพวกมอญ

กระเหรี่ยง ไทยดำ ลาวโซ่ง ไทยโ่ง ภาษาที่ใช้ก็มีเยอะทั้งภาษามอญ ภาษากระเหรี่ยง เราก็พยายาม อยู่นะเกี่ยวกับการจัดรายการประชาสัมพันธ์ด้วยภาษาต่างๆ โดยเฉพาะช่วงที่เป็นเทศกาลสำคัญของ พวกเขาก็ต้องใช้ภาษาของเขาถึงจะถูกต้องหรืออย่างเราจะพูดเรื่องของเราให้เขา ร่วมมือ ก็ควรจะมี สื่อสารที่ทุกคนในชุมชนเข้าใจด้วย วิฑูชุมชนมีส่วนช่วยได้มากเลยในเรื่องเหล่านี้ ” (ชาญวิทย์ พัฒนะพิชัย, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2552)

“ตามปกติก็มีรายการที่นำเรื่องราวต่างๆ มาเล่าออกอากาศเป็น เช่นเรื่องประเพณี พื้นบ้าน นิทาน ประวัติความเป็นมา วิถีกรรม สิ่งเหล่านี้ ยิ่งพูดออกอากาศ พวกเขายังชอบเห็นว่าให้ ความสำคัญกับชนกลุ่มน้อยที่มาอาศัยในประเทศไทย บางครั้งยังมีข้อคิดเห็นต่างๆของพวกเขามา เผยแพร่ คนพวกนี้อยากได้รับการยอมรับจากพวกเราซึ่งพวก มอญ กระเหรี่ยง ด้วยแล้วอยู่ ฟังเรา ดีกว่าฟังพม่าเยอะ ” (มนตรี วรรณมาศ , สัมภาษณ์ โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์ , เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2552)

จะเห็นว่า บทบาทด้านภาษาและวรรณกรรมของวิฑูชุมชนนั้น แสดงในแง่ของการใช้ ภาษาที่ถูกต้องและการใช้ภาษาของชนกลุ่มน้อยเพื่อสื่อสารให้ทุกคนในชุมชนเข้าใจได้อย่างทั่วถึง กัน

3) ด้านศาสนาและจริยธรรม

เพื่อให้แน่ใจว่าเนื้อหาที่ออกอากาศทางวิฑูชุมชนมีมาตรฐานที่สอดคล้องกับ ค่านิยมและวิถีปฏิบัติที่ดีงามและเป็นที่ยอมรับที่ ทั่วไปในสังคม และเพื่อคุ้มครองผู้ฟังในชุมชนจาก เนื้อหาที่เป็นอันตราย หรืออาจทำให้เกิดความรู้สึกหมิ่นเหม่ทางจริยธรรม จึงมีการออกกฎและข้อ ปฏิบัติที่เกี่ยวกับศาสนาและจริยธรรม ดังนี้

สถานีวิฑูชุมชนต้องไม่นำเสนอเนื้อหาที่

- ไม่ว่าจะโดยเปิดเผยหรือมีนัยยะแฝงเร้นเป็น การโจมตีศาสนา วัฒนธรรม หรือ ความเชื่อในลัทธิหรือศาสนาและวัฒนธรรมใดๆ
- พยายามหาประโยชน์จากความเชื่อหรือความรู้สึกอ่อนไหวในทางศาสนา และ วัฒนธรรม
- ลดความสำคัญหรือดูถูกความคิดเห็นและความเชื่อทางศาสนาของลัทธิหรือ ศาสนาใดๆ

โดยการเผยแพร่ธรรมะ มีพระสงฆ์ให้ธรรม เทศนา มีการเล่านิทานธรรม มีการ ประชาสัมพันธ์วันสำคัญทางศาสนาและประเพณีที่ต้องปฏิบัติ มีการปลูกฝังจริยธรรม มีการ ประชาสัมพันธ์งานบุญของวัดต่างๆ อาทิ พิธีการปิดทองฝังลูกนิมิต เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ ต่อไปนี้

“เรื่องรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวิทยุชุมชน สำหรับผมมีความเห็นว่า เนื้อหาที่จะนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่ประชาชน อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การจัดรายการเผยแพร่ธรรมะ และพระสงฆ์ผู้เผยแผ่ธรรมะทุกรูป ในการที่จะโน้มน้าว ชักจูงผู้ฟังให้เกิดความสนใจและรับฟังรายการธรรมะจากทางสถานีวิทยุชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม ให้แก่คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ในการดำเนินงานบริหารจัดการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา อันมี ผลต่อกระบวนการผลิตรายการเผยแพร่ธรรมะ อาทิ ด้านผู้จัดรายการซึ่งมีไม่เพียงพอ หรือที่มีอยู่ก็ขาดความรู้ใน เรื่องของธรรมะ จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการออกอากาศ ขาดความเอาใจใส่ ขาดทักษะ เทคนิคลีลาในการพูด ขาดประสบการณ์และความรู้ในข้อมูลข่าวสารทางโลก ด้านเนื้อหาข องรายการนั้นธรรมะส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม รักษาศีล เจริญจิต ภาวนา ซึ่งเป็นเนื้อหาธรรมะที่หนัก และลึกซึ้ง ทำให้ไม่เหมาะแก่ชาวบ้านทั่วไป ส่วนระยะเวลาในการออกอากาศนั้นถ้านานเกินไป ทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่าย รวมถึงช่วงเวลาในการออกอากาศก็ไม่ตรงกับเว ลาว่างของคนทั่วไป รูปแบบรายการธรรมะที่เหมาะสมนั้น รายการที่เหมาะสมคือ รายการเพลง และรายการละครที่ สอดแทรกธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม และคติเตือนใจ ส่วนผู้จัดรายการนั้นจะต้องมีภาพลักษณ์ที่ดี มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่าง มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรู้ดีในเรื่องธรรมะ ใช้ภาษาถูกต้อง สุภาพเรียบร้อย น้ำเสียงไพเราะ นุ่มนวล ชัดเจน มีเทคนิคและลีลาในการจัดรายการธรรมะให้สนุกสนาน เนื้อหารายการควรเป็นธรรมะที่สั้นและ เข้าใจง่าย ควรเปิดโอกาสให้มีการตอบปัญหาธรรมะในรายการต่างๆ การจัดรายการให้ประสบความสำเร็จไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ผมว่าเรา ต้องมีความพยายามเพราะสิ่งนี้จะเป็นเครื่องมือที่สร้างให้คนเป็นคนดีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สังคมและประเทศชาติดีขึ้น ” (บุญส่ง จันทร์ต่อรักษิณี, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2552)

“ศาสนา ความเชื่อ ที่นี้มีหลากหลายมาก มีคนหลายเชื้อชาติ เข้ามาอาศัยกันเยอะ ลองดูพวกวัดในนี้สิครับ มีทั้งที่เป็นวัดแบบปกติ เช่น วัดเทวสังฆาราม วัดไชยชุมพลชนะสงคราม วัดศรีอุปการาม วัดถ้ำนีนาด วัดถาวราราม หรือประเภทถ้ำ เช่นที่วัดถ้ำมั่งกรทอง แม้แต่ของศาสนาคริสต์ก็มีมากครับ เช่น ของพวกโปรเตสแตนต์ ก็มีโบสถ์ คริสจักรกาญจนพรหรือของพวกคาทอลิกที่วัดแม่พระราชินี จังหวัดเราฝรั่งมาตายเยอะ พวกญาติเขาก็มาเที่ยวเมืองเราอยู่เรื่อยๆ ที่พูดมานี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งนั้น วิทยุชุมชนทุกที่เน้นประชาสัมพันธ์กันตลอด ยิ่งเทศกาลที่คนรู้จักกันเป็นอย่างดี อย่างงานแม่น้ำแคว เขา ก็มักจะไปที่สุสานสัมพันธมิตร เจดีย์ยุทธหัตถี พระบรมราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช หรือของพระนารายณ์มหาราช และยังมีอนุสาวรีย์ของ ร .5 ด้วยนะครับ บางครั้งผมว่าถ้าเราไม่ช่วยกันบอก คนอื่นๆเขาก็จะไม่รู้ นี่แหละครับประโยชน์หลักของ

วิทยุชุมชนที่นี้” (พวงศรี นาวารัตน์, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2552)

“ผมคิดว่า ปัจจุบัน สื่อประเภทวิทยุชุมชนกำลังเป็นสื่อระดับชุมชนที่แข็งแรงและสามารถเข้าถึงประชาชนในระดับรากหญ้าได้ วิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ได้เป็นอย่างดี ประชาชนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้ ทั้งการจัดรายการให้ความรู้เชิงวัฒนธรรม หรือรายการบันเทิงประเภทเพลงลูกทุ่ง หรือเพลงพื้นเมือง ซึ่งก็เป็นงานด้านวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ วิทยุชุมชนจะสามารถสื่อสาร และเข้าถึงชุมชนได้เป็นอย่างดีสะดวก รวดเร็ว เพราะประชาชนซึ่งเป็นผู้ฟัง สามารถตอบสนองกับผู้จัดรายการได้อย่างรวดเร็ว โทรเข้ามาพูดคุยเรื่องราวท้องถิ่น ปัญหาสังคมยาเสพติดหรือแม้กระทั่งการเมืองได้ทุกอย่าง และที่สถานีของเรายังมี หนังสือรวบรวมประเพณีไทย หรือหุมนุ มพงสาวดาร หรือนำประเพณีไทยหรือประวัติศาสตร์ที่เป็นรูปแบบการ์ตูน หรือสื่อสิ่งพิมพ์ท้องถิ่น สามารถเข้ามาอ่านหรือยืม ไปใช้ได้ ซึ่งบางครั้งอาจจะเป็นการทำคอลัมน์เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ หรืออาจจะจัดกิจกรรมร่วมกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อช่วยสนับสนุนการช่วยรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นในระดับชุมชนให้รุ่งเรืองได้นานๆชั่วลูกชั่วหลาน” (บุญส่ง จันทรส์่องรัมย์, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2552)

“ผมเห็นอยู่มากจริงๆสถานที่เกี่ยวกับเรื่องทำนองนี้ คุณลองดูซิ มีทั้งพระพุทธรูปหินอ่อนที่ทำจากหยกสีขาวที่ องค์เลยสวยงามมาก องค์พระสยามเทวาธิราช องค์พระสังกัจจายน์ ที่ชาวบ้านชอบเรียกกันว่าหลวงพ่อดุ นันแหละครับ หลวงพ่ออุปคุตร พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ที่วัดสระกระเบื้อง หรือแม้แต่รอยพระพุทธรูปบาทเราก็มีหลายที่ครับ ที่ จำได้ก็ รอยพระพุทธรูปที่เป็นไม้ประดับมุก ที่วัด ศรีอุปถาราม แล้วคุณ เคยไปดูพวกภาพวาดโบราณ ณที่เขาแดงหรือหอระฆังเปลือกหอย มาหรือยังละครับ ผมว่านะของดีเมืองเรามีเยอะ แต่คนไม่ค่อยรู้จัก ก็คงต้องช่วยกันต่อไป โดยเฉพาะคนทำวิทยุชุมชนอย่างพวกผมนะครับมันเป็นประโยชน์ที่ได้กันจริงๆครับ ” (จำลอง แจ่มจรัส, สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2552)

โดยรวมแล้ว พบว่า วิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีการสนับสนุนให้มีการดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา โดยให้ความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่ประชาชนในชุมชน มีรูปแบบรายการธรรมะที่เหมาะสม มีการสอดแทรกธรรมะ ศิลธรรม คุณธรรม และคติเตือนใจ ในรายการต่างๆที่ออกอากาศ ส่วนผู้จัดรายการนั้นจะต้องมีภาพลักษณ์ที่ดี มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่าง มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรู้ดีในเรื่องธรรมะ ใช้ภาษาถูกต้อง สุภาพ เรียบร้อย น่าฟังไพเราะ นุ่มนวล ชัดเจน มีเทคนิคและลีลาในการจัดรายการ ธรรมะให้สนุกสนาน เนื้อหารายการควรเป็นธรรมะที่สั้นและ เข้าใจง่าย ควรเปิดโอกาสให้มีการตอบปัญหาธรรมะในรายการต่างๆ และให้พระสงฆ์เป็นผู้เผยแพร่ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับศาสนาอื่นๆ และลัทธิต่างๆ ที่คนในชุมชนนั้นๆ ให้ความเคารพ และนับถือ โดยไม่มีการแบ่งแยก ทั้งยังมีการนำเสนอประเพณีที่

มีในวันสำคัญทางศาสนา มีการประชาสัมพันธ์ ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในงานพิธีกรรม หรือ ประเพณีเหล่านั้น และยังให้ความสำคัญในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพวกวัดวาอาราม ให้แก่ผู้ที่ผ่านมาท่องเที่ยวในชุมชนนั้นๆ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมและสืบสานศาสนาให้คงอยู่คู่กับชุมชน

4) ด้านศิลปะและการละเล่น

วิทยุชุมชน มีการส่งเสริมเพลงท้องถิ่นและการละเล่นท้องถิ่นบ้างแต่ไม่มากนัก เช่น รำเหย่ย (หรือรำพาดผ้า เป็นการละเล่นพื้นเมืองของไทยนิยมเล่นแถบจังหวัดกาญจนบุรี) ลิเก มวยคาดเชือก จะมาในรูปแบบการประชาสัมพันธ์เฉพาะมีการจัดกิจกรรมนั้นๆ ขึ้น

กลุ่มผู้บริหารและผู้ผลิตรายการหรือนักจัดรายการวิทยุเห็นพ้องต้องกันว่า สถานีวิทยุชุมชนผู้บริหารตลอดจน นักจัดรายการวิทยุชุมชนทุกคนสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีบทบาทที่จะต้องส่งเสริม ทางด้านนี้ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต่อไปนี้

“รายการประเภท ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานีเราก็นั้นเหมือนกันครับ ประเภทว่า ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการในกิจกรรม ประเพณีท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ออกอากาศ ให้แก่คนรุ่นหลังได้สืบทอด และสานงานต่อ เพื่อพัฒนาการสร้างอาชีพ ต่อไปและถ้ามีผลอย่างเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นจะดีมากเลยการส่งเสริมและสนับสนุนอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวันสำคัญทางศาสนา ส่งเสริมและสนับสนุนงานประเพณีต่าง ๆ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานแห่เทียนเข้าพรรษา และงานแข่งเรือยาวประจำปี เป็นต้นที่นี้กระจายเสียงกันอย่างเต็มที่ยากให้มีการ จัดให้ยิ่งใหญ่เป็นที่รู้จัก และมีชื่อเสียงให้โด่งดังมากยิ่งขึ้น รมรงค์ ส่งเสริม สร้างค่านิยม และปลูกจิตสำนึกอย่างต่อเนื่องให้ประชาชนเด็กและเยาวชนร่วมกันอนุรักษ์จารีตประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และภาคภูมิใจในความเป็นไทย งานประเพณีนี้ได้กันทุกฝ่าย เป็นหน้าที่หลักของสถานีครับ” (สุรศักดิ์ สิตไทย, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2552)

“การแสดงละครพื้นบ้าน มีหลากหลายจริงๆ จำไม่หวาดไม่ไหว ครับที่เห็นอยู่มี ละครพื้นบ้านไ้บุญทอง การแสดงรำวง การแสดงรำหงส์ รำทะเลมอญ เพลงกล่อมลูกกระเทรียง แล้วก็ที่เป็นพวกประเพณีใหญ่ประจำปี สงกรานต์ ตักบาตรเทโว การแข่งเรือยาว ถวายหม้อเงินหม้อทองรดน้ำต้นโพธิ์ ที่ตลาดนิพพาน ทำบุญข้าวเปลือก เวลาประชาสัมพันธ์ออกข่าวพวกนี้ เราก็จะพูดถึงของดีในชุมชนนั้นๆ ไปด้วยครับ เช่นที่เที่ยว พวกถ้ำโบราณ อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ อุทยานประวัติศาสตร์สงคราม 9 ท้า เจดีย์ยุทธหัตถี ของพวกนี้ บางครั้งเราเคยเรียนตอนสมัยเด็กแต่ไม่เคย

เห็นจริง ก็เป็นหน้าที่ให้คนในชุมชนตระหนักถึงของดีเหล่านี้จะครบ สถานที่ต่างๆก็ต้องช่วยกันบอกให้คนทุกๆไปมาเที่ยวกันมากๆ ชุมชนก็จะมีรายได้ ชาวบ้านชอบ เขาก็จะเห็นประโยชน์ของเราที่สามารถจับต้องได้จริงๆ” (เอกชัย งามยิ่ง, สัมภาษณ์โดยวิสุทธิ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่, 17 กรกฎาคม 2552)

จากคำสัมภาษณ์ พบว่า ในส่วนของศิลปะและการละเล่น ยังไม่ได้รับการส่งเสริมมากเท่าไร นั่นอาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบัน กระแสของสังคม เมืองได้เข้ามาในชุมชน ก่อนข้างมารวมทั้งความบันเทิงรูปแบบใหม่ โดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้การสืบสานการละเล่นพื้นบ้านและศิลปะพื้นบ้าน อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ และจะสามารถพบเห็นการละเล่น พื้นบ้านต่างๆ ในช่วงที่มีงานบุญ งานเทศกาลเท่านั้น แต่ทางผู้บริหารวิทยุชุมชน ก็ไม่ได้เพิกเฉย มีการร่วมมือกับกลุ่มผู้นำในชุมชนในการจัด งานประเพณีให้ใหญ่กว่าเดิม และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น ดังบทสัมภาษณ์บางส่วนของผู้บริหาร “ส่งเสริมและสนับสนุน อนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวันสำคัญทางศาสนา ส่งเสริมและสนับสนุนงานประเพณีต่าง ๆ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานแห่เทียนเข้าพรรษา และงานแข่งเรือยาวประจำปี เป็นต้น ที่นี้กระจายเสียงกันอย่างเต็มที่อยากให้มีการ จัดให้ยิ่งใหญ่ เป็นที่รู้จัก และมีชื่อเสียงให้โด่งดังมากยิ่งขึ้น รมรงค์ ส่งเสริม สร้างค่านิยม และปลูกจิตสำนึกอย่างต่อเนื่องให้ประชาชนเด็กและเยาวชนร่วมกัน อนุรักษ์จารีตประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และภาคภูมิใจในความเป็นไทย งานประเพณีนี้ได้ทำกันทุกฝ่าย เป็นหน้าที่หลักของสถานีครับ”

5) ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

วิทยุชุมชน เป็นเครื่องมือการสื่อสารมวลชนชนิดแรกที่มีบทบาทต่อผู้ฟังและสามารถสร้างการมีส่วนร่วมได้ในชุมชน ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ ได้บรรยายไว้ในหนังสือศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมการศึกษา (2544) ว่า สถานะพิเศษของวิทยุชุมชน คือ อาจถือได้ว่าเป็นการสื่อสารมวลชนด้านข่าวสารและความบันเทิงชนิดแรกที่น่ามา ติดตั้งไว้ในบ้านได้ “เนื้อหาวิทยุ นั้นมีความหลากหลาย เช่น รายการข่าว รายการสัมภาษณ์ ซึ่งจะมีพิธีกรและแขกรับเชิญมาสนทนาพูดคุยอภิปรายโต้แย้งได้ทุก ๆ เรื่องทั้งการเมือง ศาสนา ศิลปะ กีฬา ปัญหาสังคม เพศ ฯลฯ ซึ่งรายการประเภทยังมีผู้ฟังที่มีความสนใจอย่างแท้จริง ดังนั้นในแง่นี้วิทยุชุมชน จึงเป็นสื่อที่มีบทบาทในการดึงหรือเชื่อมโยงประชาชนในชุมชนให้ มีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะของสังคมในชุมชน ” ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า

“ชาวบ้านได้ประโยชน์จากวิทยุชุมชนคลื่นนี้ เวลานี้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามาจัดรายการได้ด้วย ซึ่งมีอยู่ตอนนี้ประมาณ 30 คน เนื้อหารายการก็หลากหลายมาก ทั้งข่าว ประชาสัมพันธ์ รายการธรรมะ สมุนไพร ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน สุขภาพ เยาวชน ข้อปฏิบัติสำหรับผู้สูงอายุ ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ การออกกำลัง เพลงลูกทุ่ง การเกษตร การเพาะเห็ด ไปจนถึงการทำปุ๋ยพื้นบ้านในส่วนของคนจัดรายการ นายสถานีบอกว่า เป็นชาวบ้านจริง มีทั้งเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการด้อยโอกาส และชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ขั้นตอนของการจัดรายการวิทยุชุมชน ไม่มีเงื่อนไขสลับซับซ้อนเหมือนสถานีวิทยุของรัฐ แต่มีกฎเกณฑ์ตามหลักศีลธรรม ” (พัชรินทร์ พัฒนะพิชัย, สัมภาษณ์โดยวิสุทธิ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2552)

“ถ้าคุณฟังสถานีของเราประจำจะรู้ว่าของเราเน้นที่สำคัญคือ การส่งเสริม สนับสนุน รมรงค์ และสร้างจิตสำนึก ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดของบ้านเมือง เพื่อทำให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม รมรงค์ให้ประชาชน ภาคเอกชน ส่วนราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมส่งเสริม และปลูกฝังให้ประชาชน เด็ก เยาวชน รักการปลูกต้นไม้ ไม้ดอก ปรับปรุงภูมิทัศน์ สวนสาธารณะ สระน้ำสาธารณะ ตลอดจนทางเดินเท้า ตรอก ซอก ซอย ต่าง ๆ ให้มีความสะอาด รมรื่น สวยงาม เพื่อให้นักท่องเที่ยว และผู้สัญจรผ่านไปมา เกิดความประทับใจเพื่อเป้าหมายของการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย เราพยายาม สื่อสารเพื่อให้คนมากันมากๆ อำเภอเมืองของเรามีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม มาก คนมามาก ชุมชนก็มีเศรษฐกิจความเป็นอยู่ที่ดี อะไรก็จะดีตามมาเองนั่นแหละครับ ” (บุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี, สัมภาษณ์โดยวิสุทธิ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2552)

“ที่สถานีนี้ให้ความสำคัญกับการสร้างและสนับสนุน รมรงค์ในเรื่องวัฒนธรรมไทย เพื่อผลักดันให้เกิดชุมชน สังคมไทยที่มีเอกลักษณ์สมกับเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ที่ยาว และที่สำคัญการผลักดันให้เกิดการรักษาวัฒนธรรมไทยที่คืนัน ก็เป็นพื้นฐานในการสร้างสังคมที่ดี เพื่อรองรับลูกหลานของพวกเราที่กำลังจะก้าวมาเป็นสมาชิกของสังคมไทยในอนาคต และการที่สร้างภาพลักษณ์ของเมืองที่ดีได้แล้วทุกอย่างจะตามมาภายหลังเองครับ หน้าที่เราคือเผยแพร่ข่าวสารต่างๆที่ดีเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด” (บรรทม จุสวาย, สัมภาษณ์ โดยวิสุทธิ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2552)

“เรื่องรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวิทยุชุมชน สำหรับผมมีความเห็นว่า เนื้อหาที่จะนำไปสู่ การพัฒนารูปแบบการจัดรายการเผยแพร่ ธรรมะแก่ประชาชน อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การจัดรายการเผยแพร่ธรรมะ และพระสงฆ์ผู้เผย

แผ่ธรรมะทุกรูป ในการที่จะโน้มน้าว ชักจูงผู้ฟังให้เกิดความสนใจและรับฟังรายการธรรมะจากทางสถานีวิทยุชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม ให้แก่คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี การจัดรายการให้ประสบความสำเร็จไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ผมว่าเราต้องมีความพยายามเพราะสิ่งนี้จะเป็มือที่สร้างให้คนเป็นคนดีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สังคมและประเทศชาติดีขึ้น” (บุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี, สัมภาษณ์โดยวิสุทธิ์ พรทวิวัฒน์, เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2552)

จากบทสัมภาษณ์ พบว่าเกือบทุกสถานีให้ความสำคัญกับทุกสถาบัน โดยให้การสนับสนุนให้มีรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ เกี่ยวกับสถาบันครอบครัว มีการปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรมให้แก่คนในชุมชน สนับสนุน รณรงค์ในเรื่องวัฒนธรรมไทย เพื่อผลักดันให้เกิดชุมชนสังคมไทยที่มีเอกลักษณ์สมกับเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยืนยาว และที่สำคัญการผลักดันให้เกิดการรักษัวัฒนธรรมไทยที่ดีนั้น ก็เป็นพื้นฐานในการสร้างสังคมที่ดี เพื่อรองรับลูกหลานของพวกเขาที่กำลังจะก้าวมาเป็นสมาชิกของสังคมไทยในอนาคต

“ผมเห็นอยู่มีมากจริงๆสถานที่เกี่ยวกับเรื่องทำนองนี้ คุณลองดูซิ มีทั้งพระพุทธรูปหินอ่อนที่ทำจากหยกสีขาวทั้งองค์เลยสวยงามมาก องค์พระสยามเทวาริราช องค์พระสังกัจจายน์ ที่ชาวบ้านชอบเรียกกันว่าหลวงพ่อโต นั้นแหละครับ หลวงพ่ออุปัฏฐก พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ที่วัดสระกระเบื้อง หรือแม้แต่รอยพระพุทธรูปบาทเราก็มีหลายที่ครับ ที่จำได้ก็ รอยพระพุทธรูปบาทที่เป็นไม้ประดับมุข ที่วัดศรีอุปการาม แล้วคุณ เคยไปดูพวกภาพวาดโบราณ ที่เขาแดงหรือหอรบั้งเปลือก หอย มาหรือยังละครับ ผมว่านะของดีเมืองเรามีเยอะ แต่คนไม่ค่อยรู้จัก ก็คงต้องช่วยกันต่อไป โดยเฉพาะคนทำวิทยุชุมชนอย่างพวกผมนะครับมันเป็นประโยชน์ที่ได้กันจริงๆครับ ” (จำลอง แจ่มจรัส, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวิวัฒน์, เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2552)

“นอกจากนี้ จังหวัดกาญจนบุรียังเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในช่วงสงครามโลก จึงทำให้เชลยศึกและนักโทษชาวต่างชาติมาตายเยอะ พวกญาติเขาก็มาเที่ยวเมืองเราอยู่เรื่อยๆ ที่พูดมานี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งนั้น วิทยุชุมชนทุกที่เน้นประชาสัมพันธ์กันตลอด ยิ่งเทศกาลที่คนรู้จักกันเป็นอย่างดี อย่างงานแม่น้ำแคว เขาก็มักจะไปที่สุสานสัมพันธมิตร เจดีย์ยุทธหัตถี พระบรมราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช หรือของพระนารายณ์มหาราช และยังมือนุสาวรีย์ของ ร .5 ด้วยนะครับ บางครั้งผมว่าถ้าเราไม่ช่วยกันบอก คนอื่นๆเขาก็จะไม่รู้ นี่แหละครับ ประโยชน์หลักของวิทยุชุมชนที่นี่ ซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ” (พวงศรี นาวารัตน์, สัมภาษณ์โดยวิสุทธิ์ พรทวิวัฒน์, เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2552)

“รายการประเภท ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาบันเราก็เน้นเหมือนกันครับ ประเภทว่า ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการในกิจกรรม ประเพณีท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ออกอากาศ ให้แก่คนรุ่นหลังได้สืบทอด และสานงานต่อ เพื่อพัฒนาการสร้างอาชีพต่อไปและถ้ามีผลอย่างเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นจะดีมากเลยการส่งเสริมและสนับสนุนอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมยิ่งขึ้น รมรงค์ ส่งเสริม สร้างค่านิยม และปลูกจิตสำนึกอย่างต่อเนื่องให้ประชาชนเด็กและเยาวชนร่วมกันอนุรักษ์จารีตประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และภาคภูมิใจในความเป็นไทย งานประเภทนี้ได้กันทุกฝ่าย เป็นหน้าที่หลักของสถาบันครับ ”
(สุรศักดิ์ สิตไทย, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2552)

“การแสดงละครพื้นบ้าน มีหลากหลายจริงๆ จำไม่หวาดไม่ไหว ครับที่เห็นอยู่มี ละครพื้นบ้านไ้บุญทอง การแสดงรำวง การแสดงรำหงส์ ราชเทยมอญ เพลงกล่อมลูกกระเทรียง แล้วก็ที่เป็นพวกประเพณีใหญ่ประจำปี สงกรานต์ ตักบาตรเทโว การแข่งเรือยาว ถวายหม้อเงินหม้อทอง รดน้ำต้นโพธิ์ ที่ตลาดนิพพาน ทำบุญข้าวเปลือก เวลาประชาสัมพันธ์ออกข่าวพวกนี้ เราก็จะพูดถึงของดีในชุมชนนั้นๆ ไปด้วยครับ เช่นที่เกี่ยว พวกถ้ำโบราณ อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ อุทยานประวัติศาสตร์สงคราม 9 ท้า เจดีย์ยุทธหัตถี ของพวกนี้บางครั้งเราเคยเรียนตอนสมัยเด็ก แต่ไม่เคยเห็นจริง ก็เป็นหน้าที่ให้คนในชุมชนตระหนักถึงของดีเหล่านั้นครับ สถาบันต่างๆก็ต้องช่วยกันบอกให้คนทั่วไปมาเที่ยวกันมากๆ ชุมชนก็จะมีรายได้ ชาวบ้านชอบ เขาก็จะเห็นประโยชน์ของเราที่สามารถจับต้องได้จริงๆ” (เอกชัย งามยิ่ง, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2552)

“ตามปกติก็มีรายการที่นำเรื่องราวต่างๆมาเล่าออกอากาศเป็น เช่นเรื่องประเพณีพื้นบ้าน นิทาน ประวัติความเป็นมา วิถีกรรม สิ่งเหล่านี้ ยิ่งพูดออกอากาศ พวกเขายังชอบเห็นว่าให้ความสำคัญกับชนกลุ่มน้อยที่มาอาศัยในประเทศไทย บางครั้งยังมีข้อคิดเห็นต่างๆของพวกเขามาเผยแพร่ คนพวกนี้อยากได้รับการยอมรับจากพวกเราอีกพวก มอญ กระเทรียง ด้วยแล้วอยู่ ฟังเราดีกว่าฟังพม่าเยอะ” (มนตรี วรรณมาศ, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2552)

“อีกเรื่องที่เราเน้นและอยากให้เกิดขึ้นคือ การอนุรักษ์ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ เฝ้าระวังการบุกรุก ตลอดจนบำรุงรักษาความสะอาด โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม รมรงค์ให้ประชาชน ภาคเอกชน ส่วนราชการ และหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมส่งเสริมและปลูกฝังให้ประชาชน เด็กเยาวชน รักการปลูกต้นไม้ ไม้ดอก ปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสาธารณะ สระน้ำสาธารณะ ตลอดจนทางเดินเท้า

ตรอก ซอก ซอย ต่าง ๆ ให้มีความสะอาดร่มรื่น สวยงาม เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยว และผู้สัญจรผ่านไปมา ให้เกิดความประทับใจเพื่อเป้าหมายของการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย เราพยายาม สื่อสารเพื่อให้คนมากันมากๆ อำเภอเมืองของเรามีสถาปัตยกรรมที่ท่องเที่ยวทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม มาก คนมาเยอะ ชุมชนก็มีเศรษฐกิจความเป็นอยู่ที่ดี อะไรก็จะดีตามมาเองนั่นแหละครับ” (บุญส่ง จันทร์ส่องรัสมิ, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวิวัฒน์, เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2552)

ในด้านเศรษฐกิจ ทางวิฑูชุมชนได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมมรดกทางธรรมชาติ เช่นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อการคงอยู่ของมรดกทางธรรมชาติให้แก่ลูกหลาน อีกทั้งยังมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพ โดยมีรายการให้ความรู้แก่คนในชุมชนเกี่ยวกับงานบุญประเพณี หรือเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาแนะนำเสนอองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านวิฑูชุมชน ไปจนถึงการทำปุ๋ยพื้นบ้าน ทั้งข้าวประชาสัมพันธ์ รายการธรรมะ สมุนไพร ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน สุขภาพ เยาวชน การเกษตร การเพาะเห็ด ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน วิฑูชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการเป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชนที่แท้จริง

จากข้อกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพนักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ จากมติที่ประชุม คณะกรรมการบริหารสมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 2/2538 เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2538 ที่เกี่ยวกับการนำเสนอข่าว ดังนี้

1. ไม่เสนอข่าวและภาพ ซึ่งรู้้อยู่แก่ใจว่าเป็นเท็จในลักษณะใด ๆ
2. ไม่เสนอข่าวและภาพ ซึ่งทำให้ประชาชนเสียขวัญ เกิดการแตกแยกกระทบกระเทือนความมั่นคงแห่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างประเทศ
3. ไม่เสนอข่าวและภาพลามกอนาจาร ซึ่งขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
4. ไม่เสนอข่าวลือและภาพไร้สาระ ชวนให้หลงเชื่อมง่าย
5. ไม่เสนอข่าวและภาพด้วยความลำเอียง อันอาจทำให้สาธารณชน วินิจฉัยคลาดเคลื่อน เป็นต้น

ดังนั้นในการนำเสนอข่าวสารต่างๆ ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง และไม่ขัดต่อสาธารณะประโยชน์ของประชาชนและสังคมประเทศชาติ ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม ลัทธิความเชื่อในศาสนาใดๆ พึงให้ความเคารพต่อสิทธิของบุคคล องค์กรและสถาบันอื่นตามกฎหมาย

ในด้านการเมือง เรื่องของข่าวสาร ทางวิฑูชุมชน มีการถ่ายทอดข่าวทุกต้น ชั่วโมง มีการประชาสัมพันธ์ รมรณรงค์การเลือกตั้ง ในทุกระดับชั้น มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางด้านการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ มีการส่งเสริมอาชีพจากหน่วยงานต่างๆ มีการประชาสัมพันธ์

ข่าวสารและกิจกรรมจากหน่วยงานต่างๆ ของจังหวัดที่เป็นผลประโยชน์ต่อคนในชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต่อไปนี้

“เราทำงานตามกรอบ ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ภารกิจตามกฎหมาย โดยเน้นการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา กระผมพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยส่วนรวม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ สูงสุดของประชาชนเป็นที่ตั้ง ภายใต้นโยบายที่ว่า “โดยประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ เป็นเจ้าของและมีรายการเพื่อผลประโยชน์ของชุมชน ” เราต้องไม่ลืมว่ากำลังทำอะไรอยู่ ถ้าไม่ทำเพื่อประโยชน์ของชุมชน คนในละแวกนั้น มันก็จะไม่เกิดประโยชน์อะไร ทุกวันนี้เป็นสังคมของข่าวสาร เราเหมือนเป็นคนเปิดหูเปิดตาให้คนในชุมชนเข้าถึงสิ่งที่บางที่เขาไม่รู้ เพราะมัวแต่ทำมาหาเลี้ยงชีพ โดยเฉพาะสมัยนี้มีความคิดที่แตกแยกทางความคิดเห็นทางการเมือง เราจะต้องทำตัวเป็นกลาง สถานีของเราจะไม่ยอมเป็นเครื่องมือของฝ่ายไหน พยายามให้ข่าวสารที่เป็นจริง อยากให้พวกคนในชุมชนเห็นเราเป็นที่พึ่งเป็นศูนย์กลางได้จริงๆ” (บุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2552)

“เมืองกาญจน์ นะมีเขตแดนติดกับพม่า เกือบตลอด ถ้าประชาชน มีการเสริมสร้างความร่วมมือและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งฝ่ายทหาร ข้าราชการพลเรือน และราษฎรของทั้งสองฝ่าย การส่งเสริมการค้าบริเวณชายแดน ปัญหาชนกลุ่มน้อย กลุ่มต่อต้านตามแนวชายแดน และปัญหาการหลบหนีเข้าเมือง รวมทั้งแรงงานต่างด้าว เรื่องความมั่นคงและปัญหาชายแดน ความขัดแย้งในระดับประเทศ และมีส่วนช่วยเสริมสร้าง บรรยากาศอันเอื้อต่อการเติบโตของเศรษฐกิจเมืองชายแดน ผมเองมีความเห็นส่วนตัวว่า ก็การพัฒนาพื้นที่ร่วมกันระหว่างไทย -พม่า เพื่อให้เกิดประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย การสร้างความเข้าใจ หรือการรายงานเหตุการณ์ที่เป็นจริง วิเคราะห์สถานการณ์ ซึ่งบางครั้งอาจเกิดสิ่งที่ร้ายแรง ต่อชุมชนได้ การเสนอข่าวต้องไว และต้องนึกเสมอว่าจริงๆแล้วเป็นเรื่องละเอียดอ่อน มัวไม่ได้ ชาวบ้านนอกจากเขาดูข่าวสารผ่านหลายสื่อทั่วไปแล้ว แต่เราเป็นสื่อในท้องถิ่นน่าจะเห็นความเคลื่อนไหวอะไรๆได้ดีกว่าและการรายงานของเราบางครั้งคนข้างนอกเขาเอาไปอ้างอิงด้วย” (บุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2552)

“คุณอาจคิดว่าคนฟังวิทยุชุมชนมีแต่พวกชอบฟังเพลงผ่อนคลายแบบไร้สาระ หรือเป็นพวกชาวบ้านความรู้ต่ำ เดี่ยวนี้มันไม่เหมือนก่อนนะ พวกคนมีความรู้ก็มีมากขึ้น โดยเฉพาะพวกผู้นำชุมชน พวกฝ่ายการเมือง กลุ่มที่คอยหาประโยชน์จากชุมชน รวมๆกันแล้วสิ่งที่เขาอยากรู้ คือจะมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างเช่น การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมยุทธศาสตร์ ด้านอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ที่สามารถจะหาได้ ยิ่งตอนนี้ เจตนารมณ์ของประชาชนในพื้นที่บางกลุ่มมักพูดถึงการพัฒนา ระบอบประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยมีความเชื่อว่าจะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนา ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน กับทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน วิทยุชุมชนในหลายที่จะทำตัวเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนกลไกต่าง ๆ ทุกภาคส่วน ให้เดินหน้าในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา บางที่ถึงกับมีข่าวออกมาว่าพยายามล้างสมองประชาชน โคนปิดไปตั้งเยอะเหมือนที่ออกข่าวนั้นแหละ ผลประโยชน์มันครอบงำ คนมันก็หลงทางกันได้” (มนตรี วรรณมาศ, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2552)

โดยสรุปแล้ว วิทยุชุมชน ออกอากาศในเรื่องของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเรื่องของชุมชนอย่างแท้จริง บทบาทในการให้ความรู้ รักษาวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น บทบาทในการร่วมแก้ปัญหาของชุมชน การร่วมกับชุมชนพัฒนาความเป็นอยู่ และแม้กระทั่งการร้องทุกข์ เตือนภัย ก็เป็นเรื่องเป็นประโยชน์ทั้งสิ้น ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในวิถีทางประชาธิปไตย คือการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ชาวไร่ เกษตรกรที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นพลังต่อรองทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ถือว่าเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีลักษณะประการสำคัญ คือ จะต้องมีส่วนร่วมที่ทางการเมืองให้กับภาคประชาชนทุกส่วนทุกภาคของสังคม ซึ่งในบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 มาตรา 40 ย่อมถือว่าเป็นการกระจายคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย และให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ความคิดเห็นถูกรับฟังและนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเครือข่ายและที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุด

ผู้วิจัยได้สรุป บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารและผู้ผลิตรายการหรือนักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงการสังเคราะห์บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารและนักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุชุมชนในเขต อำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

บทบาทวิทยุชุมชน	ส่งเสริมวัฒนธรรม	สืบสานวัฒนธรรม
1. ด้านการดำรงชีพ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้การส่งเสริม และให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อชุมชน - มีการสนับสนุนให้นำผลผลิตมาแปรรูปเป็นสินค้า otop เช่น การทำขนมทองม้วน - ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดของบ้านเมือง รักษารปลูกต้นไม้ ไม้ดอก ปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสาธารณะ สระน้ำสาธารณะ - การส่งเสริม สนับสนุน รมรงค์ และสร้างจิตสำนึกในการ เสริมสร้างระบบสุขภาพชุมชน และการสาธารณสุข 	<ul style="list-style-type: none"> - สืบสานเผยแพร่วัฒนธรรม แต่งกาย การจัดแสดงทางวัฒนธรรม มีห้องแสดงศิลปวัฒนธรรมกลุ่มทำงาน ประเภทผ้าพื้นเมืองพื้นบ้าน
2. ด้านภาษาและวรรณกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนให้เยาวชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดรายการวิทยุเพื่อส่งเสริมการใช้ภาษา - ให้โอกาสชาวบ้านเข้ามาจัดรายการ พัฒนาการพูดต่อหน้าชุมชน - สนับสนุนงานเขียนที่เกี่ยวกับชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - วิทยุชุมชน สื่อความหมายเกี่ยวกับการเป็นช่องทางในการสื่อสารของชุมชนในเรื่องต่าง ๆ
3. ด้านศาสนาและจริยธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพูดคุยเรื่องราวท้องถิ่น - ให้การส่งเสริมโดยการสร้าง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชาสัมพันธ์วันสำคัญทางศาสนาและประเพณีที่ต้องปฏิบัติ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

บทบาทวิद्यุชุมชน	ส่งเสริมวัฒนธรรม	สืบสานวัฒนธรรม
	ห้องหนังสือวิद्यุชุมชน เพื่อให้เยาวชนเข้ามาศึกษา ค้นคว้า	- ให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของวิद्यุชุมชน - สนับสนุนความเชื่อและพิธีกรรม ที่เป็นประ โยชน์ต่อชุมชน
4. ด้านศิลปะและ การเล่น	- ส่งเสริมฟื้นฟู และถ่ายทอดศิลปะ วัฒนธรรม การละเล่นพื้นเมือง ผ่านทางประชาชนชาวบ้านความ รู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา	- ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ผ่านทาง ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ
5. ด้านสังคมเศรษฐกิจ และการเมือง	- มีการถ่ายทอดข่าวทุกต้นชั่วโมง มีการประชาสัมพันธ์ณรงค์ เลือกตั้งในทุกระดับชั้น มีการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารทาง การศึกษาจากสถาบันการศึกษา - มีการส่งเสริมอาชีพ มีการประชา สัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรม จากหน่วยงานต่างๆ ของจังหวัด ที่เป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน	- สนับสนุน อนุรักษ์ และสร้าง จิตสำนึกให้ประชาชนภาค เอกชน ส่วนราชการ และ หน่วยงานต่างๆ เข้ามามี ส่วนร่วมในการดำเนินการ ต่างๆ ในชุมชนการสนับ หนุนและส่งเสริมมรดก ทางธรรมชาติ เช่น การ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์

2.3 บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและ สืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอ จังหวัดตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

จากการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ฟังรายการวิद्यุชุมชนทุกวันๆ ละอย่างน้อย 1 ชั่วโมง และเคยมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยกับวิद्यุชุมชน ทั้งจากการมีส่วนร่วมผลิตรายการหรือฝากข่าวประชาสัมพันธ์ ในด้านการดำรงชีพ โดยมีการส่งเสริมอาชีพ ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน อาทิเช่น โครงการ SME เป็นต้นและเคยได้รับประโยชน์จากส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยของวิद्यุชุมชน อาทิ เช่น การจัดกิจกรรมต่างๆ หรือขอความร่วมมือจาก

คนภายในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีเห็นพ้องต้องกันว่า วิทยุชุมชนทุกสถานีสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีบทบาทที่จะต้องส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย ใน ทุกด้าน รวมไปถึงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ยิ่งปัจจุบันที่โลกเชื่อมต่อกันด้วยสังคมข่าวสาร และอาจจะกล่าวได้ว่ามีส่วนในการชักนำประชาชนไปตามแนวคิดทางใดทางหนึ่ง ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1) ด้านการดำรงชีพ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้นำชุมชน ด้านการดำรงชีพนั้น สามารถสรุปประเด็น ดังต่อไปนี้

“อย่างในกรณี ที่กาญจนบุรี อาจเกิดภัยพิบัติร้ายแรงเช่น เกิดพายุฝนตกลงมาในพื้นที่อย่างหนักทำให้ไร่นาของชาวบ้านที่กำลังออกรวง และจะเก็บเกี่ยวอีกไม่กี่วันข้างหน้า นี้ได้รับความเสียหายทั้งหมด รวมพื้นที่ 8 หมู่บ้าน ไร่นาเสียหายรวมกันกว่า 24,000 ไร่ ช้ำร้ายไปกว่านั้นหลังจากน้ำที่ท่วมไร่นาลดลง กลับมีเพลิงกระโดดสีน้ำตาลระบาดกัดกินยอดข้าวจนได้รับความเสียหายเพิ่มขึ้น หรือในกรณีน้ำท่วมครั้งใหญ่ของประเทศไทย สิ่งที่ยากเห็นบทบาทของสถานีวิทยุชุมชนคือ ทั้งก่อนหน้าที่เรื่องจะเกิดพยายามสื่อสารให้มากเพื่อให้ประชาชนในชุมชนเห็นถึงความเสียหายที่ร้ายแรง ลองดูอย่างหาดใหญ่ซิ ประการอย่างไรไม่รู้ ชาวบ้านยังเสียหายกันเป็นหมื่นๆ ล้านแล้วเมื่อไหร่ชุมชนจะฟื้นตัวได้ หรือตอนที่เหตุการณ์ผ่านไปแล้วยังต้องสื่อสารให้ผู้คนรับรู้ให้มาก เพราะชาวบ้านในชุมชนจะได้รับความช่วยเหลือที่รวดเร็ว คุณเคยสังเกตไหมในสังคมไทยที่ทุกคนอยากได้น้ำ ถ้าวิทยุชุมชนทุกที่ช่วยกันประโคมข่าว เราก็จะได้รับความช่วยเหลือก่อนคนอื่น ๆ ฉันอยากเห็นสถานีบ้านเรากระตือรือร้นทันเกมส์ในเรื่องเหล่านี้ให้มากๆ ” (โสภิญ เจริญพร , สัมภาษณ์ โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2552)

จากการสัมภาษณ์ สะท้อนให้เห็น ว่า วิทยุชุมชนควรที่จะให้ความสำคัญ และมี ความกระตือรือร้นในการนำเสนอข่าวสาร ที่เป็นความทุกข์ยากของคนในชุมชน เมื่อเกิดภัยพิบัติ ที่ส่งผลกระทบต่อการค้าดำรงชีพ เช่น ตอนที่เกิดพายุฝนตกลงมาในพื้นที่อย่างหนัก ไม่สามารถทำการเกษตรได้ ไร่นาเสียหายรวมกันกว่า 24,000 ไร่ การให้ข่าวสารที่ล่าช้า ทำให้การรับมือกับภัยพิบัติ ได้ไม่ดีนัก เสมือนหนึ่งวิทยุชุมชนในฐานะสื่อสารมวลชนไม่ได้ทำหน้าที่เตือนภัยให้แก่ประชาชนนั่นเอง

2) ด้านภาษาและวรรณกรรม

ภาษาและวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ ชาติที่เจริญแล้วทุกชาติจะต้องมีภาษาและวรรณกรรมเป็นของตัวเอง และเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ชาติใดมีความเจริญทางวัฒนธรรมสูงแค่ไหนและยุคใดมีความเจริญสูงสุด ยุคใดมีความเสื่อมทรามลง ด้วยเหตุนี้ ภาษาและวรรณกรรมจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้ตึกนิกคิดถ่ายทอดจินตนาการและแสดงออกซึ่งศิลปะอันประณีตงดงาม การศึกษาหรืออ่านวรรณกรรมแต่ละเรื่องทำให้ผู้อ่านมองเห็น ภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ ของยุคสมัยที่ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนผ่านมุมมองของตนออกมา รวมทั้งทำให้ผู้อ่านเข้าใจ ความรู้ตึกนิกคิดของผู้คนที่มีต่อสภาพการณ์เหล่านั้นด้วย

ดังนั้นภาษาและวรรณกรรมจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์แทบทุกด้าน จึงเป็นการควรที่ผู้จัดรายการและผู้ผลิตรายการของวิทยุชุมชน ต้องให้ความสำคัญ ร่วมอนุรักษ์ภาษาถิ่นและรณรงค์การใช้ภาษากลางให้ถูกต้อง ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“อย่างที่รู้ๆ กัน บ้านเรานั้นมีกลุ่มคนอยู่มาก หลากหลายกลุ่มชน มีทั้ง กระเหรี่ยง มูเซอ มอญ ใช้กันหลายภาษา ถึงบางคนจะพูดภาษากลางได้ แต่ก็สำเนียงไม่ได้บางคนก็ไม่ได้เลย บางคนก็อาศัยพูดตามที่พวก นักจัดรายการหรือ ดีเจ พูดกันบางครั้งเลยอยากให้เรา นักจัดรายการ เขาพูดให้ชัดถ้อยชัดคำ ในภาษากลาง ถ้าเป็นภาษาถิ่นก็พูดให้มันถูกต้อง ลูกเด็กเล็กแดงฟังกันเวลาพูดตามจะได้ถูกต้อง ” (นางสิรินธร รสหวาน ,สัมภาษณ์ โดย วิสุทธิ์ พรทวิวัฒน์ , เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2552)

“สิ่งเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาซึ่งสืบทอดต่อกันมาไม่ว่าจะเป็น ด้านภาษาและวรรณกรรม ความรู้ ความสามารถ การใช้ภาษาท้องถิ่น การประกอบ พิธีกรรมด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม วิธีการถ่ายทอดของภูมิปัญญาท้องถิ่น นักจัดรายการวิทยุชุมชนต้องสามารถที่จะสืบสานเรื่องนี้ต่อไปให้ได้ รวมทั้งขั้นตอนการถ่ายทอดของภูมิปัญญาท้องถิ่นการส่งเสริมให้มีการนำความรู้ที่มีอยู่ไปแสดงในงานพิธี งานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น การถ่ายทอดผ่านสื่อ วิทยุชุมชน จะสอดแทรกองค์ความรู้ในที่ชุมชน ประโยชน์ คุณค่าของภูมิปัญญาและของผลงาน สามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ไปถ่ายทอดให้ความรู้ ข้อคิด ขยายผล ถ่ายทอด ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับฟัง การทราบที่ไปที่มาของวัฒนธรรมและประเพณี ของเมืองกาญจนบุรี ทำให้เกิดความรักในภาษา วรรณกรรมท้องถิ่น เพราะนั่นเป็นการแสดงสิ่งที่ เป็นสัญลักษณ์ความเป็นตัวตนของเรา ” (สุนีย์ ธนานาทนะชน, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวิวัฒน์, เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2552)

3) ด้านศาสนาและจริยธรรม

ทางด้านศาสนาและจริยธรรมกลุ่มผู้นำชุมชนมองว่าการส่งเสริมทางด้านศาสนา และจริยธรรมนี้อยากให้มีความเชื่อว่าจะสามารถพัฒนาจิตใจคนได้และจะต่อ ยอดจากการพัฒนาคนไปถึงการพัฒนาชุมชนและพัฒนาประเทศได้ จากการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

“ เมืองของเราก็ถือว่ามึวัดและสิ่งศักดิ์ที่ผู้คนทั่วประเทศเคารพนับถือเป็นจำนวนมาก ก็อยากให้คนทั่วไปรู้จักเมืองของเราในหลายๆด้าน อีกอย่างการที่คนอื่นมาท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์และถือโอกาสเข้ามัสการสิ่งศักดิ์ต่างๆ จะทำให้ผู้คนตื่นตัวกับเรื่องนี้และเป็นการสืบสาน ต่ออายุไปในตัว ก็คงไม่ใช่แต่วิ ทยุชุมชนที่ต้องมีส่วนร่วมในเรื่องนี้ ฉันทว่าทุกฝ่ายต้องช่วยกัน ถึงจะ ถูกต้อง ” (สุนีย์ ธนนาทนะชน, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2552)

“ วิทยุชุมชนทุกช่องก็แบ่งเวลามาทำเรื่องนี้อยู่ ะ แต่อย่างว่ารายการประเภทนี้คน ไม่ค่อยชอบฟัง ยิ่งเป็นเยาวชนด้วยแล้ว วันๆ สนใจแต่เล่นเกมส์ จีบสาว คุยโทรศัพท์ทั้งวัน จริงๆ แล้ววิทยุชุมชนก็มีส่วนช่วยให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม ในชุมชนได้ แต่สมัยนี้คนไม่ค่อยจะรับกัน ถ้า สถานีจัดรายการแล้วไม่มีคนฟังเขาก็อยู่ไม่ได้ต้องเห็นใจกัน ไม่ใช่ว่าไม่ดีแต่เดี๋ยวนี้อคนเราเปลี่ ยนไป ตามสมัยนิยม สังเกตดูแล้วนับวัน ศิลธรรม จริยธรรม เสื่อมลงทุกวัน อีกอย่างพวกผู้ใหญ่ใน บ้านเมืองหลายคนก็เป็นตัวอย่างที่ไม่ดี เด็กๆ มันเห็นแล้วเอาตาม เลยมีแต่แย่งลง ” (อรัญญา จง พิพัฒน์วิชัย, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2552)

“ทุกวันนี้รายการธรรมะ จะเป็นแบบการเทศน์ บรรยายธรรม ซึ่งบางครั้งเด็กฟัง แล้วเข้าข้างไม่เข้าใจบ้าง ก็อยากให้ทางผู้จัดปรับปรุงรายการให้ทันสมัย หรือเป็นธรรมที่เข้าใจได้ ง่าย และอยากให้เสริมพวกการเชิญชวนให้ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา แล้วก็หลักปฏิบัติที่ สามารถปฏิบัติได้ง่ายๆ อีกอย่างหนึ่งก็อยากให้ทำคือ หาบุคคลตัวอย่างในชุมชนที่ยึดมั่นในศีล ใน ธรรม ประพฤติตัวดีเป็นแบบอย่างให้เยาวชนได้ ก็จะได้ แล้วเด็กคนไหนทำตัวเป็นคนดี ก็เอาออกมา เชิดชูเป็นตัวอย่าง ก็น่าจะได้ดีนะ ผมว่า ” (นายบุญส่ง อินทร์ชัย, สัมภาษณ์ โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2552)

จากบทสัมภาษณ์พบว่า เห็นสมควรที่สถานีวิทยุชุมชนทุกสถานี ควรที่จะมีรายการ ธรรมะ หรือรายการที่เกี่ยวกับศาสนา แต่อยากให้มีการปรับปรุงรายการให้ทันสมัย ให้เข้าถึงเยาวชน ได้ และให้ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี โดยใช้การประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้คนในชุมชนมี ส่วนร่วม อีกทั้งยังอยากให้ปลูกฝังจริยธรรมและ ศิลธรรมอันดีงาม ให้แก่เยาวชนโดยผ่านบุคคล ตัวอย่างในชุมชน รวมถึงวัดวา อารามและสิ่งศักดิ์ที่ผู้คนทั่วประเทศเคารพนับถืออยากให้มีการ ส่งเสริมและเชิญชวนให้ช่วยกันอนุรักษ์ และสืบสานศาสนสถานของชุมชนให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน

4) ด้านศิลปะและการละเล่น

ศิลปะและการละเล่น เป็นประเพณีนิยมในท้องถิ่นและเล่นกันใน ระหว่างคนในชุมชน เพื่อความสนุกสนานรื่นเริงตามฤดูกาล ถูกต้องตามความนิยมและวัฒนธรรม เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และศิลปะและการละเล่นบางชนิดก็สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทางวิทยุชุมชนควรที่จะช่วยกันร่วมอนุรักษ์ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ก็ศิลปะตอนนี้มีหลายสถานีให้ความสำคัญกับพวกศิลปะ การละเล่นพื้นบ้าน เพราะพวกนี้เด็กรุ่นใหม่ ๆ ไม่ค่อยรู้จัก เพราะนาน ๆ งานเทศกาลที่ก็นำมาเล่นกันที่ เช่น พวกการแสดงรำ ดง การแสดงรำหางส์ รำทะเลแยมอญ เพลงกล่อมลูกกระเร่ียง แล้วก็ที่เป็นพวกประเพณีใหญ่ประจำปี สงกรานต์ ตักบาตรเทโว แต่ถ้ามีการส่งเสริมหรือรณรงค์จากหลายหน่วยงาน ไม่ใช่แค่วิทยุชุมชน ก็ จะดี” (นางโสภิญญา เจริญพร, สัมภาษณ์โดยวิสุทธิ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2552)

“ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญของมนุษยชาติ เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเฉลียวฉลาดและมีภูมิปัญญาในกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของศิลปะและวัฒนธรรมนั้นๆ คุณลองสังเกตดูชนชาติในโลกที่ได้รับการยกย่องว่าเจริญรุ่งเรืองเป็นอารย ะชาติ เช่น กรีก จีน โรมัน และอียิปต์ เป็นต้น เขามีศิลปะและวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นมีคุณค่า เป็นที่ใฝ่ฝันของผู้คนที่มีความเจริญ โดยทั่วไปที่อยากไปเห็น ไปสัมผัส ไปท่องเที่ยว กาญจนบุรี ก็มีโบราณ สถานที่น่าสนใจและมี ความสำคัญในประวัติศาสตร์มากมายเป็นมรดกทาง ประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรมไม่ว่า ประเพณี ภาษา วรรณกรรม ความเชื่อ และอาหารการกิน เป็นต้น ศิลปะและวัฒนธรรมทุกด้านทั้งที่ บรรพชนกันคิดเอาไว้ให้เป็นมรดก และที่คนรุ่นใหม่คิดสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่นั้น วิทยุชุมชนควรมี ส่วนช่วยในเรื่องการปลูกจิตสำนึกให้กับคนรุ่นต่อไปให้เห็นถึงความสำคัญและจะต้องช่วยกัน ทำนุบำรุงรักษาเอาไว้ให้มั่นคงสืบไป และถ่ายทอดให้คนรุ่นลูกหลานรู้สึกหวงแหนและช่วยกัน รักษาต่อไป” (สิรินธร รสหวาน, สัมภาษณ์โดยวิสุทธิ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2552)

“อยากให้มีการส่งเสริมการกีฬา และสนับสนุนการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็ก เยาวชน และประชาชนให้ออกกำลังกาย และพัฒนาการเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ และสนับสนุน อุปกรณ์การออกกำลังกายและการกีฬาให้ทุกชุมชน ตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชนปรับปรุง ภูมิทัศน์สนามเด็กเล่น และจัดหา ซ่อมแซมอุปกรณ์ ของเด็กเล่น ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน และ เพียงพอต่อความต้องการ ของเด็กและเยาวชนจัดหลักสูตรและวิทยากรฝึกสอนกีฬาให้กับ เด็ก เยาวชนในช่วงปิดภาคเรียนส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการจัดการแข่งขันกีฬามุมชน เพื่อเชื่อม ความสามัคคีระหว่างชุมชน และปลูกฝังให้ประชาชนรักการกีฬาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการ ออกกำลังกาย และการแข่งขันกีฬาของพนักงานและเจ้าหน้าที่ภายในเทศบาล เพื่อให้เกิดความรัก

สามัคคีภายในองค์กร และความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจส่งเสริมและสนับสนุน การจัดตั้งชมรมกีฬาประเภทต่าง ๆ และเพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชนในชุมชน วิทยุชุมชนไม่ควรเป็นของนายทุนหรือพวกประเภทผีดูดเลือด นโยบาย หลักการก็บอกอยู่แล้ว แต่ผมว่าบางสถานีจะเน้นโฆษณาไปหน่อยไม่รู้กลัวจะไม่รวยหรืออย่างไร ข่าวสารที่มีประโยชน์น่าจะหามาให้หลายๆ นี่บางครั้งคนดีๆอยากจะทำดีเข้าไปช่วยทำกลับไม่ทำให้ทำเอาแต่พวกของตัวเอง อย่างนี้ชุมชนมันจะเจริญได้อย่างไร” (บุญส่ง อินทรักษ์, , สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวิวัฒน์, เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2552)

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชน สามารถสรุปได้ว่า ในส่วนของชุมชนก็เห็นพ้องร่วมกันที่ควรจะมีการอนุรักษ์ศิลปะ การละเล่นพื้นบ้านที่มีมานานแล้วให้คงอยู่ โดยใช้ช่องทางอย่างวิทยุชุมชนให้ช่วยกันส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้แก่คนรุ่นหลังที่ฟังรายการ ควรที่จะช่วยสนับสนุนในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับศิลปะ การละเล่นท้องถิ่น โดยมีการเชิญศิลปินท้องถิ่นมาสัมภาษณ์ และสืบทอดให้คนรุ่นใหม่ฟัง

5) ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในประเด็น ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง นั้น ผู้นำชุมชน ต้องการเห็นบทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมคุณภาพสังคมด้านต่างๆ เช่น การให้ความสำคัญกับเรื่องการศึกษา การปลูกฝังให้เยาวชนเป็นคนดี ดังนี้

“ผมนะสนใจแต่ด้านการศึกษา อยากเห็นเด็กในชุมชน โตขึ้นมาเป็นคนดี ทุกวันนี้เห็นลูกกันแต่นิยายน้ำเน่าหรือพวกที่ทำให้เสียคนจากสื่ออินเทอร์เน็ต วิทยุชุมชนควรมีส่วนช่วยในการสื่อสารถึงความสำคัญของการศึกษาให้มาก โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เพื่อมุ่งพัฒนาความพร้อมให้กับเด็ก ให้ได้รับการพัฒนาทางร่างกายจิตใจอารมณ์สังคมและสติปัญญาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพัฒนาปรับปรุงศูนย์อาคารเด็กเล็กที่เรามีอยู่ในเมืองของเราให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน ให้ได้มาตรฐาน ทันสมัยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในปัจจุบัน ตามขีดความสามารถและภารกิจของชุมชน จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ สื่อการเรียน การสอน ที่ทันสมัย มีคุณภาพและมีมาตรฐานทางวิชาการ เพื่อเพิ่มทักษะให้แก่เด็กเล็กในการเรียนรู้ อย่างพอเพียงพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่องส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในระบบ และนอกระบบ เพื่อสอดคล้องกับชีวิตและความต้องการของชุมชน สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ได้มาตรฐานส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุนการศึกษาแก่เด็ก นักเรียน นักศึกษา ที่มีภูมิลำเนาในเขตเทศบาลเมืองที่เรียน ดี ประพฤติดี ขยัน ซื่อสัตย์ มีความกตัญญู แต่ขาดโอกาสทางการศึกษา ให้ได้ศึกษาเล่าเรียนจนสามารถประกอบอาชีพได้ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและ

เยาวชนรุ่นต่อไปส่งเสริมการเรียนรู้และกิจกรรมเยาวชน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในด้าน คุณธรรม จริยธรรม และบทบาทของเยาวชน ที่ดี เพื่อเป็นอนาคตของชาติต่อไปส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน เรียนในสถานศึกษาในท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับบุคลากรด้านการศึกษาทุกระดับ เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยม รักบ้านเกิดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ” (บุญส่ง อินทร์ชัย, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2552))

“อยากเห็น ว่าวิทย์ชุมชนเป็นเหมือนหอกระจายข่าวในหมู่บ้านสมัยตอนเด็กๆ มี หลักการทำเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง ส่งเสริมให้ประชาชน เด็ก และเยาวชน ยึดมั่น และมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา โดยยึดหลักการ บริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล เพราะเวลามีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องอาจทำให้ใจมันเขวได้ นะ ขนาดเงิน บริจาค ช่วยผู้ประสบภัย ยังมีคนยกมือเอาไปทุกครั้งเลยวิทย์ชุมชนควรทำ เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดกับประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงาน ของสถานีในรูปแบบต่าง ๆ จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน โดยการนำระบบเทคโนโลยี สารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริการประชาชน เพื่อ โดยพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรการบริหารทุก ประเภทสร้างกลไก หรือช่องทาง ให้ประชาชนเข้าถึง รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น และ จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสาร ผลงาน และกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนวิทย์ชุมชน ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ ให้บุคลากรในสังกัด กรรมการชุมชน อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้มีโอกาสเรียนรู้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ชีด ความสามารถในการปฏิบัติงาน ในการบริการประชาชนพัฒนาศักยภาพการให้บริการของ บุคลากร ให้มีความพร้อม และสร้างความน่าเชื่อถือ ความพึงพอใจต่อประชาชน ” (สิรินธร รส หวาน, สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2552))

“ข่าวที่ว่าเมืองกาญจน์ มีแผ่นดินไหว เขื่อนแตก ขนาดผู้ว่าออกโรงยัน แรงสั่นสะเทือน ไม่กระทบต่อเขื่อนศรีนครินทร์- เขื่อนวชิราลงกรณ์ หรือข่าวใส่ไข่ประเภทเราอยู่ใกล้พม่าเวลามีศึก สงครามจะโดนก่อน ความจริงเป็นอย่างไร สถานีวิทย์ชุมชนต่างๆน่าจะออกโรงเป็นกระบอกเสียง ให้มากกว่านี้ ผมเห็นเวลาเกิดเรื่องอะไรไม่เห็นออกข่าวช่วยแก้ไขบ้างเลย ความจริงต้องออกมาพูด บ่อยๆ เพราะเราอยู่ในชุมชน เราพูด ใครจะไม่ เชื่อหละ ส่วนของดีเมืองเราที่น่าอวด คุณก็รู้เนี่ย เช่น น้ำตกไทรโยค เป็นน้ำตกที่ไหลลงสู่แม่น้ำแควน้อยสวยมาก มันแยกเป็น 2 แพร่ง ต้นกำเนิดของ สายน้ำมาจากอุทยานแห่งชาติเอราวัณส่วนที่อยู่ทางตอนเหนือ เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ชั้นเดียวมีชั้น หินสลับกันเป็นชั้นๆ ทางด้านใต้เป็นน้ำตกที่มีความสูงมากกว่า สายน้ำที่พุ่งตกลงมาสู่ลำน้ำแควน้อย

การเดินทางไม่ยากเลย มันคุ้ม มีทัศนียภาพของน้ำตกไทรโยคได้โดยการเดินข้ามสะพานแขวนไปยังฝั่งตรงข้าม หรือโดยทางน้ำในฤดูหนาวไปสัมผัสบรรยากาศของความหนาวเย็นแห่งสายน้ำและขุนเขา กลุ่มหมอกที่ลอยตัวเรียวยาวผ่านน้ำตกมีเสน่ห์ชวนให้หลงใหลยิ่งนัก แม่น้ำแควน้อยเป็นสภาพแม่น้ำฝั่งตะวันตกของประเทศ มีโขดเขาเกาะแก่งที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ร่องน้ำที่ลัดเลาะไปตามซอกเขาหินปูน เกาะแก่งนี้นะ มันทำให้แม่น้ำสายนี้ไหลเชี่ยวกราก บางตอนเป็นหาดทรายยื่นออกมาในลำน้ำเป็นที่ชื่นชอบของนักล่องแพ เมืองเราประเภทถ้ำก็เยอะนะ เช่น ถ้ำดาวดึงส์ สวยงามมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ ลึกประมาณ 100 เมตร ใหญ่มากมี 8 ช่อง หินงอก หินย้อย เยอะแยะ โดยทั่วไปมีสีขาวยาวตั้งชื่อไว้ เช่น ห้องโคมระย้า ห้องเจดีย์ ห้องจิบมันฝรั่ง เป็นต้น หรือถ้ำละว้า อยู่ห่างจากน้ำตกไทรโยคโดยทางน้ำประมาณ 20 กิโลเมตร ทางใต้ของอุทยานฯ ปากถ้ำแคบ แต่ภายในกว้างขวาง หินงอก หินย้อย สวยงามมากแห่งหนึ่ง และมีห้องโถงกว้างใหญ่คล้ายห้องพระโรง แปลกตามากครับ ” (บุญส่ง อินทรักษ์, สัมภาษณ์ โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2552)

“ความเห็นของผมนะ สิ่งที่ชุมชนคาดหวังจากสถานีวิทยุชุมชนที่มีอยู่เยอะทุกคนส่วนใหญ่มองเห็นว่าวิทยุชุมชนเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงคนในท้องถิ่นได้โดยง่าย โดยผู้นำชุมชนได้ขอความร่วมมือทางวิทยุชุมชนให้มีการนำนโยบายการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านวัฒนธรรมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับรู้ ทั้งเรื่องวัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมความปลอดภัย วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และความเป็นไทยผ่านทางรายการต่างๆ ของวิทยุชุมชนซึ่งจะมีการเก็บรวบรวมไว้อยู่อย่างครบถ้วนมาใช้ในการจัดรายการ และจะเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นร่วมกัน แนวทางวิทยุชุมชนที่จัดสรรรายการคลื่นวัฒนธรรมชุมชน แทรกในรายการข่าวของสถานีวิทยุชุมชน เพื่อเพิ่มสัดส่วนรายการด้านวัฒนธรรมให้มากขึ้น โดยเน้นการใช้ภาษาไทยและภาษาถิ่นในการจัดรายการ เพื่อให้คนในชุมชนไม่ลืมภาษาถิ่นของตนเอง นอกจากนี้จะมีการยกย่องผู้จัดรายการดีเด่น ให้เข้าร่วมศึกษาดูงานการจัดรายการที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยในส่วนกลาง โดยทางเครือข่ายวิทยุชุมชนทั่วประเทศมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งและแนวทางร่วมกันในการจัดรายการทางด้านวัฒนธรรมให้เป็นรูปธรรมประเมินผลการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนทางด้านวัฒนธรรม เพื่อนำมาแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ที่สำคัญผมไม่อยากจะให้การจัดรายการ วิทยุชุมชน เป็นกระบอกเสียงของกลุ่มคนบางกลุ่มเพื่อใช้ในการสร้างประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองกลุ่มทุนผลประโยชน์หรือแม้แต่เป็นเครื่องมือของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นแต่อยากให้เห็นในการสร้างความรู้เพื่อประชาชนในท้องถิ่นมากกว่า ” (บุญส่ง อินทรักษ์, สัมภาษณ์ โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์, เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2552)

จากบทสัมภาษณ์ด้านบน สามารถสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวกับวิทยุชุมชนใน ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ได้ดังนี้ ทางผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ เห็นว่าวิทยุชุมชนเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึง คนในท้องถิ่นได้โดยง่าย และมีศักยภาพในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านวัฒนธรรมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับรู้ ทั้งเรื่องวัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมความ ปลอดภัย วิถีชีวิต กฎมณเฑาะพญาและความเป็นไทยผ่านทางรายการต่างๆ ของวิทยุชุมชน ควรให้มีการ สร้างจิตสำนึกที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมรดกทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเมือง กาญจนบุรี มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติเยอะ แต่บางสถานที่นักท่องเที่ยวก็ไม่ค่อยรู้จักมี ดังนั้น ควรจะเน้นการประชาสัมพันธ์ในด้านนี้ด้วย อีกทั้งควรที่จะ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการบริหารงานของสถานีในรูปแบบต่าง ๆ จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน โดยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริการประชาชน เพื่อ โดยพัฒนาศักยภาพของ ทรัพยากรการบริหารทุกประเภทสร้างกลไก หรือช่องทาง ให้ประชาชนเข้าถึง รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ โดยสะดวก

โดยสรุปแล้ว กลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีเห็นพ้องต้องกัน ว่าวิทยุชุมชนทุกสถานีสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่จะต้องส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ไทย ในทุกๆ ด้าน รวมไปถึงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ยิ่งปัจจุบันที่โลกเชื่อมต่อกันด้วย สังคมข่าวสาร และอาจจะกล่าวได้ว่ามีส่วนในการชักนำประชาชนไปตามแนวคิดทางใดทางหนึ่ง อีกทั้งมีผลต่อการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยทางด้านดี คือ ได้ประโยชน์จากการให้วิทยุ เป็นสื่อกลางในการพัฒนาชุมชนเช่นการส่งเสริมอาชีพ ส่วนด้านที่กลุ่มผู้นำชุมชนอยากให้มีการ ปรับปรุงแก้ไข คือ ด้านภาษาและวรรณกรรม และ ด้านศาสนาและจริยธรรม โดยมองว่านักจัด รายการวิทยุชุมชนยังใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม อยากให้มีการนำเสนอข้อมูลที่เป็นวิชาการมากกว่านี้ ด้านศาสนาและจริยธรรมกลุ่มผู้นำชุมชนมองว่าการส่งเสริม มทางด้านศาสนาและจริยธรรมนี้อยาก ให้มีมากขึ้นเพราะมีความเชื่อว่าจะสามารถพัฒนาจิตใจคนได้และจะต่อยอดจากการพัฒนาคนไปถึง การพัฒนาชุมชนและพัฒนาประเทศได้ ส่วนแนวทางในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย กลุ่มผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นพ้องต้องกันว่าจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน คือ นำเสนอ ข้อมูลจากทุกภาคส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนมานำเสนอ มากกว่าที่เป็นอยู่เพื่อที่วิทยุชุมชนจะ เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยได้สรุป บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขต อำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ตามความคิ ดเห็นของกลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัด กาญจนบุรีดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงการสังเคราะห์บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย
ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอ
เมืองจังหวัดกาญจนบุรี

บทบาทวิद्यุชุมชน	ส่งเสริมวัฒนธรรม	สืบสานวัฒนธรรม
1. ด้านการค้าธงชีพ	- ควรมีการส่งเสริมอาชีพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน อาทิเช่น โครงการ SME - ควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารที่จะมีผลกระทบต่อการค้าธงชีพของคนในชุมชน	-ควรมีการสืบสานถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดอาชีพของคนในชุมชน
2. ด้านภาษาและวรรณกรรม	- ควรมีการส่งเสริมถ่ายทอดประเพณีท้องถิ่นและวรรณกรรมท้องถิ่น	- ควรมีการอนุรักษ์ภาษาถิ่นและรณรงค์การใช้ภาษากลางอย่างถูกต้อง
3. ด้านศาสนาและจริยธรรม	- ควรมีรายการธรรมะแบบบรรยายธรรม - ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	- ควรมีการเชิญชวนให้ช่วยกัน อนุรักษ์ศาสนสถานของชุมชน
4. ด้านศิลปะและการละเล่น	- ควรมีการส่งเสริมศิลปะการละเล่นพื้นบ้านและประเพณีประจำปีต่างๆ - ควรมีการส่งเสริมกีฬาให้มีการจัดการแข่งขันกีฬาในชุมชน	- ควรมีการสืบสานการละเล่นท้องถิ่นโดยมีการเชิญศิลปินท้องถิ่นมาสัมภาษณ์และสืบทอดให้คนรุ่นใหม่ได้ฟัง
5. ด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง	- ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้คนในชุมชนได้รับรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการเมืองในระดับชั้น	- ควรมีการสร้างจิตสำนึกที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางธรรมชาติรวมไปถึงสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด

2.4 บทบาทของวิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

บทบาทของวิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของผู้วิจัยซึ่งฟังจากรายการวิทยุชุมชน และวิเคราะห์ด้วยตนเองตามกรอบบทบาทหน้าที่เชิงบวก (Function) หรือพึงประสงค์และหน้าที่เชิงลบ (Dys-function) หรือไม่พึงประสงค์ โดยสามารถแยกประเด็นตามด้านต่างๆได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงการสังเคราะห์ บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยว่ามี ลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ จากการสังเกตของผู้วิจัย

บทบาทวิทยุชุมชน	พึงประสงค์	ไม่พึงประสงค์
1. ด้านการดำรงชีพ - ส่งเสริมวัฒนธรรม	<p>- มีการเปิดสปอตโฆษณาประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานต่างๆ อาทิ เช่น จากสำนักงานจัดหางานจังหวัด วันนัดพบแรงงานย่อย, การส่งเสริมอาชีพต่างๆ เช่น การทำพลอยรวมไปถึงการแนะนำอาชีพใหม่ๆ เช่น ช่างซ่อมโทรศัพท์มือถือ, จากวิทยาลัยสารพัดช่าง ในเรื่องการฝึกอบรมวิชาชีพต่างๆ เช่น ช่างเสริมสวย, ช่างยนต์ ซึ่งจะเห็นได้จากรายการ โอท็อปสเตย์ชั่น ผู้ดำเนินรายการ หนู่ม สมเกียรติ สถานีวิทยุชุมชน โอท็อป-สเตย์ชั่น 89.50MHz.</p> <p>- มีการเชิญหรือสัมภาษณ์บุคคลากรในแต่ละด้านมาให้ความรู้ อาทิ เช่น สาธารณสุขจังหวัดในเรื่องการกำจัดลูกน้ำยุงลายเพื่อป้องกันโรค ไข้เลือดออกซึ่งจะเห็นได้จากรายการ ร่วมด้วยช่วยกาญจน์ ผู้ดำเนินรายการ ปองศักดิ์ สถานีวิทยุชุมชนร่วมด้วยช่วยกาญจน์ 96.75 MHz.</p>	-----

ตารางที่ 4.3 ต่อ

บทบาทวิทยุชุมชน	ฟังประสงค์	ไม่ฟังประสงค์
- สืบสานวัฒนธรรม	<p>- มีการพูดประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงประโยชน์และข้อดีของกิจกรรมต่างๆ อาทิ เช่น การฝึกอบรมวิชาชีพ ช่างเสริมสวย ของทางวิทยาลัยสารพัดช่าง นอกเหนือจากการเปิดสปอตโฆษณา ประชาสัมพันธ์และเชิญบุคลากรในแต่ละด้านมาให้ความรู้โดยจะเห็นได้จาก รายการ โอท็อป สเตชันผู้ดำเนินรายการ หนู่ม สมเกียรติ สถานีวิทยุชุมชน โอท็อป-สเตชัน 89.50MHz.</p> <p>- มีการรณรงค์และเปิดรับสมัครผู้ที่สนใจ เข้าร่วมกิจกรรมผ่านทางรายการ อาทิ เช่น การฝึกอบรมวิชาชีพ ช่างเสริมสวย ของทางวิทยาลัยสารพัดช่าง โดยจะเห็นได้จากรายการ โอท็อป สเตชันผู้ดำเนินรายการ หนู่ม สมเกียรติ สถานีวิทยุชุมชน โอท็อป สเตชัน 89.50MHz.</p>	-----
<p>2. ด้านภาษาและ วรรณกรรม</p> <p>- ส่งเสริมวัฒนธรรม</p>	<p>- การให้ข้อมูลข่าวสารมีการนำเสนอละครวิทยุซึ่งจะเป็นละครธรรม ะ โดยมีเนื้อหาให้ผู้ฟังทำความดีละเว้นความชั่ว อาทิ เช่น พระเวสสันดรชาดก จะเห็นได้จากรายการ ธรรมะกับปัญญา ผู้ดำเนินรายการ นายปัญญา สถานีวิทยุชุมชน วัดพระธาตุโป่งนก 102.25 MHz.</p> <p>- มีการนำบทกลอนหรือร้อยแก้วร้อยกรองจากคนฟังที่บ้าน อาทิ เช่น บทกลอนวันแม่ ซึ่งจะเห็นได้จากรายการ</p>	-----

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

บทบาทวิทยุชุมชน	ฟังประสงค์	ไม่ฟังประสงค์
	แรงบันดาลใจ ผู้ดำเนินรายการ เกียรติกร สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz.	-----
- สืบสวนวัฒนธรรม	- มีการใช้สำเนียงและภาษาท้องถิ่นของผู้ ดำเนินรายการในการสื่อสารกับผู้ฟังซึ่งจะเห็น ได้จากรายการรายการ ท่องเที่ยวทั่วไทย ผู้ ดำเนินรายการ ดีใจ อู๋ สถานีวิทยุชุมชน วัฒนธรรมและการ ท่องเที่ยว 96.25 MHz	- การใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง ของผู้ดำเนินรายการทั้งการ ออกเสียงหรือความหมาย ของคำที่สื่อสารกับผู้ฟังและ การใช้ภาษา ที่ไม่เหมาะสม โดยเน้นไปทางผู้ชาย
3. ด้านศาสนาและ จริยธรรม	- มีการเปิดสปอตโฆษณาประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของวัดต่างๆ อาทิ เช่น งานปิด ทองฝังลูกนิมิตวัด เขาน้อยธรรมาราม ซึ่ง จะเห็นได้จากรายการเพลงรักจากฝั่งหลวง ผู้ดำเนินรายการ ฝั่งหลวง สถานีวิทยุ ชุมชน พล.ร.9 101.25 MHz.	- การเปิดสปอตโฆษณา ประชาสัมพันธ์อาจเกิด จาก การได้รับค่าตอบแทนใน การเปิดสปอตโฆษณา ประชาสัมพันธ์กิจกรรม ต่างๆของทางวัดในแต่ละ ครั้งจะเห็นได้จากรายการ เพลงรักจากฝั่งหลวงผู้ ดำเนินรายการ ฝั่งหลวง สถานีวิทยุชุมชน พล.ร.9 101.25 MHz
- ส่งเสริมวัฒนธรรม	- ทางสถานีได้ มีการเผยแพร่พระธรรม เทศนาโดยพระสงฆ์จากวัดนา คปรกซึ่งจะ เห็นได้จากรายการ เสียงธรรม ผู้ดำเนิน รายการ นายอนุรักษ์ สถานีวิทยุชุมชน เสียงธรรมวัดนาคปรก 107.70 MHz	
- สืบสวนวัฒนธรรม	- ได้นำหลักคำสอนทางศาสนาที่น่าสนใจ อย่างเช่น “วิธีการแก้กรรมแต่ชาติปาง ก่อน” ซึ่งจะเห็นได้จากรายการรายการ เทศนาธรรม ผู้ดำเนินรายการ พระมหาสิน สถานีวิทยุชุมชนคนบ้านเหนือ 105.25 MHz	- การที่ผู้ดำเนินรายการมีการ เชิญชวนชักจูงโน้มน้าวคน ฟังให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวของทางวัด นอกเหนือจากการเปิด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

บทบาทวิทยุชุมชน	ฟังประสงค์	ไม่ฟังประสงค์
	- ผู้ดำเนินรายการมีการเชิญชวนชักจูงโน้มน้าวคนฟังให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวของทางวัดนอกเหนือจากการเปิดสปอตโฆษณาประชาสัมพันธ์โดยจะเห็นได้จากรายการ เพลงรักจากสิ่งหลง ผู้ดำเนินรายการ ฟังหลวง สถานีวิทยุชุมชน พล.ร.9 101.25 MHz.	สปอตโฆษณา ประชาสัมพันธ์ซึ่งอาจเกิดจากการได้รับคำตอบแทนโดยจะเห็นได้จากรายการ เพลงรักจากสิ่งหลง ผู้ดำเนินรายการ ฟังหลวง สถานีวิทยุชุมชน พล.ร.9 101.25 MHz.
4. ด้านศิลปะและการละเล่น	- มีการเปิดสปอตโฆษณาประชาสัมพันธ์ในช่วงมีการจัดกิจกรรมนั้นๆ อาทิ เช่น มหกรรมกีฬาท้องถิ่น ไทคัพซึ่งจะเห็นได้จากรายการลูกทุ่งเพลงเก่า ผู้ดำเนินรายการ ณพัฒนา สถานีวิทยุชุมชนคนบ้านเหนือ 105.25 MHz	- เนื่องจากมีผู้สนับสนุนกิจกรรมเป็นเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ซึ่งอาจเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ฟังซึ่งจะเห็นได้จาก
- ส่งเสริมวัฒนธรรม	- มีการเชิญผู้จัดการแข่งขัน มหกรรมกีฬาท้องถิ่น ไทคัพ มาพูดถึงวัด วัตถุประสงค์และประโยชน์ของการจัดกีฬาท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้จากรายการลูกทุ่งเพลงเก่า ผู้ดำเนินรายการ ณพัฒนา สถานีวิทยุชุมชนคนบ้านเหนือ 105.25 MHz	รายการ ลูกทุ่งเพลงเก่า ผู้ดำเนินรายการ ณพัฒนา สถานีวิทยุชุมชนคนบ้านเหนือ 105.25 MHz
- สืบสานวัฒนธรรม	- นอกเหนือจากการเปิดสปอตโฆษณาประชาสัมพันธ์ช่วงมีกิจกรรมแล้วยังมีการให้ข้อมูลเพิ่มเติมของกีฬาในแต่ละประเภท เช่น ตะกร้อลอดบ่วง ซึ่งจะเห็นได้จาก รายการ ลูกทุ่งเพลงเก่า ผู้ดำเนินรายการ ณพัฒนา สถานีวิทยุชุมชนคนบ้านเหนือ 105.25 MHz	- การที่ผู้ดำเนินรายการมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆที่มีผู้สนับสนุนกิจกรรมเป็นเครื่องดื่มประเภท แอลกอฮอล์ซึ่งอาจเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ฟังซึ่งจะเห็นได้จากรายการ
	- มีการเปิดรับสมัครนักกีฬาแต่ละประเภทจากคนในท้องถิ่นในมหกรรมกีฬาท้องถิ่น	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

บทบาทวิทยุชุมชน	ฟังประสงค์	ไม่ฟังประสงค์
	โทรศัพท์ผ่านทางรายการ ซึ่ง จะเห็นได้จากรายการ ลูกทุ่งเพลงเก่า ผู้ดำเนินรายการ ณพัฒนา สถานีวิทยุชุมชนคนบ้านเหนือ 105.25 MHz	ลูกทุ่งเพลงเก่าผู้ดำเนินรายการ ณพัฒนา สถานีวิทยุชุมชนคนบ้านเหนือ 105.25 MHz
5. ด้านสังคมเศรษฐกิจ และ การเมือง - ส่งเสริมวัฒนธรรม	- มีการถ่ายทอดข่าวทุกคืนชั่วโมงจาก ส่วนกลาง อาทิ เช่น ข่าวจากสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ, ข่าวภาค เวลา 07.00 น. เวลา 19.00 น. การถ่ายทอดประเพณี สำคัญๆ ต่าง อาทิ เช่น พิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ วันพืชมงคล จะเห็นได้จากเกือบทุกสถานี อาทิเช่นรายการ สุขกันเถอะเรา ผู้ดำเนินรายการ จาริณี สถานีวิทยุชุมชนปากแพรก 107.50 MHz. - มีการเปิดสปอตรณรงค์การเลือกตั้งทุกระดับชั้นทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่นเช่นการตั้งเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะเห็นได้จากรายการ คนทำข่าวผู้ดำเนินรายการ สิบตำรวจเอกสมชาย ศรีเย็น สถานีวิทยุชุมชน สี่มวลชนกาญจนบุรี 98.25 MHz - มีการเชิญหรือสัมภาษณ์บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องมาให้ความรู้ อาทิ เช่น ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งมาให้ ความรู้การเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร โดยจะเห็น ได้จากรายการ	- การเสนอข่าวสารอาจทำให้เกิดการตื่นตระหนกกับผู้ฟัง อาทิ เช่น ข่าวเขื่อนศรีนครินทร์แตก ซึ่งจะเห็นได้จากรายการ ลูกทุ่งรวมใจ ผู้ดำเนินรายการ กรองแก้ว สถานีวิทยุชุมชนคน นเมืองกาญจน์ 94.25 MHz

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

บทบาทวิทยุชุมชน	ฟังประสงค์	ไม่ฟังประสงค์
- สืบสานวัฒนธรรม	<p>คนทำข่าวผู้ดำเนินรายการ สืบตำรวจ เอกสมชาย ศรีเย็น สถานีวิทยุชุมชน สื่อมวลชนกาญจนบุรี 98.25MHz</p> <p>- มีการพูดประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญประโยชน์ข้อดีและสิทธิ ที่ จะได้รับนอกเหนือจากการเปิดสปอต โฆษณาประชาสัมพันธ์เชิญบุคลากร มา ให้ความรู้ซึ่งจะเห็นได้จากรายการ คน ทำข่าวผู้ดำเนินรายการ สืบตำรวจเอก สมชาย ศรีเย็น สถานีวิทยุชุมชน สื่อมวลชนกาญจนบุรี 98.25 MHz</p> <p>-มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนรณรงค์ ไปเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลตำบลแก่ง เสียนซึ่งจะเห็นได้จากรายการ เพลง ลูกทุ่งบ้านเรา ผู้ดำเนิน รายการ ดีเจ มิ่ง ขวัญ สถานีวิทยุชุมชนพล .ร.9 101.25 MHz.</p>	-----

สรุป ผลจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า บทบาทของวิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ไทยว่ามีลักษณะฟังประสงค์หรือไม่ฟัง ประสงค์อย่างไรตามความคิดเห็นของผู้วิจัยซึ่งฟังจากรายการวิทยุชุมชน และวิเคราะห์ด้วยตนเอง ตามกรอบบทบาทหน้าที่เชิงบวก (Function) หรือฟังประสงค์และหน้าที่เชิงลบ (Dys-function) บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัด กาญจนบุรี ส่วนใหญ่มีทิศทางเป็นไปอย่างฟังประสงค์ ดังเช่นการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล สำคัญ ทั้ง 2 กลุ่ม มีการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง มาก ที่สุด รองลงมา ด้านการดำรงชีพ ด้านศาสนาและจริยธรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านศิลปะ

และการละเล่น ตามลำดับ โดยมีการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในหลากหลายรูปแบบ ทั้ง พุศุคประชาสัมพันธ์ เปิดสพตโหมฆณารณรงค้และเปิดสารคดีโดยมีแหล่งข้อมูลจากหน่วยงานจาก ทุกภาคส่วนมีการถ่ายทอดข่าวหรือประเพณืพิธีการที่สำคัญต่างๆ มีการเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ มีส่วนร่วมในการผลิตรายการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในทุกๆ ด้าน

ส่วนบทบาทในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในทุกๆด้าน ของวิทยุชุมชนใน เขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี มีลักษณะพึงประสงค์เนื่องจากว่า ข้อมูลต่างๆที่ใช้ในการผลิต รายการส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานทุกภาคส่วนทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น และ ตัวนักจัด รายการเองมีความเป็นกลางไม่เอนเอียงให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ซึ่งอาจมีกเว้นบ้างในกรณีที่มีบาง แห่งถูกรอบงำโดยกลุ่มผู้สนับสนุนรายการหรือนักการเมืองและความมีอคติส่วนตัวของผู้จัด รายการวิทยุชุมชนเป็นการสื่อสารแนวราบ ที่เป็นปากเสียงของชาวบ้านในการร้องทุกข์ ชาวบ้านมี โอกาสเป็นเจ้าของสื่อ ส่งเสริมประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนระดับชาวบ้านรู้เท่าทันสื่อ คนตัวเล็ก ตัวน้อยมีความภูมิใจในความเป็นตัวตนของตนเอง ส่วนด้านลบ คือ เป็นเครื่องมือทางการเมือง สร้างความแตกแยกนำไปสู่ความรุนแรง เน้นหาผลประโยชน์ทางธุรกิจไม่สนใจสังคม เกิดคำถาม เจริญจริยธรรมสื่อจนถึงจริยธรรมของวิทยุ ชุมชน ความเป็นธรรมในการจัดสรรคลื่น จริยธรรม การ ให้บริการวิชาการแก่วิทยุชุมชน ส่วนองค์กรวิชาชีพสื่อและภาคประชาสังคม ควรพัฒนาศักยภาพ เจริญเนื้อหาให้ไปสู่การปฏิรูปสังคมและการเมือง พัฒนาเชิงทักษะอย่างในด้านเทคโนโลยี และ พัฒนาเชิงคุณธรรมจริยธรรมของวิทยุชุมชน

จากการ สังเกตพบว่ารายการวิทยุชุมชนส่วนใหญ่เป็นรายการเพลงนักจัดรายการยังใช้ ภาษาที่ไม่ถูกต้องนักแต่ในภาพรวมของแต่ละสถานียังมีการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยใน ปริมาณที่เหมาะสมและมีการคาดหวังว่าน่าจะมีการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยเพิ่มขึ้นไป อีกโดยอาจจะมีส่วนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านเข้ามาบทบาทในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย ร่วมกับวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีมากขึ้นไปอีก เพื่อวิทยุชุมชนจะได้เป็นส่วน หนึ่งในการที่ส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย เพื่อพัฒนาคน ชุมชน และ ประเทศชาติ ต่อไป

บทที่ 5

สรุปการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษาวิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ” นั้น ผู้วิจัยขอสรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย :กรณีศึกษา: วิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีจุดประสงค์ที่สำคัญในการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของวิทยุชุมชน
2. เพื่อศึกษาบทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาบทบาทของวิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ไทยว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์อย่างไร

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รายการวิทยุที่ออกอากาศจากสถานีวิทยุชุมชนในเขตจังหวัดกาญจนบุรี โดยวิเคราะห์เนื้อหาของรายการว่าได้แสดงบทบาทของสื่อมวลชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยอย่างไรบ้าง ในช่วงเวลาตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. 2553 ถึง มกราคม พ.ศ.2554

ในการศึกษาวิเคราะห์บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารวิทยุชุมชน 5 คน ประกอบด้วย นายมนตรี วรรณมาศ สถานีวิทยุกาญจนบุรีวิลด้า 93.75 MHz นางสาวพัชรินทร์ พัฒนะพิชัย สถานีวิทยุสื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี 98.25 MHz นายบุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz นางศันสนีย์ วิชชุกิจมงคล สถานีวิทยุเสียงปวงชน บ้านดินสองพอง 104.75 MHz นาย จำลอง แจ่มจรัส สถานีวิทยุชุมชนคนปากแพรก 107.50 MHz นักจัดรายการ 10 คนประกอบด้วยนายสุรศักดิ์ สิต ไทย สถานีวิทยุกาญจนบุรีวิลด้า 93.75 MHz

นายวีระ สระทองซัง สถานีวิทยุกาญจนบุรีวีลล่า 93.75 MHz นายบรรทม จุสวาย สถานีวิทยุ
 สื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี 98.25 MHz นายชาญวิทย์ พัฒนะพิชัย สถานีวิทยุสื่อมวลชนจังหวัด
 กาญจนบุรี 98.25 MHz นางพวงศรี นาวารัตน์ สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz นาย
 ชัยชนะ ปิ่นน้อย สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz นายปรกรณ์ พงษ์พนารัตน์ สถานี
 วิทยุเสียงปวงชนบ้านดินสองพอง 104.75 MHz นายปัทมะ จันทร์จุก สถานีวิทยุเสียงปวงชนบ้านดิน
 สองพอง 104.75 MHz นายเอกชัย งามยิ่ง สถานีวิทยุชุมชนคนปากแพรก 107.50 MHz นางสาว
 ปริญญา พูแก้ว สถานีวิทยุชุมชนคนปากแพรก 107.50 MHz และผู้นำชุมชน 5 คน ประกอบด้วย
 นางอรุณญา จงพิพัฒน์วิเศษย์ ชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง นางโสภิญ เจริญพร ชุมชนหมู่บ้าน
 สัมพันธ์นิเวศน์ นายบุญส่ง อินทร์ชัย ชุมชนบ้านใต้ นางสุนีย์ ธนนาทนะชน ชุมชนบ้านเหนือ 1
 นางสิรินธร รสหวาน ชุมชนบ้านเหนือ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจัดทำเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกชนิดมีโครงสร้าง
 (Structured Interview) ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยโดยแบ่งกรอบเนื้อหาของ การส่งเสริมและสืบ
 สานวัฒนธรรมไทยเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้ ด้านการดำรงชีพ ซึ่งทำการสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่อง
 การทำมาหากิน อาหาร เสื้อผ้าการแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ด้านภาษาและวรรณกรรม ซึ่งทำการ
 สัมภาษณ์ในประเด็นเรื่อง การพูด ได้แก่ ลักษณะคำ สำเนียง การอ่าน ได้แก่ วิธีการอ่าน วิธีออก
 เสียง ศัพท์และความหมาย ด้านศาสนาและจริยธรรม ซึ่งทำการสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่อง
 ขนบธรรมเนียม ประเพณี ได้แก่ วันสำคัญทางศาสนา ประเพณีที่จะต้องปฏิบัติ ศาสนธรรมและ
 หลักปฏิบัติ ได้แก่ การทำให้ชีวิตมีความสุข ด้านศิลปะและการละเล่น ซึ่งทำการสัมภาษณ์ใน
 ประเด็นเรื่อง บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย การร้อง ขับกล่อม ได้แก่ เครื่องดนตรี บทเพลง การรำ -นาฏศิลป์
 การกีฬาันทนาการ ด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งทำการสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่อง สังคม
 สถาบันครอบครัว ได้แก่ ญาติ เพื่อนบ้าน ชุมชน สถาบันสังคม ได้แก่ โรงเรียน ศาสนสถาน ค่านิยม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ บทความและเอกสารทาง
 วิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และจาก การสัมภาษณ์ (interview) กับ
 กลุ่มตัวอย่าง โดยคำถามเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้พูดถึงนโยบาย รูปแบบรายการการนำเสนอ
 และแหล่งข้อมูลในการส่งเสริมสืบสานวัฒนธรรมไทย โดยการสัมภาษณ์ จะลักษณะยืดหยุ่นไม่
 จำกัดคำตอบแต่จะเป็นการถามที่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้พูดถึงนโยบาย รูปแบบรายการการนำเสนอ
 สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการฟังรายการจากวิทยุชุมชนในเขตอำเภอ
 เมืองจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ว่ามีการส่งเสริมสืบสานวัฒนธรรมไทยว่ามีลักษณะ

ฟังประสงค์หรือไม่ฟังประสงค์อย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ แยกข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน วิเคราะห์ ข้อมูลจากตำรา เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์ เนื้อหารายการวิทยุ การเสนอผลงานวิจัยจะนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ตามข้อมูลที่ได้ จากการสัมภาษณ์และจากการสังเกตการณ์

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 ความเป็นมาของวิทยุชุมชน

วิทยุชุมชนได้ถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกโดยสถานี KPFA ในกรุงเบิร์กลีย์ รัฐ แคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2491 ลักษณะสำคัญของวิทยุท้องถิ่นนี้แตกต่างจาก วิทยุ 2 รูปแบบที่มีอยู่ คือ วิทยุสาธารณะ (Public radio) และวิทยุธุรกิจ (Commercial radio) ในหลาย ลักษณะ เช่น ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งต่ำ (ประมาณ 1 กิโลวัตต์) ครอบคลุมในพื้นที่จำกัด ประมาณ 6-10 กิโลเมตร ซึ่งทำให้แตกต่างจากวิทยุสาธารณะระดับชาติ และดำเนินงานโดยไม่ แสวงหากำไร (Non-commercial) ปัจจุบันนี้ แนวคิดและการดำเนินงานวิทยุชุมชนได้แผ่ขยาย ออกไปทั่วโลก ทั้งในทวีปยุโรป เช่น อังกฤษ เยอรมัน สวีเดน ในทวีปลาตินอเมริกา ออฟริกา รวมทั้ง ทวีปเอเชียของเราเอง เนื่องจากวิทยุชุมชนได้พิสูจน์ตนเองแล้วว่า เป็นระบบการสื่อสารที่สามารถ ตอบสนองความ สนใจและความต้องการของชุมชนได้อย่างตรงจุด และได้เข้ามาแพร่ในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2470 โดยเริ่มต้นจากการเป็นวิทยุของรัฐที่ส่งกระจายเสียงในพื้นที่แคบๆ ก่อน เนื่องจากเทคโนโลยีของเครื่องส่งยังไม่ก้าวหน้า แต่ระยะต่อมา ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ ก้าวหน้าขึ้น จึงมีการดำเนินการในลักษณะของวิทยุส่วนกลาง คือพยายามจะส่งกระจายเสียงให้ ครอบคลุมพื้นที่ให้กว้างไกลที่สุดแต่ยังมีปัญหาเรื่องรัศมีการส่งและการรับฟัง จึงได้มีการจัดตั้ง สถานีวิทยุในท้องถิ่นขึ้นในที่ต่างๆแต่ก็ยังคงเป็นการถ่ายทอดรายการจากส่วนกลางพร้อมทั้งเริ่มมี การทำรายการจากท้องถิ่นเข้ามาผสมบ้าง ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งของวิทยุชุมชนหรือวิทยุท้องถิ่น ใน ระยะแรกคือ “วิทยุประจำถิ่น”(วปถ)ของกรมการทหารสื่อสาร กองทัพบก และ “สถานีวิทยุ ปชส” (เปลี่ยนเป็น สวท .ในเวลาต่อมา) ของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีกำลังส่งคลื่นครอบคลุมเฉพาะ ภูมิภาค หรือเฉพาะพื้นที่ไม่กี่จังหวัดในระยะต่อมาได้เกิดวิทยุภาคธุรกิจ ที่มีเป้าหมายหลักในการ ดำเนินงานในทางธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรเป็นหลัก ในปี พ.ศ.2540 ประเทศไทยได้มีการร่าง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งข้อความในมาตรา 40 ที่ระบุไว้ว่า “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่ง

วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การดำเนินการตามวรรคสอง ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม” เนื้อหาสาระของมาตรา 40 ข้างต้นชัดเจนในตัวอยู่แล้ว ว่าคลื่นความถี่เป็นทรัพยากรของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ หากจะมองลึกในรายละเอียดไปกว่านั้น ก็อาจกล่าวได้ว่าการนำคลื่นความถี่นี้ไปให้แก่บุคคลใดหรือหน่วยงานใดจัดการเอาตามใจตนเองนั้น ทำไม่ได้ ยกเว้นแต่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ความสำคัญยิ่งอีกประการของมาตรานี้เขียนอยู่ในวรรคสอง ที่บอกว่าให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ มาทำการจัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคแรก ข้อบัญญัตินี้เป็นการระบุสิทธิหน้าที่ในการจัดการ ว่าเป็นขององค์กรอิสระ ดังนั้นจึงเป็นการตัดอำนาจของรัฐบาลออกไปจากการจัดการในสวนนี้ ถือว่าเป็นการปฏิรูปสื่อวิทยุโทรทัศน์อย่างพลิกหน้ามือเป็นหลังมือทีเดียว และหากลงในรายละเอียดมากกว่านั้น ก็คือสิทธิในการกำหนดว่าอะไรเป็นสาธารณะประโยชน์ตามกฎหมาย เป็นอำนาจโดยตรงขององค์กรอิสระนั้น ได้เป็นการเปิดทางให้วิทยุชุมชนที่แท้จริงมีโอกาสกำเนิดขึ้นในสังคมไทย

ดังนั้น หัวใจของวิทยุชุมชนก็คือ

1. คนในชุมชนเป็นทั้งผู้ดำเนินงาน บริหาร จัดการ กำหนดทิศทาง นโยบายและเป็นผู้ฟัง
2. ต้นทุนต่ำ อาศัยเครื่องมือที่ไม่ซับซ้อน
3. เป็นสมบัติสาธารณะของท้องถิ่น ใช้ระบบอาสาสมัครเข้ามาช่วย และไม่แสวงหากำไร(ประสิทธิ์ ทิฆมพุดิ,2549:10-11)

โดยสรุป “วิทยุชุมชน” คือ เครื่องมือที่แสดงถึงสิทธิของชุมชน และการกระจายอำนาจสู่บุคคล เป็นสื่อทางเลือกที่ให้โอกาสแก่ทุกคนในชุมชน ได้มีสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกันในการสื่อสารตามความต้องการของชุมชนผ่านสื่อวิทยุ เป็นการดำเนินการด้วยใจอาสาสมัคร ไม่แสวงหาผลประโยชน์หรือกำไร โดยมุ่งหวังที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดความดีงามแก่ชุมชน ปลุกจิตสำนึกชุมชน เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน และพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชน รวมทั้งหล่อหลอมชุมชนให้เกิดความสามัคคี อันเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน”

3.2 การวิจัยเรื่องบทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัด กาญจนบุรี ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารและผู้ผลิตรายการหรือนักรายการวิทยุ

1) การดำรงชีพ ซึ่งได้แก่การทำมาหากิน วัฒนธรรมการกิน เสื้อผ้าการแต่งกาย สุขภาพ พลาณามัย ที่อยู่อาศัย ส ภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ของกลุ่มเครือญาติ วิद्यุชุมชน มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามภูมิปัญญาของชุมชนและเสนอแนะอาชีพใหม่ให้แก่ชุมชน ส่วนใหญ่ชาวบ้านในชุมชนจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ อ้อย ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ ซึ่งวิद्यุชุมชนได้ให้การส่งเสริมโดยให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในการใช้เกษตรชีวภาพ และการใช้ปุ๋ยชีวภาพ ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งปุ๋ยชีวภาพก็ได้จากผลผลิตที่เหลือใช้ในการทำการเกษตร และการเลี้ยงสัตว์ เป็นการลดต้นทุนการผลิต ยังผลให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และยังเป็นการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมด้วย ช่วงว่างจากการทำไร่นา ยังมีการณรงค์ให้ชาวบ้านในชุมชนทำอาชีพเสริมโดยใช้ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น เช่นการทำเครื่องเรือนจากหวาย ซึ่งหาได้ในป่าท้องถิ่น การทำเครื่องประดับจากพลอย เป็นต้น ทำให้สามารถสร้างรายได้ที่ต่อเนื่อง และยังผลักดันการสร้างตราสินค้าในชุมชน ในด้านวัฒนธรรมการกินจากที่ภูมิประเทศของกาญจนบุรี เป็นแนวเขาค่อนข้างเยอะ และมีชนกลุ่มน้อยอยู่มาก ทำให้วัฒนธรรมในการกินมีความแตกต่างกัน แต่สามารถนำมาปรุงหรือประยุกต์ให้ทันสมัยและมีรสชาติที่เข้ากับยุคสมัยทำให้สามารถนำมาจำหน่ายเป็นรายได้เสริมอีกทาง ซึ่ง ทางวิद्यุชุมชนก็ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการประชาสัมพันธ์สินค้าให้กับชาวบ้านในชุมชน อีกทั้งยังมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เกี่ยวกับการอบรมการถนอมอาหารของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในชุมชนอีกด้วย และโดยรวมจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ว่าวิद्यุชุมชนเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ทำให้การสนับสนุนการดำรงชีพของคนในชุมชน วัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการกิน การแต่งกาย การใช้ผ้าพื้นเมือง นอกจากนี้ยังส่งเสริมและรณรงค์ให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อท้องถิ่นหรือชุมชนนั้นๆ เช่น มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมส่งเสริมและ ปลูกฝังให้ประชาชน เด็ก เยาวชน รักการปลูกต้นไม้ ไม้ดอก ปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสาธารณะ สระน้ำสาธารณะ ตลอดจนทางเดินเท้า ตรอก ซอก ซอย ต่าง ๆ ให้มีความสะอาดร่มรื่น สวยงาม ทั้งยังปลูกฝังทัศนคติให้เด็กรุ่นใหม่ เข้าใจถึงพิษภัย และห่างไกลยาเสพติด จะเห็นได้ว่า หน้าที่ของวิद्यุชุมชน มิใช่เพียงแค่เสนอข่าวสาร และเพลง แต่ยังให้ความสำคัญกับการดำรงชีพของคนในชุมชนด้วย

2) *ภาษาและวรรณกรรม* วิทยุชุมชนเป็นช่องทางหนึ่งที่คนในชุมชนมีโอกาสใช้สื่อสารเรื่องราวภายในชุมชน ตลอดจนเผยแพร่ความต้องการและปัญหาของตนเองให้สังคมได้รับทราบ ซึ่งรัฐที่เป็นเสรีประชาธิปไตยควรจะสนับสนุนและส่งเสริมให้วิทยุชุมชนเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ตามหลักการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ” การให้ความรู้ข่าวสารและปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่น นั่นก็คือ วิทยุชุมชนได้ส่งเสริมให้เกิดการใช้ภาษาที่ถูกต้อง โดยเสนอข่าวสารและชี้นำให้มีความภูมิใจในภาษาและวรรณกรรม ซึ่งการนำเสนอข่าวสารที่นี้มีทั้งคนต่างถิ่นที่เป็นคนไทยหรือจะเป็นชนกลุ่มน้อยพวกมอญ กระเหรี่ยง ไทยดำ ลาวโซ่ง ไทยโซ่ง ภาษาที่ใช้ก็มีเยอะทั้งภาษามอญ ภาษากระเหรี่ยง มีการจัดรายการประชาสัมพันธ์ด้วยภาษาต่างๆ และ มีการนำเสนอบทกลอนจากผู้ฟังรายการรวมไปถึงการใช้สำเนียงท้องถิ่นของผู้ดำเนินรายการ

3) *ศาสนาและจริยธรรม* โดยรวมแล้ว พบว่า วิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี มีการสนับสนุนให้มีการดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา โดยให้ความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่ประชาชนในชุมชน มีรูปแบบรายการธรรมะที่เหมาะสม มีการสอดแทรกธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม และคติเตือนใจ ในรายการต่างๆ ที่ออกอากาศ ส่วนผู้จัดรายการนั้นจะดี งามมีภาพลักษณ์ที่ดี มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่าง มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรู้ดีในเรื่องธรรมะ ใช้ภาษาถูกต้อง สุภาพเรียบร้อย น่าเสียดใจเพราะ นุ่มนวล ชัดเจน มีเทคนิคและลีลาในการจัดรายการธรรมะให้สนุกสนาน เนื้อหารายการควรเป็นธรรมะที่สั้นและ เข้าใจง่าย ควรเปิดโอกาส ให้มีการตอบปัญหาธรรมะในรายการต่างๆ และให้พระสงฆ์เป็นผู้เผยแพร่ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับศาสนาอื่นๆ และลัทธิต่างๆ ที่คนในชุมชนนั้นๆ ให้ความเคารพ และนับถือ โดยไม่มีการแบ่งแยก ทั้งยังมีการนำเสนอประเพณีที่มีในวันสำคัญทางศาสนา มีการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในงานพิธีกรรม หรือประเพณีเหล่านั้น และยังให้ความสำคัญในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพวกวัดวาอาราม ให้แก่ผู้ที่ผ่านมาท่องเที่ยวในชุมชนนั้นๆ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมและสืบสานศาสนาให้คงอยู่คู่กับชุมชน

4) *ศิลปะและการละเล่น* ในส่วนของศิลปะและการละเล่น ยังไม่ได้รับการส่งเสริมมากเท่าไร นั่นอาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบัน กระแสของสังคม เมืองได้เข้ามาในชุมชนค่อนข้างมาก ทำให้การสืบสานการละเล่นพื้นบ้าน และศิลปะพื้นบ้าน อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ และจะสามารถพบเห็นการละเล่น พื้นบ้านต่างๆ ในช่วงที่ว่างงาน งานเทศกาลเท่านั้น แต่ทางผู้บริหารวิทยุชุมชน ก็ไม่ได้เพิกเฉย มีการร่วมมือกับกลุ่มผู้นำในชุมชนในการจัดงานประเพณีให้ใหญ่กว่าเดิม และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น ดังบทสัมภาษณ์บางส่วนของผู้บริหาร “ส่งเสริมและ

สนับสนุน อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวันสำคัญ วิทยาศาสตร์ ส่งเสริมและสนับสนุนงานประเพณีต่าง ๆ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานแห่เทียนเข้าพรรษา และงานแข่งเรือยาวประจำปี เป็นต้น ที่นี้กระจายเสียงกันอย่างเต็มที่อยากให้มีการ จัดให้ยิ่งใหญ่ เป็นที่รู้จัก และมีชื่อเสียงให้โด่งดังมากยิ่งขึ้น รมรงค์ ส่งเสริม สร้าง ค่านิยม และปลูกจิตสำนึกอย่างต่อเนื่องให้ประชาชนเด็กและเยาวชนร่วมกันอนุรักษ์จารีตประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และภาคภูมิใจในความเป็นไทย งานประเพณีนี้ได้กันทุกฝ่าย เป็นหน้าที่หลักของสถานีครับ”

5) *สังคม เศรษฐกิจ และ การเมือง* วิทยูชุมชน เป็นเครื่องมือการสื่อสารมวลชน ชนิดแรกที่มีบทบาทต่อผู้ฟังและสามารถสร้างการมีส่วนร่วมได้ในชุมชน ดังที่กาญจนา แก้วเทพ ได้บรรยายไว้ในหนังสือศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมการศึกษา (2544) ว่าสถานะพิเศษของวิทยูชุมชน คือ อาจถือได้ว่าเป็นการสื่อสารมวลชนด้านข่าวสารและความบันเทิงชนิดแรกที่น่ามา คิด ตั้งไว้ในบ้านได้ “เนื้อหาวิทยุ นั้นมีความหลากหลาย เช่น รายการข่าว รายการสัมภาษณ์ ซึ่งจะมีพิธีกรและแขกรับเชิญมาสนทนา พูดคุยอภิปรายโต้แย้งได้ทุก ๆ เรื่องทั้งการเมือง วิทยาศาสตร์ ศิลปะ กีฬา ปัญหาสังคม เพศ ฯลฯ ซึ่งรายการประเภทนี้มีผู้ฟังที่มีความสนใจอย่างแท้จริง ดังนั้นในแง่นี้วิทยูชุมชน จึงเป็นสื่อที่มีบทบาทในการดึงหรือเชื่อม โยงประชาชนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะของสังคมในชุมชน” เมื่อพิจารณาในด้าน สังคม พบว่าเกือบทุกสถานีให้ความสำคัญกับทุกสถาบัน โดยให้การสนับสนุนให้มีรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ เกี่ยวกับสถาบันครอบครัว มีการปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรมให้แก่คนในชุมชน สนับสนุน รมรงค์ในเรื่อง วัฒนธรรมไทย เพื่อผลักดันให้เกิดชุมชน สังคมไทยที่มีเอกลักษณ์สมกับเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยืนยาว และที่สำคัญการผลักดันให้เกิดการรักษาวัฒนธรรมไทยที่ดีนั้น ก็เป็นพื้นฐานในการสร้างสังคมที่ดี เพื่อรองรับลูกหลานของพวกเราที่กำลังจะก้าวมาเป็นสมาชิกของสังคมไทยในอนาคต ในด้านเศรษฐกิจ ทางวิทยูชุมชนได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมมรดกทางธรรมชาติ เช่นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อการคงอยู่ของมรดกทางธรรมชาติให้แก่ลูกหลาน อีกทั้งยังมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพ โดยมีรายการให้ความรู้แก่คนในชุมชนเกี่ยวกับงานบุญประเพณี หรือเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาแนะนำสอนองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านวิทยูชุมชน ไปจนถึงการทำปุ๋ยพื้นบ้าน ทั้งข่าวประชาสัมพันธ์ รายการธรรมะ สมุนไพร ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน สุขภาพ เยาวชน การเกษตร การเพาะเห็ด ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน วิทยูชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการเป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชนที่แท้จริง

โดยสรุปแล้ว วิทยูชุมชน ออกอากาศในเรื่องของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเรื่องของชุมชนอย่างแท้จริง บทบาทในการให้ความรู้ รักษาวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น บทบาทในการร่วมแก้ปัญหาของชุมชน การร่วมกับชุมชนพัฒนาความเป็นอยู่ และแม้กระทั่งการร้องทุกข์ เตือนภัย ก็เป็นเรื่อง

เป็นประโยชน์ทั้งสิ้น ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในวิถีทางประชาธิปไตย คือการรวมกลุ่มของชาวนาข้าวไร่ เกษตรกรที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นพลังต่อรองทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ถือเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีลักษณะประการสำคัญ คือ จะต้องมีส่วนที่ทางการเมืองให้กับภาคประชาชนทุกส่วนทุกภาคของสังคม ซึ่งในบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 มาตรา 40 ย่อมถือว่าเป็นการกระจายคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย และให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารความคิดเห็นถูกรับฟังและนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเครือข่ายและที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุด

3.2.2 บทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัด กาญจนบุรี ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัด กาญจนบุรี

1) การดำรงชีพ พบว่า วิทยุชุมชนควรที่จะให้ความสำคัญ และมีความกระตือรือร้นในการนำเสนอข่าวสาร ที่เป็นความทุกข์ยากของคนในชุมชน เมื่อเกิดภัยพิบัติ ที่ส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีพ เช่นตอนที่เกิดพายุฝนตกลงมาในพื้นที่อย่างหนักไม่สามารถทำการเกษตรได้ ไร่นาเสียหายรวมกันกว่า 24,000 ไร่ การให้ข่าวสารที่ล่าช้า ทำให้การรับมือกับภัยพิบัติได้ไม่ทัน

2) ภาษาและวรรณกรรม ภาษาและวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ชาติที่เจริญแล้วทุกชาติจะต้องมีภาษาและวรรณกรรมเป็นของตัวเอง และเป็นเครื่องชี้ให้รู้ว่า ชาติใดมีความเจริญทางวัฒนธรรมสูงแค่ไหนและยุคใดมีความเจริญสูงสุด ยุคใดมีความเสื่อมทราม ลง ด้วยเหตุนี้ ภาษาและวรรณกรรมจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึกนึกคิดถ่ายทอดจินตนาการและแสดงออกซึ่งศิลปปะอันประณีตงดงาม การศึกษาหรืออ่านวรรณกรรมแต่ละเรื่องทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ ของยุคสมัยที่ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนผ่านมุมมองของตนออกมา รวมทั้งทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้คนที่มิต่อสภาพการณ์เหล่านั้นด้วย ดังนั้น ภาษาและวรรณกรรมจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์แทบทุกด้าน จึงเป็นการควรที่ผู้จัดรายการและผู้ผลิตรายการของวิทยุชุมชน ต้องให้ความสำคัญ ร่วมอนุรักษ์ภาษาถิ่นและธรรงศ์การใช้ ภาษากลางให้ถูกต้อง

3) ศาสนาและจริยธรรม กลุ่มผู้นำชุมชนมองว่าการส่งเสริมทางด้านศาสนา และจริยธรรมนี้อยากให้มากขึ้นเพราะมีความเชื่อว่าจะสามารถพัฒนาจิตใจคนได้และจะต่อยอดจากการพัฒนาคนไปถึงการพัฒนาชุมชนและพัฒนาประเทศได้ เห็นสมควรที่สถานีวิทยุชุมชน

ทุกสถานี ควรที่จะมีรายการธรรมะ หรือรายการที่เกี่ยวกับศาสนา แต่อยากให้มีการปรับปรุงรายการให้ทันสมัย ให้เข้าถึงเยาวชนได้ และให้ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี โดยใช้การประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม อีกทั้งยังอยากให้ปลูกฝังจริยธรรมและ ศีลธรรมอันดีงาม ให้แก่เยาวชนโดยผ่านบุคคลตัวอย่างในชุมชน รวมถึงวัดวา อารามและสิ่งศักดิ์ที่ผู้คนทั่วประเทศเคารพนับถืออยากให้มีการส่งเสริมและเชิญชวนให้ช่วยกันอนุรักษ์ และสืบสานศาสนสถานของชุมชนให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน

4) *ศิลปะ และการละเล่น* ศิลปะและการละเล่น เป็นประเพณีนิยมในท้องถิ่นและเล่นกัน ในระหว่างคนในชุมชน เพื่อความสนุกสนานรื่นเริงตามฤดูกาล ถูกต้องตามความนิยมและวัฒนธรรม เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และศิลปะและการละเล่นบางชนิดก็สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทางวิทยุชุมชนควรที่จะช่วยกันร่วมอนุรักษ์ ทางชุมชนก็เห็นพ้องร่วมกันที่ควรจะมีการอนุรักษ์ ศิลปะ การละเล่นพื้นบ้านที่มีมานานแล้วให้คงอยู่ โดยใช้ช่องทางอย่างวิทยุชุมชนให้ช่วยกันส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้แก่คนรุ่นหลังที่ฟังรายการ ควรที่จะช่วยสนับสนุนในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับศิลปะ การละเล่นท้องถิ่น โดยมีการเชิญศิลปินท้องถิ่นมาสัมภาษณ์ และสืบทอดให้คนรุ่นใหม่ฟัง

5) *สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง* สรุปลงสาระสำคัญเกี่ยวกับวิทยุชุมชนในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ได้ดังนี้ ทางผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าวิทยุชุมชนเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงคนในท้องถิ่นได้โดยง่าย และมีศักยภาพในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านวัฒนธรรมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับรู้ ทั้งเรื่องวัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมความปลอดภัย วิถีชีวิต ภูมิปัญญาและความเป็นไทยผ่านทางรายการต่างๆ ของวิทยุชุมชน ควรให้มีการสร้างจิตสำนึกที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมรดกทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเมืองกาญจนบุรี มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติเยอะ แต่บางสถานที่นักท่องเที่ยวก็ไม่ค่อยรู้จักมี ดังนั้นควรที่จะเน้นการประชาสัมพันธ์ในด้านนี้ด้วย อีกทั้งควรที่จะเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานของสถานีในรูปแบบต่างๆ จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน โดยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริการประชาชน เพื่อ โดยพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรการบริหารทุกประเภทสร้างกลไก หรือช่องทาง ให้ประชาชนเข้าถึง รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้โดยสะดวก

โดยสรุปแล้ว กลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีเห็นพ้องต้องกันว่าวิทยุชุมชนทุกสถานีสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีบทบาทที่จะต้องส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย ในทุกๆ ด้าน รวมไปถึงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ยิ่งปัจจุบันที่โลกเชื่อมต่อกันด้วยสังคมข่าวสาร และอาจจะกล่าวได้ว่ามีส่วนในการชักนำประชาชนไปตามแนวคิดทางใดทางหนึ่ง

อีกทั้งมีผลต่อการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยทางด้านดี คือ ได้ประโยชน์จากการให้วิทยุ เป็นสื่อกลางในการพัฒนาชุมชนเช่นการส่งเสริมอาชีพ ส่วนด้านที่กลุ่มผู้นำชุมชนอยากให้มีการ ปรับปรุงแก้ไข คือ ด้านภาษาและวรรณกรรม และ ด้านศาสนาและจริยธรรม โดยมองว่านักจัด รายการวิทยุชุมชนยังใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม อยากให้มีการนำเสนอข้อมูลที่เป็นวิชาการมากกว่านี้ ด้านศาสนาและจริยธรรมกลุ่มผู้นำชุมชนมองว่าการส่งเสริมทางด้านศาสนาและจริยธรรมนี้อยากให้ มีมากขึ้นเพราะมีความเชื่อว่าจะสามารถพัฒนาจิตใจคนได้และจะต่อ ยอดจากการพัฒนาคนไปถึง การพัฒนาชุมชนและพัฒนาประเทศได้ ส่วนแนวทางในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย กลุ่มผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นพ้องต้องกันว่าน่าจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน คือ นำเสนอ ข้อมูลจากทุกภาคส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนมานำเสนอ มากกว่าที่เป็น อยู่เพื่อที่วิทยุชุมชนจะ เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต

3.3 บทบาทของวิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบ สานวัฒนธรรม ไทยว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

มีลักษณะพึงประสงค์เนื่องจากว่า ข้อมูลต่างๆที่ใช้ในการผลิตรายการ ส่วนใหญ่มา จากหน่วยงานทุกภาคส่วนทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น และ ตัวนักจัดรายการเองมีความเป็น กลางไม่เอนเอียงให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ซึ่งอาจมียกเว้นบ้างในกรณีที่บางแห่งถูกรอบงำโดย กลุ่มผู้สนับสนุนรายการหรือนักการเมืองและความมีอคติส่วนตัวของผู้จัดรายการวิท ุชุมชนเป็น การสื่อสารแนวราบ ที่เป็นปากเสียงของชาวบ้านในการร้องทุกข์ ชาวบ้านมีโอกาสเป็นเจ้าของสื่อ ส่งเสริมประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนระดับชาวบ้านรู้เท่าทันสื่อ คนตัวเล็กตัวน้อยมีความภูมิใจใน ความเป็นตัวตนของตนเอง ส่วนด้านลบ คือ เป็นเครื่องมือทางการเมือง สร้างค วามแตกแยกนำไปสู่ ความรุนแรง เน้นหาผลประโยชน์ทางธุรกิจไม่สนใจสังคม เกิดคำถามเชิงจริยธรรมสื่อจนถึง จริยธรรมของวิทยุชุมชน ความเป็นธรรมในการจัดสรรคลื่น จริยธรรม การให้บริการวิชาการแก่ วิทยุชุมชน ส่วนองค์กรวิชาชีพสื่อและภาคประชาสังคม ควรพัฒนาศักยภาพเชิงเนื้อหาให้เ ป็นที่ปฏิรูปสังคมและการเมือง พัฒนาเชิงทักษะอย่างในด้านเทคโนโลยี และพัฒนาเชิงคุณธรรม จริยธรรมของวิทยุชุมชน

จากการสังเกตพบว่ารายการวิทยุชุมชนส่วนใหญ่เป็นรายการเพลงนักจัดรายการ ยังใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องนักแต่ในภาพรวมของแต่ละสถานียัง มีการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ไทยในปริมาณที่เหมาะสมและมีการคาดหวังว่าน่าจะมีการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย เพิ่มขึ้นไปอีกโดยอาจจะมีผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและสืบสาน วัฒนธรรมไทยร่วมกับวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีมากขึ้นเ ป็นอีก เพื่อวิทยุชุมชน จะได้เป็นส่วนหนึ่งในการที่ส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย เพื่อพัฒนาคน ชุมชน และ

ประเทศชาติ ต่อไป

4. การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษา: วิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ” มีประเด็นที่สำคัญที่จะอภิปรายผล ตามการวิจัยดังนี้ ดังนี้ต่อไปนี้

4.1 ความเป็นมาของวิद्यุชุมชน

วิद्यุชุมชนเป็นการสื่อสารประเภทหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญ การดำเนินงานของ สื่อสารมวลชนมีส่วนกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและสังคมโดยรวม บทบาทนี้เพิ่ม ความสำคัญมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการ สื่อสาร (ดวงพร คำคุณวัฒน์, 2539 : 152) สื่อวิทยุโทรทัศน์มีบทบาท (Role) ที่สำคัญยิ่ง ของสังคม เพราะเป็นทรัพยากรทางเทคโนโลยีที่มวลชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้โดยเสมอภาคกัน เป็นสื่อซึ่งอาจกระตุ้นมวลชนให้ตระหนักถึงความจำเป็นและปัญหาต่าง ๆ ของสังคมตลอดจน มาตรการต่าง ๆ ที่จะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักในปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่ง สำคัญที่สุด เพราะอาจสร้างให้เกิดความรู้สึกในการร่วมชะตากรรมของประชาชาติทั้งมวล แต่ทั้งนี้ เนื้อหาและสิ่งซึ่งเสนอต่อมวลชนจะต้องเหมาะสมและเป็นคุณประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง มิใช่เป็นเรื่องเลื่อนลอยและขาด ความจริงใจต่อผู้ฟังและผู้ชม นอกจากนี้ในสังคมที่กำลังพัฒนาอยู่ ในช่วงการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่สำคัญ ย่อมมีบทบาทเป็นสื่อ ในการแสวงหาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นอย่างดี ซึ่งจะต้องสร้างเสริมความมั่นใจของสังคม จะต้องให้แนวทางแก่สังคม จะต้องให้ความหมายและทางออกแก่สังคม (วิจิตร ภัคศิริรัตน์, 2531 : 825-826)

นอกจากนั้นจากการศึกษา ยังพบว่า บทบาทของสื่อมวลชนได้กล่าวถึง หน้าที่สำคัญ 3 ประการของ สื่อมวลชนคือ ทำหน้าที่ถ่ายทอดมรดกทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปยัง คนรุ่นหลัง สอดคล้องกับแฮโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell 1948) นักรัฐศาสตร์ซึ่งบุกเบิกทำการ วิจัยด้านการสื่อสารมวลชน ได้กล่าวถึงหน้าที่สำคัญ ของสื่อมวลชนคือ หน้าที่ถ่ายทอดมรดกทาง สังคมจากคนรุ่นหนึ่งไป ยังคนรุ่นหลัง (Transmission of the social heritage from one generation to the next) ซึ่งหมายความว่า การเผยแพร่ความรู้ ค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคมแก่สมาชิกรุ่นใหม่ ของสังคมเพื่อให้วิทยาการและวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ คงอยู่ต่อไป นี่คือน้ำที่ด้านการให้ การศึกษา (Educational Function) ของสื่อมวลชน

4.2 บทบาทของวิद्यุชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี โดยแบ่งกรอบ5ด้านดังต่อไปนี้

ด้านการดำรงชีพ วิद्यุชุมชนได้ให้การสนับสนุน การทำมาหากิน อาหาร เสื้อผ้า การแต่งกาย สุขภาพ พลาณามัย ที่อยู่อาศัย ทั้งนี้เนื่องมาจากวิद्यุชุมชนเป็นสิทธิอย่างหนึ่งของชุมชน ครอบคลุมความสนใจ ความต้องการและผลประโยชน์ของคนทุกกลุ่ม และเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนที่มีหลากหลายมิติ เช่น เรื่องการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกัน การปกครอง ศิลปวัฒนธรรม มรดกด้านภูมิปัญญาของชุมชน ส่งเสริมศีลธรรมศาสนา การพักผ่อนความบันเทิง และการละเล่น ประเพณีพิธีกรรม ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระวรรณ ตันทรานนท์ (2542) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมและบทบาทผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขาในการจัดการวิद्यุชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขาที่มีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการวิद्यุชุมชนแม้จะยังไม่เข้าใจในรายละเอียดของการดำเนินการที่ชัดเจนโดยมีแนวคิดที่จะมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การส่งข่าวประชาสัมพันธ์ในรายการ การเป็นผู้ดำเนินรายการ การร่วมเป็นคณะกรรมการบริหาร การร่วมเป็นคณะกรรมการผลิตรายการจนถึงการจัดตั้งสถานีวิद्यุกระจายเสียงของชุมชนเอง ผู้นำชุมชนทุกคนมีบทบาทอย่างมาก ทั้งในด้านการให้ความรู้และการระดมความคิดเห็นจากสมาชิกชุมชนรวมทั้งการวางแผนจัดการวิद्यุชุมชน

ด้านภาษาและวรรณกรรม ทั้งนี้เนื่องมาจากวิद्यุชุมชนเป็นสิทธิ อย่างหนึ่งของชุมชน ดังนั้นเนื้อหา/วิธีการนำเสนอ/และรูปแบบรายการจึงควรให้สิทธิแก่ชุมชนในการดำเนินการ ให้สอดคล้องกับประเพณีและวัฒนธรรมหรือรสนิยมของชุมชน ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือการใช้ภาษาท้องถิ่น ดังนั้นเนื้อหาและรูปแบบรายการของวิद्यุชุมชนในแต่ละที่จึงไม่จำเป็น ต้องเป็นสูตรเดียวกันทั่วประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา สุภาพ (2542) กล่าวว่า เอกลักษณะอาจจะได้จาก ภาษา เครื่องแต่งกาย นิสัยใจคอ ความคิด ที่ทำให้สังคมนั้นแตกต่างจากสังคมอื่น สังคมไทยมีที่มาจากสังคมชนบทจากชุมชนแบบที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือเกื้อ อดุลกัน ทำให้คนไทยมีไมตรีต่อผู้อื่น แม้สังคมไทยปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปและได้รับความเจริญสมัยใหม่ แต่ลักษณะความเป็นกันเองแบบนี้ก็ยังหลงเหลืออยู่ เป็นเอกลักษณ์ที่เราได้รับจากบรรพบุรุษซึ่งตกทอดกันมา ทำให้เราแตกต่างจากชาติอื่น แม้จะไม่เหมือนเดิมทีเดียวแต่ก็ยังมีแนวเดิมให้ เห็นอยู่ไม่มากนัก

ด้านศาสนาและจริยธรรม ทั้งนี้เนื่องมาจากวิद्यุชุมชน เป็นตัวกลางสำคัญในการ อนุรักษ์ พิณฟู ส่งเสริม พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรมหรือดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของ กลุ่มชนให้คงอยู่และสืบทอดต่อๆ กันมา วัฒนธรรมต้องอาศัยสื่อทุกรูปแบบ ถ้าไม่มีการสื่อสาร การ แสดงออกทางวัฒนธรรมจะทำได้ สื่อจึงช่วยให้รูปแบบทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมของ มนุษย์ สามารถสืบทอดและเรียนรู้กันได้ สื่อจึงช่วยให้รูปแบบทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมของ

มนุษย์ สามารถสืบทอดและเรียนรู้กันได้สื่อที่มีความสำคัญมาก คือ รูปแบบการ ใช้ภาษาและการใช้ความคิด ซึ่งจะเป็ นตัวช่วยให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณมาศ ธาระวานิช (2540) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปาง กับการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา พบว่า สถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปาง มีการนำเสนอรายการเพียง 3 รายการที่มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยดำเนินการตามนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้มิได้มุ่งเน้นเรื่องวิถีชีวิตและภูมิปัญญาแต่ประการใด เนื่องจากมีปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานคือ ปัจจัยภายในภายในด้านการจัดการและการบริหารองค์กร ที่ต้องขึ้นอยู่กับกรมประชาสัมพันธ์ทำให้ขาดอิสระในการดำเนินงาน เทคโนโลยีที่ล้าหลังและความเป็นมืออาชีพที่ขาดแคลนบุคลากรที่ตรงกับสายงาน รวมทั้งปัจจัยภายนอกด้านแหล่งข้อมูลข่าวสารทางภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่ไม่มีการรวบรวมเป็นหลักฐานอ้างอิง และการเป็นสถานีของรัฐที่ ไม่มีการแข่งขันทำให้ไม่ได้รับความสนใจจากภาคเอกชน จึงเป็นปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน มีเพียงปัจจัยภายในด้านนโยบาย และปัจจัยภายนอกด้านงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) การควบคุมด้านกฎระเบียบของกรมประชาสัมพันธ์ที่ระบุให้เสนอรายการที่ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นเท่านั้น ที่ถือเป็นปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ต่อการผลิตรายการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน

ด้านศิลปะและการละเล่น ทั้งนี้เนื่องมาจากวิถุชุมชนมี บทบาทในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การแสดงลิเก ประเพณีแข่งเรือ ฯลฯ บทบาทในการจัดเทศกาลทางสังคม เช่น การส่งเสริมค่านิยมเรื่องความขยันขันแข็ง รักถิ่นกำเนิด รักษาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ บทบาทในการระดมความร่วมมือ (Mobilization) เช่น ในช่วงเวลาที่ต้องการการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรณรงค์ป้องกันพิษสุนัขบ้า โรคเอดส์ ฯลฯ ทั้ง หรือเป็นสื่อกลางในการจัดการกับความขัดแย้ง แน่แน่นอนว่า ในทุกชุมชนย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทั้งที่มาจากภายในชุมชนเอง หรือความขัดแย้งที่เกิดมาจากภายนอก ในท่ามกลางความขัดแย้งดังกล่าว วิถุชุมชนอาจจะเล่นบทเป็น “พื้นที่เจรจา” ให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาเจรจาทกลงต่อรองกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของประยุทธ วรรณอุดม (2540) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทและการดำเนินกลยุทธ์ของสื่อมวลชนเพื่อการส่งเสริม “หมอลำ” ผลการวิจัยพบว่า สื่อมวลชนประเภทต่างๆ นั้นมีเกณฑ์การเลือกประเภทหมอลำเพื่อการส่งเสริมที่มีลักษณะร่วมกันคือ จะเลือกหมอลำที่สามารถขายได้ เป็นที่ต้องการของตลาดและเข้ากับกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่มากที่สุด หมอลำประยุกต์ หมอลำลูกผสมส่วนหมอลำประเภทดั้งเดิม เช่น ลากลอน หมอลำพื้น จะไม่ได้รับการเลือกมาผลิตและเผยแพร่เท่าใดนัก หมอลำที่ได้รับการคัดเลือกมานั้น หากมีลักษณะบางอย่างที่ไม่เข้ากับวัฒนธรรมของสื่อมวลชน ก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งรูปแบบและเนื้อหาด้วย หรือกล่าว

โดยสรุปคือสื่อมวลชนปัจจุบันมีบทบาททั้งที่เป็นคุณและโทษต่อการส่งเสริมหมอลำ ในด้านที่เป็นคุณคือการที่เป็นการที่เป็นช่องทางในการเผยแพร่ไม้อ่อมลำออกไปสู่สังคมและการเป็นผู้ผลิตซ้ำทำให้หมอลำยังคงมีอยู่ ส่วนด้านที่เป็นผลเสียคือสื่อมวลชนมีส่วนทำให้หมอลำทุกวันนี้ต้องปรับเปลี่ยนตัวเองไปอย่างมาก เพื่อสามารถเข้ากับวัฒนธรรมสื่อได้อย่างสนิท จนทำให้หมอลำบางประเภทต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบ และเนื้อหาการแสดงของตัวเองไปจนแทบจะหารากเหง้าเค้าเดิมของตัวเองไม่ได้

ด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง ทั้งนี้เนื่องมาจาก วิชชุชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) ลักษณะสำคัญของวิชชุชุมชน จึงอยู่ที่การเป็นสื่อของระบอบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชน (participatory democracy) วิชชุชุมชนเกิดขึ้นจากการละเลยและมองข้ามสิทธิการสื่อสารของประชาชน ในเรื่องของชุมชน ซึ่งมองไม่เห็นว่าการมีรายการเพื่อการศึกษา รายการเพื่อสื่อสารกับผู้ฟังในชุมชน ในเรื่องของชุมชนจะเป็นประโยชน์ จึงเป็นที่มาของวิชชุชุมชนที่เข้ามาเติมช่องว่างในระบบสื่อวิทยุกระแสหลัก วิชชุชุมชนที่มุ่งเสนอสาระของคนในชุมชน และจากคนในชุมชนจึงประสบความสำเร็จ เพราะได้ตอบสนองต่อสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนโดยตรง การเป็นการสื่อสารภายในของชุมชนเล็กๆ มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ในกลุ่มให้ทุกคนมีส่วนร่วม จัดทำกิจกรรมต่างๆ โดยมีคณะกรรมการที่เลือกสรรมาจากชุมชนของตนเอง ซึ่งสมัครใจที่จะทำกิจกรรมให้กับชุมชน โดยอาศัยเพียงเครื่องส่งที่มีกำลังส่งต่ำไม่เกิน 30 วัตต์ เป็นเครื่องมือและอุปกรณ์เสริมที่หาได้ง่ายภายในท้องถิ่นจัดทำรายการให้คนในท้องถิ่นได้รับรู้ข่าวสารและตรวจสอบกันเอง เนื้อหาของรายการมาจากวิถีชีวิตของชุมชนนั้นๆ ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ตลอดจนภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อที่จะได้เผยแพร่ให้ชุมชนรับทราบโดยทั่วกันอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร สงบธรรม (2544) บทบาทของรายการวิทยุเพื่อชุมชนกับประชาคมสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของรายการวิทยุเพื่อชุมชนกับประชาคมสงขลา รวมทั้งการวิเคราะห์การก่อเกิดประชาคมที่เป็นโครงสร้างรองรับการปฏิรูปสื่อตามมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ใช้ระเบียบวิธี สัมภาษณ์แบบเจาะลึก , การสำรวจภาคสนาม และการใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า รายการวิทยุเพื่อชุมชน มีบทบาทเป็นเครื่องมือในการทำหน้าที่แจ้งข้อมูลข่าวสารเท่านั้น ไม่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของผู้รับฟังได้รายการวิทยุเพื่อชุมชนในจังหวัดสงขลา มีลักษณะตามแนวคิดของวิชชุชุมชน ด้านการเข้าถึงสื่อแต่ยังมิได้เข้าถึงแนวคิดการมีส่วนร่วมในระดับรายการ หรือระดับสถานีวิทยุกระจายเสียงเลย

4.3 บทบาทของวิद्यุชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยว่ามีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

มีลักษณะพึงประสงค์เนื่องจากว่า ข้อมูลต่างๆที่ใช้ในการผลิตรายการส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานทุกภาคส่วนทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น และ ตัวนักจัดรายการเองมีความเป็นกลางไม่เอนเอียงให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ซึ่งอาจมียกเว้นบ้างในกรณีที่บางแห่งถูกครอบงำโดยกลุ่มผู้สนับสนุนรายการหรือนักการเมืองและความมีอคติส่วนตัวของผู้จัดรายการวิทยุชุมชนเป็นการสื่อสารแนวราบ ที่เป็นปากเสียงของชาวบ้านในการร้องทุกข์ ชาวบ้านมีโอกาสเป็นเจ้าของสื่อส่งเสริมประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนระดับชาวบ้านรู้เท่าทันสื่อ คนตัวเล็กตัวน้อยมีความภูมิใจในความเป็นตัวตนของตนเอง ส่วนด้านลบ คือ เป็นเครื่องมือทางการเมือง สร้างความแตกแยกนำไปสู่ความรุนแรง เน้นหาผลประโยชน์ทางธุรกิจ ไม่สนใจสังคม เกิดคำถามเชิงจริยธรรมสื่อจนถึงจริยธรรมของวิทยุชุมชน ความเป็นธรรมในการจัดสรรคลื่น จริยธรรม การให้บริการวิชาการแก่วิทยุชุมชน ส่วนองค์กรวิชาชีพสื่อและภาคประชาสังคม ควรพัฒนาศักยภาพเชิงเนื้อหาให้ไปสู่การปฏิรูปสังคมและการเมือง พัฒนาเชิงทักษะอย่างในด้านเทคโนโลยี และพัฒนาเชิงคุณธรรม จริยธรรมของวิทยุชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของจุมพล รอดคำดี (2542) จากการศึกษาวิทยุชุมชน เป็นสื่อประชาธิปไตย ปรัชญาของวิทยุชุมชน ก็คือการเป็นวิทยุ “โดยประชาชน เป็นผู้ดำเนินงานเป็นเจ้าของและมีรายการเพื่อผลประโยชน์ของชุมชน ” ซึ่งวิทยุชุมชนเป็นรูปแบบการบริการวิทยุท้องถิ่นให้เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นที่แท้จริง มีหลักการที่แตกต่างไปจากวิทยุกระจายเสียงทั่วไปอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ แทนที่จะต้องการวิทยุกำลังส่งสูงหรือผู้เป็นเครื่องข่ายเพื่อให้สามารถครอบคลุมพื้นที่รับฟังได้กว้างขวาง แต่วิทยุชุมชนต้องการวิทยุกำลังส่งต่ำเพื่อมุ่งกลุ่มเป้าหมายที่แคบและเฉพาะเจาะจง เพื่อสามารถจัดเนื้อหารายการให้สอดคล้อง กับความต้องการที่แท้จริงของผู้ฟังในชุมชนเป้าหมาย เช่น วิทยุชุมชนในมหาวิทยาลัยใหญ่ๆ จนถึงวิทยุชุมชนจังหวัดที่มีขนาดกำลังส่งประมาณ 1 กิโลวัตต์

ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสารได้นำเสนอ บทบาทในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยใน ทุกๆด้าน ของวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี การแสดงให้เห็นถึงบทบาทของของวิทยุชุมชน ที่มีบทบาทในการพัฒนาคนและสังคมด้านเศรษฐกิจที่มีเป้าหมายให้คนพึ่งตนเอง โดยยุทธศาสตร์การทำอยู่ ทำกินในรายการต่าง ๆ ช่วยสร้างความรู้และปรับทัศนคติให้คนมีสำนึก และเกิดความตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นและสังคม การสร้างความรู้และทัศนคติด้านการเมืองภาคประชาชนที่ประชาชนต้องกำหนดทิศทางการพัฒนา มากกว่าหวังพึ่งพานักการเมืองระบบตัวแทนช่วยในการสะท้อนภาพผลพวงของ

ปัญหาทางการเมืองที่เกิดจากการแสวงหาอำนาจ และประโยชน์เฉพาะกลุ่มวิท ยุชุมชนมีบทบาทในการสื่อสารสองทิศทางระหว่างผู้จัดรายการและผู้ฟัง ซึ่งเปลี่ยนบทบาทกันได้เนื้อหาสาระของความรู้ ข่าวสารจึงมาจากชุมชนเป็นหลัก

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะของงานวิจัย

5.1.1 วิทชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ควรสร้างแนวทางหรือโครงสร้างที่เอื้อให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมให้มากขึ้น

5.1.2 ควรมีการอบรมให้ความรู้กับผู้ปฏิบัติงานในทุกตำแหน่งของวิทชุมชนให้มีความรู้เรื่องบทบาทในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมให้มากยิ่งขึ้น

5.1.3 ควรมีการสำรวจความต้องการของคนในชุมชนต่อประเด็นของวิทชุมชนในบทบาทส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมว่ามีความต้องการมากน้อยเพียงใดและต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในส่วนไหนอย่างไรบ้าง

5.1.4 ภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการในพื้นที่ควรให้การสนับสนุนวิทชุมชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมให้มากยิ่งขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปนั้นทางผู้วิจัยขอเสนอ ดังต่อไปนี้

5.2.1 ควรมีการทำวิจัยสำรวจความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริงและควรพยากรณ์คาดการณ์ความคาดหวังในอนาคตด้วย เนื่องจากในปัจจุบันมีรูปแบบการสื่อสารที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีมากขึ้น ในอนาคตอาจจะทำให้วิทชุมชน ถูกลดบทบาทและความสำคัญลง

5.2.2 ควรทำการวิจัยถึงปัญหา-อุปสรรค ของวิทชุมชนเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุด

5.2.3 ควรมีการวิจัยเชิงพัฒนา เพื่อให้วิทชุมชน เกิดความก้าวหน้า และเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย และเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมประสัมพันธ์ (2543) โครงการนำร่องวิทยุชุมชนกรมปล ระชาสัมพันธ์ (2541-2542) ศูนย์
ประสานมวลชนสัมพันธ์ สำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์กรม
ประชาสัมพันธ์
- กาญจนา แก้วเทพ (2539) *สื่อสองวัฒนธรรม* กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
_____ (2541) *สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา* กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
_____ และคณะ (2543) *สื่อเพื่อชุมชน : การประมวลองค์ความรู้* กรุงเทพมหานคร
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
_____ (2547) *คู่มือวิทยุชุมชน(FNS)* เอกสารประกอบเสวนาเรื่องบทบาท มหาวิทยาลัยกับ
วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ชุมชน ห้องกระมลทิพย์ 1 โรงแรมสยามซิตี้ ไฮเต็ล
แอนด์ รีสอร์ท กรุงเทพมหานคร 26 พฤศจิกายน
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) *การณรงค์วัฒนธรรมไทย พ.ศ.2537-2540*. สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 27
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2537) *การศึกษากับการสืบทอดและการเสริมสร้างวัฒนธรรม* เอกสาร
ประกอบการประชุมวิชาการ เนื่องในโอกาสคล้ายวันสถาปนาคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เครือข่ายวิทยุชุมชนภาคตะวันตก, เครือข่ายวิทยุชุมชนภาคใต้, เครือข่ายสื่อภาคประชาชนภาคเหนือ
, มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.), สมาพันธ์วิทยุชุมชนภาคตะวันออก, สมาพันธ์
วิทยุชุมชนคนอีสาน (2552) “วิทยุชุมชน : รายงานการศึกษาข้อมูลพื้นฐานวิทยุ
ชุมชนภาคประชาชน” สาระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 3 กันยายน 2552 : จาก
www.nationweekend.com
- ไคริกา ศิริประภาเดโช (2545) “บทบาทสื่อโทรทัศน์ในการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสาน :
กรณีศึกษา สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11ขอนแก่น” *ปริญาศิลปศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา บัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*
- จรัล ทองเกษม (2539) “ปรัชญาและทฤษฎีทางวัฒนธรรม” *วารสารวัฒนธรรมไทย* 33
หน้า 20-23

- จิราภรณ์ สุวรรณวาทกิจ (2534) *หน่วยที่ 2 การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง* สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จุมพล รอดคำดี (2532) *สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____ (2532) *วิทยุกระจายเสียงชุมชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน การปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม* (2542) กรุงเทพมหานคร
- จำลอง แจ่มจรัส (2552, 11 กรกฎาคม) *ผู้บริหารวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุคนปากแพรก 107.50MHz.*
- ฉัตรทิพย์ นาดสุภา (2540) *วัฒนธรรมเกี่ยวกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540
- _____ และ พรพิไล เลิศวิชา (2541) *วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สร้างสรรค์
- ชวลิต โชติวิเชียร (2541) “การศึกษาสภาพความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเผยแพร่วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้าน จังหวัดกาญจนบุรี ” วิทยานิพนธ์ปริญญา โสวัตศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาโสวัตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชาญวิทย์ พัฒนะพิชัย (2552, 18 มิถุนายน) *นักจัดรายการวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุสื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี 98.25 MHz.*
- ชัยชนะ ปิ่นน้อย (2552, 16 มิถุนายน) *นักจัดรายการวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz*
- ชูสิทธิ์ ชันตยานุกุลกิจ (2544) “การศึกษารูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชนของสถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ” วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ณรงค์ สมพงษ์ (2543) *สื่อสารมวลชนเพื่องานส่งเสริม* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- บรรทม จุสวาย (2552, 16 มิถุนายน) *นักจัดรายการ วิทยุชุมชน สัมภาษณ์ โดย วิสุทธิ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุสื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี 98.25 MHz.*
- บุญส่ง จันทร์ส่องรัมย์ (2552, 6 มิถุนายน) *ผู้บริหารวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz.*

- บุญส่ง อินทรักษ์ (2552, 12 กันยายน) ผู้นำชุมชน สัมภาษณ์ โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์ บ้านเลขที่ 10 ถนนปากแพรก ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
- ปกรณ์ พงษ์พนารัตน์ (2552, 15 กรกฎาคม) นักจัดรายการวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุเสียงปวงชนบ้านดินสอพอง 104.75 MHz.
- ประมะ สตะเวทิน (2539) *การสื่อสารมวลชน* กรุงเทพมหานคร ภาพพิมพ์ :1-4.81, และ 143
- ประยูทธ วรรณอุดม (2540) “บทบาทและการดำเนินกลยุทธ์ของสื่อมวลชนเพื่อการส่งเสริมหมอลำ” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย ภาควิชาการสื่อสารมวลชน นบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประภาพร คลกิจ (2544) “การวิเคราะห์การจัดการรายการวิทยุชุมชนสร้างสรรค์จันทบุรี ” วิทยานิพนธ์ ปรินญา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประสิทธิ์ ทีฆพุฒิ (2549) กฤษณพร เสริมพานิช, ชุมพล เครือขวัญ. *วิทยุชุมชน* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย
- ปราโมช รัฐวินิจ (2526) “บทบาทของข่าวโทรทัศน์ สันักกับการกำหนดวาระให้กับประชาชน ; การศึกษาเฉพาะกรณี ข่าวสารงานในชนบทในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525- 2536)” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาควิชาการ ประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย
- ปรียาภา พูแก้ว (2552, 11 กรกฎาคม) นักจัดรายการ สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุคนปากแพรก 107.50MHz.
- ปิ่นฉพร ไพบูลย์วัฒนกิจ (2549) “การเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของภาคประชาชนกรณีเครือข่ายองค์กรวิทยุชุมชนเชียงใหม่ ” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- ปีทมะ จันทรัง (2552, 14 กรกฎาคม) นักจัดรายการวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุเสียงปวงชนบ้านดินสอพอง 104.75 MHz.
- พยุศรี นาวารัตน์ (2552, 9 มิถุนายน) นักจัดรายการวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุเสียงชุมชนตำบลท่ามะขาม 100.75 MHz.
- พยุศักดิ์ จันทรสุรินทร์ (2539) *วิสัยทัศน์การดำเนินงานวัฒนธรรม* กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ . 2539 *คำกล่าวในพิธีเปิดโครงการสัมมนา “เครือข่ายเฝ้าระวังการใช้ภาษาไทยและสร้างสรรค์สังคมทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์”*

- พิชญา รัตนพล (2540) “พฤติกรรมกรรมการสื่อสาร ความคาดหวัง ผลประโยชน์และความน่าเชื่อถือของรายการวิทยุเพื่อสังคมและชุมชน : กรณีสถานีวิทยุชุมชน ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พัชรินทร์ พัฒนพิชัย (2552, 15 มิถุนายน) ผู้บริหารวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุสื่อสารมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี 98.25 MHz.
- มรรยาท พงษ์ไพบูลย์ (2546) “วิทยุประชาชน จากชุมชนสู่สังคมประเทศ” เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โครงการพัฒนาวิทยุชุมชนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)
- มนตรี วรรณมาศ (2552, 19 มิถุนายน) ผู้บริหารวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุกาญจนบุรี 93.75 MHz.
- วีระ สระทองซัง (2552, 10 สิงหาคม) นักจัดรายการวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุกาญจนบุรี 93.75 MHz.
- วุฒิสักดิ์ กะตะศิลา (2541) “บทบาทของหมอลำราตรี ศรีวิไล ผู้เบิกทาง ” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ศรีศักดิ์ วัลลิโกดม (2524) *มรดกวัฒนธรรมของอีสาน ใน รายงานการสัมมนาทางวิชาการ วัฒนธรรมกับสื่อมวลชน* หน้า 16-24.12-14 กรกฎาคม 2524. ขอนแก่น : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดขอนแก่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ศัน สันย์ วิชชุกิจมงคล (2552 , 14 กรกฎาคม) ผู้บริหารวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุเสียงปวงชนบ้านดินสอพอง 104.75 MHz
- ศึกษาธิการ, กระทรวง (2537) *แผนแม่บทโครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย พ.ศ.2538-2540* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โรงพิมพ์นิลนารการพิมพ์
- ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา (1996) *การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดรายการวิทยุชุมชน* กรุงเทพมหานคร ก พล
- สรายุทธ ยะหะกร (2541) “การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยรายวันในเชิงบทบาททางเศรษฐกิจในภาวะวิกฤต (พ.ศ.2539 - 2540)” วิทยานิพนธ์วารสารสนเทศ มหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สมโชค บุญสวัสดิ์ (2548) “ความพึงพอใจของผู้ฟังรายการของวิทยุชุมชนคนสะแกกรัง เอฟ .เอ็ม 104.50 เมกะเฮิร์ต จังหวัดอุทัยธานี” การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สมพจน์ จันทร์เที่ยง (2539) วัฒนธรรมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ *วารสารวัฒนธรรมไทย* 33 (5 กุมภาพันธ์ 2539):20-23
- สิรินธร รสหวาน (2552, 2 กันยายน) ผู้นำชุมชน สัมภาษณ์ โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์ บ้านเลขที่ 133 ถนนไชยชุมพล ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
- สิขเรศ ศิราภรณ์ (2544) “รูปแบบสถานีวิทยุกระจายเสียงภาคประชาชนที่พึงประสงค์สำหรับประเทศไทยภายหลังการปฏิรูประบบวิทยุกระจายเสียง ตราเจตนารมณ์ มาตรา 40 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 .” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สิริพร สงบธรรม (2544) “บทบาทของรายการวิทยุเพื่อชุมชนกับประชาคมสงขลา ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ (การสื่อสารมวลชน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุศักดิ์ สิตไทย (2552, 22 มิถุนายน) นักจัดรายการวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์ สถานีวิทยุกาญจนบุรี 93.75 MHz.
- สุนีย์ ธนนาทชนะชน (2552, 7 กันยายน) ผู้นำชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พร ทวีวัฒน์ บ้านเลขที่ 109 ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
- สุพัตรา สุภาพ (2542) *สังคมและวัฒนธรรมไทย* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- สุพิศวง ธรรมพันทา (2532) *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย* กรุงเทพมหานคร ดิ.ดี.บุ๊คส์ไตร์
- สุภางค์ จันทวานิช (2540) *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยสุขภาพ* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุภาวรรณ จรูญเมธา (2537) “ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนสนใจรับฟังรายการข่าววิทยุในลักษณะเสวนาข่าว :ศึกษาเฉพาะกรณี : รายการข่าววิทยุเนชั่นนิวส์ทอล์ค ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- สุมน อยู่สิน และยงยุทธ รักษาศรี (2528) “ประวัติวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์” เล่มที่ 1 หน่วยที่ 2 หน้า 55 - 60 นนทบุรี สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- สุรินทร์ แปลงประสพโชค (2534) “การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบท
ในเขตชานเมืองจังหวัดจันทบุรี ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตร มหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- สุริยา รัตนกุล (2531) “วัฒนธรรมและการสื่อสาร” วารสารภาษาและวัฒนธรรม 7,1 (1 มกราคม-
มิถุนายน 2531): 2-6 , 20
- โสภิญญ์ เจริญพร (2552 , 28 สิงหาคม) ผู้นำชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์
บ้านเลขที่ 236/121 ตำบลบ้านใต้ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
- อนุกรรมการ การศาสนาและวัฒนธรรม , คณะ (2539) “การวัฒนธรรมศึกษา” ใน เอกสาร
ประกอบการสัมมนาเพื่อจัดทำแผนการศาสนาและการวัฒนธรรม ฉบับที่ 1
กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ : 42, 94 และ 262-263
- อนุตรา พรทวี (2545) “ความต้องการรายการวิทยุชุมชนของผู้ฟังในเขตปริมณฑลของ
กรุงเทพฯ.” วิทยานิพนธ์ วารสารศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อรุณมาศ ชาระวานิช (2540) “บทบาทสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปาง ก้นการส่งเสริมวิถีชีวิตและ
ภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา ” ปริญญาโทวิทยาศาสตร มหาบัณฑิต ภาควิชาการ
ประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อรัญญา จงพิพัฒน์นัฒนชัย (2552, 31 สิงหาคม) ผู้นำชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์
บ้านเลขที่ 26/12 ซอยโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
- อุบลรัตน์ ศิริชูศักดิ์ (2548) “ปิดหู ปิดตา ปิดปาก: สิทธิเสรีภาพในมือธุรกิจการเมืองสื่อโครงการ
unesco Chair in freedom of expression” คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
_____ . (2552)“นักวิชาการถล่มรัฐบาล ปิดหู ปิดตา ปิดปากสื่อ ” สาระสังเขปออนไลน์
ค้นคืนวันที่ 9 กันยายน 2552 จาก www.midnightuniv.org
- อุษา จันทร์ประกาศ (2534) “การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ฟังรายการ
วิทยุกระจายเสียงชุมชนของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตร มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อังคณา พรหมรักษา (2543) “ศักยภาพของสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์กับ
บทบาทด้านการพัฒนา คนและสังคม ” วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาสื่อมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกชัย งามยิ่ง (2552, 17 กรกฎาคม) นักจัดรายการวิทยุชุมชน สัมภาษณ์โดย วิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์
สถานีวิทยุคนปากแพรก 107.50 MHz.

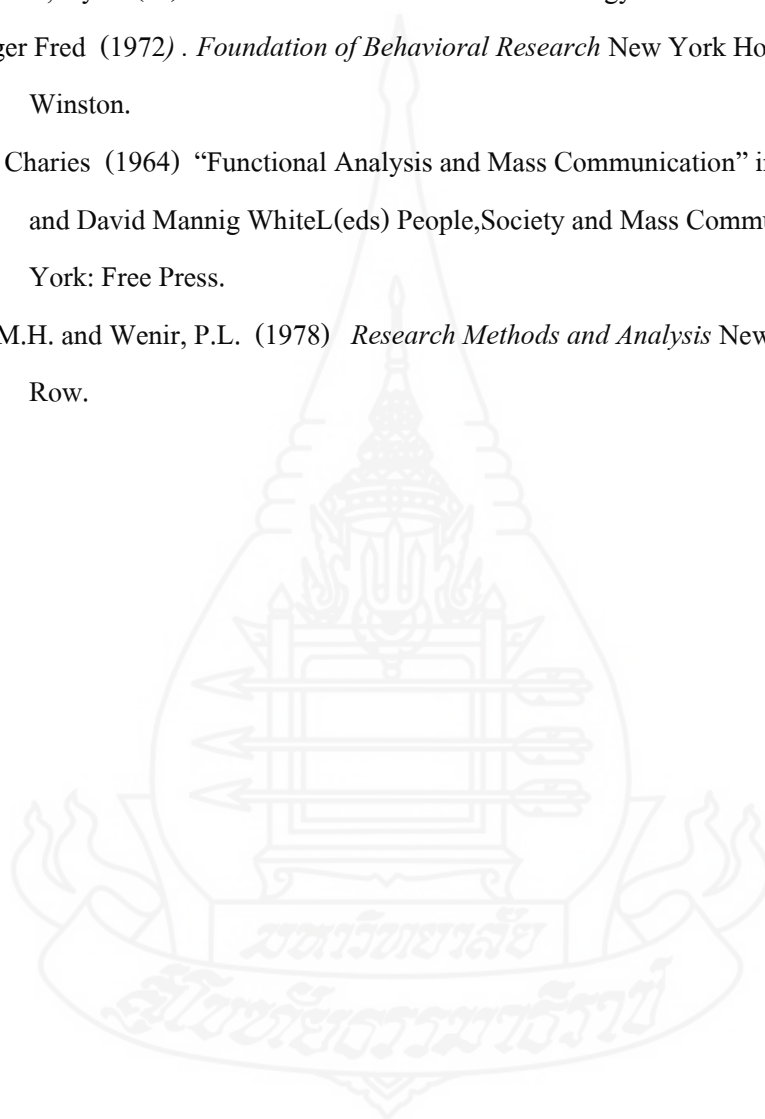
Berelson Bernard (1971) . *Content Analysis in Communication Research* New York :Hafner.

Lasswell,Harold D. (1980) . “The Structure and Function of Communication in Society” in
L,Bryson(ed) *the Communication to Its Methodology* London: Sage Publications.

N. Kerlinger Fred (1972) . *Foundation of Behavioral Research* New York Holt,Rinchart and
Winston.

R. Wright Charies (1964) “Functional Analysis and Mass Communication” in Lewis A.Dexter
and David Mannig WhiteL(eds) *People,Society and Mass Communication*. New
York: Free Press.

Walizer , M.H. and Wenir, P.L. (1978) *Research Methods and Analysis* New York: Harper and
Row.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบทอดวัฒนธรรมมาตุลีราช

ภาคผนวก ก

มาตราที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสื่อในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ.2540 และพ.ศ.2550

**มาตราที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสื่อใน
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และพ.ศ.2550**

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

มาตรา 39 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีการอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกัน หรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลิดรอนสิทธิและเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ

การให้เงิน หรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐ จะกระทำมิได้

มาตรา 40 คลื่นความถี่ ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสอง ต้องคำนึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรมความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

มาตรา 41 พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกบ ครอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าว และแสดงความคิดเห็นภายใต้ ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณและการประกอบวิชาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้าง เอกชนตามวรรคหนึ่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

มาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อม ทรามทางจิตใจหรือสุขของประชาชน

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่น เพื่อลิดรอนเสรีภาพ ตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือ บางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ เพื่อลิดรอนสิทธิเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ต รวจ ก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือ สื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้

มาตรา 46 พนักงานหรือลูกจ้างเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัับวิสาหกิจหรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพและมีสิทธิจัดตั้งองค์กรเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพ และความเป็นธรรม รวมทั้งมีกลไกควบคุมกันเองขององค์กรวิชาชีพและมีสิทธิจัดตั้งองค์กรเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพ และความเป็นธรรม รวมทั้งมีกลไกควบคุมกันเองขององค์กรวิชาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจในกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง

การกระทำใดๆ ไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการ อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ

มาตรา 47 คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารแห่งชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่ง ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติ และท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรมความมั่นคงของรัฐ ประโยชน์สาธารณะอื่นและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ

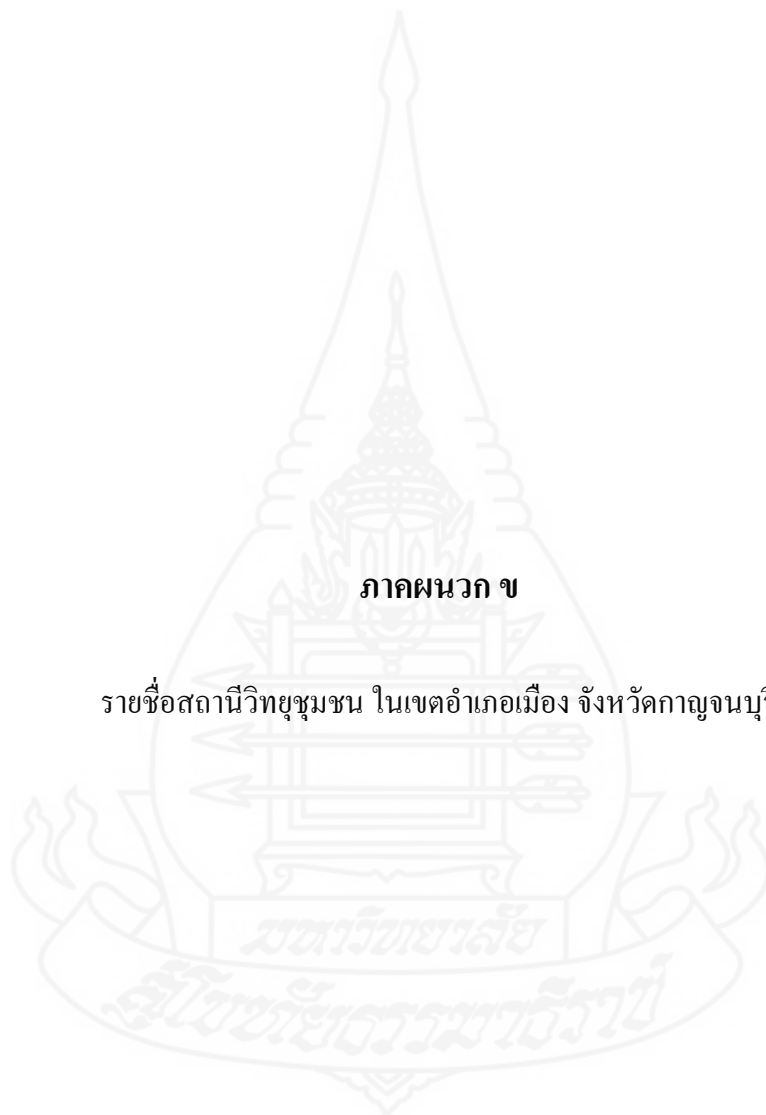
การประกอบกิจการตามวรรคสอง ต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการครอบงำ การครอบงำสิทธิข้ามสื่อ หรือการครอบงำ ระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเองหรือโดยบุคคลอื่นใด ซึ่งจะมีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือปิดกั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายของประชาชน

มาตรา 48 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็น เจ้าของกิจการหรือถือหุ้นส่วนในกิจการ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคมมิได้ ไม่ว่าในนามของตนเองหรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือหุ้นแทน หรือจะดำเนินการโดยวิธีการอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ที่สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ในทำนอง เดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการ ดังกล่าว

ภาคผนวก ข

รายชื่อสถานีวิทยชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

รายชื่อสถานีวิทยุชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	ชื่อ/สกุล	ความถี่	ชื่อบริษัท/ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่
1	นายวินิจ โรจนวงศ์	98.25 MHz.	สมาคมสื่อมวลชน จังหวัดกาญจนบุรี	196/1 ถ.แสงชูโต ต.ปากแพรก อ. เมือง จ.กาญจนบุรี
2	นายมนตรี วรรณมาศ	FM 93.75 MHz	หมู่บ้านกาญจนบุรีวิล ล่า	146/34 หมู่ 1 ซอย 2 ต.ท่ามะขาม อ. เมือง จ.กาญจนบุรี
3	นางศันสนีย์ วิชชุกิจมงคล	FM 104.75 MHz	วิทยุชุมชนเสียงปวง ชน	44/4 หมู่ 7 ต.แก่งเสี้ยนอ.เมือง จ. กาญจนบุรี 71000
4	นายสุรศักดิ์ สิตไทย	FM 105.50 MHz	RNN.FM Online	62/4 หมู่ 9 ต.ปากแพรก อ.เมือง จ. กาญจนบุรี 71000
5	นายศักดิ์สิทธิ์ กล้าเครือ	FM 94.25MHz	วิทยุชุมชน เมืองกาญจน์ เอฟ. เอ็ม.	4/2 ซอยไพศาลพัฒนาหมู่ 9 ถ. กาญจนบุรี-อุทอง ต.ปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี 71000
6	นายอาคม เผือกแก้ว	105.25 MHz.	คนบ้านเหนือ	ป้อม อปพร.หน้าศาลา 60 พรรษา ๑.ต.บ้านเหนือ อ.เมือง จ. กาญจนบุรี
7.	นายชูศักดิ์ บุญศิริ	FM 101.75 MHz	วิทยุชุมชนคอนรัก	5/1 ซอย 58 ถ.แสงชูโต อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
8	นายบุญส่ง จันทร์ส่องรัมย์	FM 100.75 MHz	วิทยุชุมชนตำบลท่า มะขาม	103 หมู่ 2 ต.ท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
9	นายจำลอง แจ่มจรัส	FM 107.75 MHz	วิทยุชุมชนคนปาก แพรก	71/2 ม.1 ต.ท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
10	นายภคคม ถาวรเจริญสุขโข	FM 104.25 MHz	วิทยุชุมชนภาค ประชาชน	52 หมู่ 5 ซ. ท่ามะขาม 16 สุขใจ ต.ท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
12	นายศลงค์ สืบพงษ์	FM 95.75 MHz	Work station	51/4 ถ.ริมน้ำ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี

ลำดับ	ชื่อ/สกุล	ความถี่	ชื่อบริษัท/ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่
13	นายไพศาล ลับบัวงาม นางนิตยา ลับบัวงาม นางกาญจนา เชียงทอง	FM 91.00 MHz FM 106.80 MHz FM 99.00 MHz	นาว เรดิโอ นาว เรดิโอ นาว เรดิโอ	99/7 ม.5 ห้วยน้ำล่าง ช.4 ต.ปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
14	นายวิชัย เถลิร่าพิงวงษ์	FM 90.25 MHz	วิทยุชุมชนบ้านห้วยนา	99/3 ซ.10 ต.ปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
15	นายสันติ ศรีอ่อน	FM 96.75 MHz	วิทยุชุมชนร่วมด้วยช่วย กาญจน์	77 ถ.แม่น้ำแคว ต.ท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
16	น.ส.ณัฐจิมนต์ ตันตระกูล ถาวร	FM 99.75 MHz	วิทยุชุมชนเนรมิต สัมพันธ์	159/6 ม.3 ถ.บายพาส ต.ปาก แพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
17	นายวิรัช ศิลป์ชัย	FM 91.75 MHz	วิทยุชุมชนผู้นำ ก้าวหน้า	201/64 ม.5 ต.ท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้นำชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

รายชื่อผู้นำชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	ชื่อชุมชน	ชื่อประธานชุมชน	ที่อยู่
1	เตาปูน 1-2	นายสมภพ สามชม	315 ถ.เตาปูน ต.บ้านเหนือ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
2	เตาปูน 3	นายสุวรรณ สำราญ	463 ถ.เตาปูน ต.บ้านเหนือ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
3.	ร่วมพัฒนา	นายสรรเสริญ ทองแถม	3/3 ถ.โรงน้ำแข็ง ต.บ้านใต้ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
4	ทำน้ำชุกโดน	นายบำเพ็ญ รัตนากร	19/1 ถ.ไชยชุมพล ต.บ้านใต้ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
5	โรงหีบอ้อย	นายรัชฤกษ์ กังคานนท์	46 ซ.โรงหีบอ้อย ถ.เจ้าขุนเณร อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
6	หัวสนามบิน	นางสุรารัตน์ นพคุณ	723 ถ.เตาปูน ต.บ้านเหนือ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
7	อู่ทอง	น.ส.ยวดี เกษมวิริยนนท์	183/12 ต.บ้านเหนือ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
8	บ้านชุกกุ่ม	นางศรีสุรัตน์ อินทร์วิราช	7 ถ.ลาว ต.ท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
9	ปิ่นทอง	นายมานิตย์ แซ่มสุคชีพ	500 ถ.แม่น้ำแคว ต.ท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
10	วิสุทธิรังษี	นายสาคร แม้นเดช	5 ถ.แสงชูโต ต.ท่าล้อ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
11	ศูนย์การค้า ตลาดผาสุก	นายปกรณ์ กุลสุวรรณ	160/128-129 ต.บ้านเหนือ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
12	บ้านเหนือ 1	นางสุนีย์ ธนนาทระชน	109 ต.บ้านเหนือ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี

ลำดับ	ชื่อชุมชน	ชื่อประธานชุมชน	ที่อยู่
13	บ้านไต้	นายบุญส่ง อินทรักษ์	10 ถ.ปากแพรก ต.บ้านเหนือ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
14	บ้านป่อ	นายบุญเลิศ ก้านเหลื่อ	59 ถ.แสงชูโต อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
15	คอนรัก	นายประนอม เทพเทียมทัศน์	20 ต.ท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
16	โรงน้ำแข็ง	นางอรัญญา จงพิพัฒน์วิมลชัย	26/12 ซ.โรงน้ำแข็ง อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
17	ตลาดซูกโคน	คุณลิขิต กูหา	132 ถ.ไชยชุมพล ต.บ้านไต้ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
18	บ้านเหนือ 2	คุณวรรณิ ป่อเงิน	341/2 ต.บ้านเหนือ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
19	บ้านเหนือ 3	คุณสิรินธร รสหวาน	133 ถ.แสงชูโต ต.บ้านเหนือ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
20	จงเจริญ	นายวัชรินทร์ ฝึกสุวรรณ	30/5 ถ.อุ่ทอง ต.บ้านเหนือ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
21	ประชาภิบาล	นายสุทัศน์ จิตตั้งสกุล	284/65 ต.บ้านเหนือ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
22	แม่น้ำแคว	นายบรรเทิง ใจดีสกุล	389 ต.ท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
23	สัมพันธ์นิเวศ	นายโสภัญ เจริญพร	236/121 ต.บ้านไต้ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
24	สถานีรถไฟคอน รัก	นางสุนันท์ ไสยะหุด	178 ต.ท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
25	แสงชูโตเหนือ	นายราเชน ภูณะพงษ์	388 ต.ท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
26	ชุมชนวิสุทธิรังษี 2	นายนานนท์ หลวงแจ่ม	228 ต.ปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี

ลำดับ	ชื่อชุมชน	ชื่อประธานชุมชน	ที่อยู่
27	บ้านป่อ 2	นายสนอง ประเสริฐกุล	49 ต.ปากแพรก อ.เมือง จ. กาญจนบุรี
28	วังใหญ่	นางสุวัฒน์ เสือจันทร์	555 ต.ปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ศูนย์วิจัยการบริการ

แบบสัมภาษณ์

สัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร/ผู้ผลิตรายการหรือนักจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดกาญจนบุรี

ชื่อ.....สกุล.....

อายุ.....ปี

เพศ.....ระดับการศึกษา.....

ตำแหน่ง.....

ชื่อสถานีวิทยุชุมชน.....

แบ่งกรอบเนื้อหาของการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

- ด้านการดำรงชีพ
- ด้านภาษาและวรรณกรรม
- ด้านศาสนาและจริยธรรม
- ด้านศิลปะและการละเล่น
- ด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง

1. ท่านทราบความเป็นมาของวิทยุชุมชนหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

2. สถานีวิทยุชุมชนของท่านมีนโยบายในการทำงานอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

3. สถานีวิทยุชุมชนของท่านมีนโยบายในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้านใดและอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4. สถานีวิทยุชุมชนของท่านมีนโยบายในการสืบสานวัฒนธรรมไทยด้านใดและอย่างไรบ้าง

.....

.....

5.สถานีวิทยุชุมชนของท่านมีการนำเสนอรายการหรือรูปแบบที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
ด้านใดและอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

6.สถานีวิทยุชุมชนของท่านมีการนำเสนอรายการหรือรูปแบบที่เกี่ยวกับการสืบสานวัฒนธรรมไทย
ด้านใดและอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

7.สถานีวิทยุชุมชนของท่านมีการนำเสนอรายการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยใน
อัตราส่วนการเผยแพร่ออกอากาศบ่อยครั้งแค่ไหน

.....
.....
.....

8.สถานีวิทยุชุมชนของท่านมีการนำเสนอรายการที่เกี่ยวกับการสืบสานวัฒนธรรมไทยในอัตราส่วน
การเผยแพร่ออกอากาศบ่อยครั้งแค่ไหน

.....
.....
.....

9.ในการผลิตรายการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของสถานีวิทยุชุมชนของท่านมีการใช้แหล่งข้อมูลมา
จากที่ใดบ้าง

.....
.....
.....

10.ในการผลิตรายการสืบสานวัฒนธรรมไทยของสถานีวิทยุชุมชนของท่านมีการใช้แหล่งข้อมูลมา
จากที่ใดบ้าง

.....
.....
.....

11. สถาบันวิทยุชุมชนของท่านมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องของวัฒนธรรมภายในด้านต่างๆ เข้ามาร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

12. กระแสตอบรับจากประชาชนในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยของสถาบันวิทยุชุมชนของท่านมีมากน้อยแค่ไหนเนื่องจากอะไร

.....
.....
.....

13. กระแสตอบรับจากประชาชนในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของสถาบันวิทยุชุมชนของท่านมีมากน้อยแค่ไหนเนื่องจากอะไร

.....
.....
.....

14. กระแสตอบรับจากประชาชนในการสืบสานวัฒนธรรมไทยของสถาบันวิทยุชุมชนของท่านมีมากน้อยแค่ไหนเนื่องจากอะไร

.....
.....
.....

15. สถาบันวิทยุชุมชนของท่านมีข้อดีและข้อจำกัดในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

16. สถาบันวิทยุชุมชนของท่านมีข้อดีและข้อจำกัดในการสืบสานวัฒนธรรมไทยอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

17. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อ การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของสถาบันวิทยุชุมชนของท่านทั้งในด้านการส่งเสริมและเป็นอุปสรรค

.....
.....
.....

18. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อการสืบสานวัฒนธรรมไทยของสถานีวิทยุชุมชนของท่านทั้งในด้านที่เป็นการส่งเสริมและเป็นอุปสรรค

.....

.....

.....

19. ความคิดเห็นอื่นๆ (เพิ่มเติม)

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

วัน/เดือน/ปี.....

แบบสัมภาษณ์

สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

ชื่อ.....สกุล.....

อายุ.....ปี

เพศ.....ระดับการศึกษา.....

ชื่อชุมชน

.....

แบ่งกรอบเนื้อหาของการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

- ด้านการดำรงชีพ
- ด้านภาษาและวรรณกรรม
- ด้านศาสนาและจริยธรรม
- ด้านศิลปะและการละเล่น
- ด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง

1. ท่านพึงรายการจากสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีบ่อยครั้งแค่ไหน

.....
.....
.....

2. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณภาพสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีมีการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้านใดบ้างและมากน้อยแค่ไหน

.....
.....
.....

3. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณภาพสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีมีการสืบสานวัฒนธรรมไทยด้านใดบ้างและมากน้อยแค่ไหน

.....
.....
.....

4. ท่านเคยมีส่วนร่วมกับทางสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยหรือไม่ด้านใดบ้างและมากน้อยแค่ไหน

.....

.....

5. ท่านเคยมีส่วนร่วมกับทางสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีในการสืบสานวัฒนธรรมไทยหรือไม่ด้านใดบ้างและมากน้อยแค่ไหน

.....

.....

.....

6. ชุมชนของท่านเคยได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไรจากการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

.....

.....

.....

7. ชุมชนของท่านเคยได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไรจากการสืบสานวัฒนธรรมไทยของสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

.....

.....

.....

8. ความถูกต้องและความเหมาะสมของวัฒนธรรมไทยที่ได้นำมาเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีมีมากน้อยแค่ไหน

.....

.....

.....

9. ท่านคิดว่าสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

10. ท่านคิดว่าสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขในการสืบสานวัฒนธรรมไทยในด้านใดบ้าง

.....

.....

11. สื่อวิทยุชุมชนมีผลกระทบต่อ การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

12. สื่อวิทยุชุมชนมีผลกระทบต่อ การสืบสานวัฒนธรรมไทยอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

13. แนวทางในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยใดบ้างของสถานีวิทยุชุมชนใน
เขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีที่ท่านคิดว่าจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน

.....
.....
.....

14. แนวทางในการสืบสานวัฒนธรรมไทยใดบ้างของสถานีวิทยุชุมชนใน
เขตอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรีที่ท่านคิดว่าจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน

.....
.....
.....

15. ความคิดเห็นอื่นๆ (เพิ่มเติม)

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

วัน/เดือน/ปี.....

แบบสังเกต

1. ชื่อรายการ.....
2. ผู้ดำเนินรายการ.....
3. สถานที่วิทยุชุมชน.....
4. วัน/เดือน/ปี.....
5. เวลา.....
6. บทบาทในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยภายใต้กรอบเนื้อหา 5 ด้าน ดังต่อไปนี้
  - ด้านการดำรงชีพ
  - ด้านภาษาและวรรณกรรม
  - ด้านศาสนาและจริยธรรม
  - ด้านศิลปะและการละเล่น
  - ด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
7. บทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรม ไทย มีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์
 .....
 .....
 .....
 .....
8. บทบาทในการสืบสานวัฒนธรรม ไทย มีลักษณะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์
 .....
 .....
 .....
 .....
9. ข้อสรุปจากการสังเกต
 .....
 .....
 .....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

วัน/เดือน/ปี.....

ภาคผนวก จ

ภาพผู้บริหารและนักจัดรายการวิทยุชุมชน

ภาพผู้บริหารและนักจัดรายการวิทยุชุมชน

สถานีวิทยุสื่อมวลชนจังหวัดกาญจนบุรี
98.25 MHz

นางสาวพัชรินทร์ พัฒนะพิชัย
ผู้บริหาร

นายบรรทม จุสวอย
นักจัดรายการ

นายชาตวิทย์ พัฒนะพิชัย
นักจัดรายการ

สถานีวิทยุกาญจนบุรี 93.75 MHz

นายมนตรี วรรณมาศ
ผู้บริหาร

นายสุรศักดิ์ สิตไทย
นักจัดรายการ

นายวีระ สระทองซัง
นักจัดรายการ

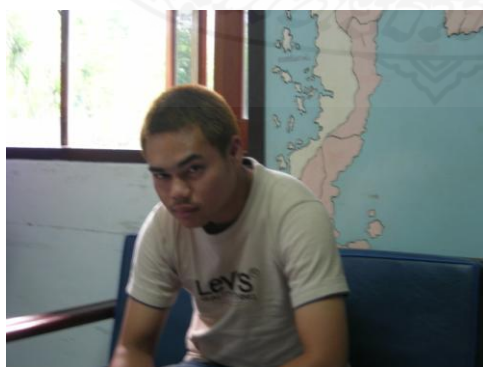
สถานีวิทยุชุมชนคนปากแพรก
107.50 MHz

นายจำลอง แจ่มจรัส
ผู้บริหาร

นางสาวปรียาภา พูแก้ว
นักจัดรายการ

นายเอกชัย งามยิ่ง
นักจัดรายการ

สถานีวิทยุเสียงปวงชนบ้านดินสองพอง
104.75 MHz

นางศันสนีย์ วิชชุกิจมงคล
ผู้บริหาร

นายปัทมะ จันทร์จู่
นักจัดรายการ

นายปกรณ์ พงษ์พนารัตน์
นักจัดรายการ

สถานีวิทยุชุมชนตำบลท่ามะขาม
100.75 MHz

นายบุญส่ง จันทร์ส่องรัมย์
ผู้บริหาร

นายชัยชนะ ปิ่นน้อย
นักจัดรายการ

นางพวงศรี นาวารัตน์
นักจัดรายการ

ภาพผู้นำชุมชน

ชุมชนชอยโรงน้ำแข็ง

นางอรัญญา จงพิพัฒน์วิณิชย์
ผู้นำชุมชน

ชุมชนหมู่บ้านสัมพันธ์นิเวศน์

นางโสภิญญา เจริญพร
ผู้นำชุมชน

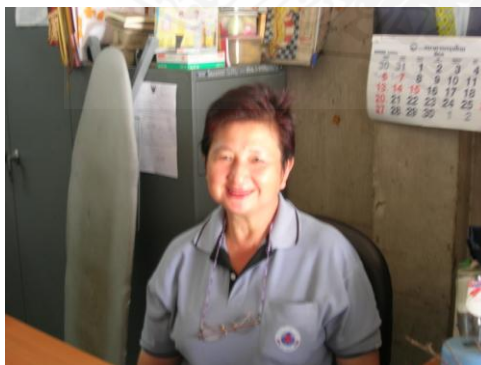
ชุมชนบ้านใต้

นายบุญส่ง อินทร์ชัย
ผู้นำชุมชน

ชุมชนบ้านเหนือ 3

นางสิรินธร รสหวาน
ผู้นำชุมชน

ชุมชนบ้านเหนือ 1

นางสุนีย์ ชนนาทธนะชน
ผู้นำชุมชน

..... ภาพการลงพื้นที่ .....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายวิสุทธิ์ พรทวีวัฒน์
วัน เดือน ปีเกิด	23 มกราคม 2516
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	นิเทศศาสตรบัณฑิต
สถานที่สำเร็จการศึกษา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สถานที่ทำงาน	สถานีวิทยุตำรวจตระเวนชายแดน กาญจนบุรี
ตำแหน่ง	หัวหน้าฝ่ายรายการ
ปีที่สำเร็จการศึกษา	ปีการศึกษา 2554

